

สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเก่าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

RIGHT TO LIFE AND DEATH PENALTY IN THAILAND

Mr. Thapana Sanyabutra

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

โดย

นายฐานัน แสนยะบุตร

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.นที จิตสว่าง)

รูปแบบ แสนยะบุตร : สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย. (RIGHT TO LIFE AND DEATH PENALTY IN THAILAND) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.ชัชพล ไชยพร , 124 หน้า.

สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิเด็ดขาดที่เป็นส่วนหนึ่งและมีธรรมชาติร่วมกับสิทธิมนุษยชน ถือกำเนิดและดำรงอยู่ร่วมกันกับการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ทั้งปัจเจกชนและรัฐไม่สามารถอ้างสิทธิหรือหน้าที่ใดๆ เพื่อพรากไปได้ โดยมีสถานะเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดหลักการหนึ่งในทัศนะของนิติศาสตร์ ด้วยเหตุว่า หากมนุษย์ไร้ซึ่งสิทธิในการมีชีวิตอย่างเด็ดขาดแล้ว ก็ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประการอื่นๆ ทั้งในทางสิทธิมนุษยชนและสิทธิในทางกฎหมายได้เลย ทั้งได้ปรากฏแนวความคิดของการดำรงอยู่และความสำคัญอย่างต่อเนื่องในทางปรัชญา ศาสนา ข้อตกลงระหว่างประเทศ นิตินโยบายผ่านทางคำพิพากษาของศาล และกระบวนการนิติบัญญัติในประเทศต่างๆ โดยการยืนยันว่า สิทธิในการมีชีวิตมีความสำคัญยิ่งกับการประกันศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเป็นหลักประกันการรับรองสิทธิมนุษยชนของรัฐต่อประชาชน แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะได้บัญญัติรับรองการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิต แต่การลงโทษประหารชีวิตก็ยังคงเป็นการลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รุนแรงที่สุดในประเทศไทย ซึ่งการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตนี้ ได้เป็นปฏิกิริยาต่อสถานะและความสำคัญของการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตเป็นอย่างยิ่ง โดยเป็นการปฏิเสธความเป็นสิทธิเด็ดขาดของสิทธิในการมีชีวิต และเป็นการอ้างอำนาจหน้าที่ของรัฐที่ได้รับจากปัจเจกชนในการปกป้องสังคมเพื่อกลับไปพรากชีวิตของปัจเจกชนเอง ทั้งที่เหตุผลที่รัฐได้อ้างเพื่อทำลายสถานะและการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตนี้ เป็นเพียงจินตนาการที่ไม่อาจพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดว่า บรรลุในทางวัตถุประสงค์ เมื่อการยืนยันถึงความสำคัญของสิทธิในการมีชีวิตอันมีความสำคัญยิ่งต่อสิทธิมนุษยชนได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยแล้ว การศึกษาและการดำเนินกระบวนการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตโดยระลึกถึงความสำคัญของสิทธิในการมีชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ย้ำเป็นยิ่ง ซึ่งในระหว่างกระบวนการดังกล่าว ประเทศไทยควรมีการนิติบัญญัติกฎหมายระดับพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อพักใช้การลงโทษประหารชีวิตไว้ชั่วคราว อันจะเป็นก้าวแรกที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก

5485974034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: DEATH PENALTY / RIGHT TO LIFE / HUMAN DIGNITY / CRIMINOLOGY /
HUMAN RIGHTS / CRIME RATE / ABOLITION

THAPANA SANYABUTRA: RIGHT TO LIFE AND DEATH PENALTY IN THAILAND.

ADVISOR: CHACHAPON JAYAPHORN, S.J.D., 124 pp.

Right to life is the absolute right which is a part of human rights, originated and has been in existing among mankind, that cannot be taken away neither by individuals nor by states. It has become one of the most significant principles of law as human will not be able to enjoy all the other rights, either legal rights or human rights, without being able to enjoy the right to life. The concept about living and importance of living has appeared continuously in philosophy, religions, international agreements, court judgments, and legislations in many different countries. It has been widely accepted that right to life is an essential factor in assuring human dignity and it is the assurance of human rights protection given by state to her people. Even though the Constitution of the Kingdom of Thailand acknowledges the right to life, death penalty is still indicated as the maximum punishment for criminal offences in Thailand. Implementation of death penalty is a threat to right to life. States would claim that individuals have given up their own powers to the states, and states shall exercise that power to take away lives of the individuals as to protect the society. Such concept is mere imaginary, as it is never been proved that death penalty could fulfill the real purpose of punishment. Since the affirmation to the importance of right to life, which is very important to human rights, has significant influence to the development of Thailand's judicial administration, the study and the process on abolishment of the death penalty, with regards to right to life, is necessary. In such process, Thailand should take a step to enact an Act to suspend the implementation of death penalty, which would be a great first step for further development of judicial administration in Thailand.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2013

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากการได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์จากอาจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านทั้งสองได้กรุณาให้คำปรึกษาในด้านวิชาการเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ และให้คำปรึกษาแก่กิจการด้านอื่นของผู้เขียนวิทยานิพนธ์ด้วยความเมตตาเสมอ โดยเฉพาะด้านวิทยานิพนธ์ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความเห็นที่มีคุณค่านับแต่เริ่มเข้าเป็นนิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิตในภาคการศึกษาแรก และการค้นคว้าข้อมูลจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ทั้งยังได้เป็นแบบอย่างของการดำรงตนและดำเนินชีวิตซึ่งส่งผลให้ผู้เขียนศรัทธาในคำว่า “ครู” ในนัยที่กว้างและสำคัญยิ่งขึ้น ดังนั้น ด้วยความกรุณาดังกล่าว ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณท่านทั้งสองไว้อย่างนอบน้อม ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ ผู้พิพากษาศาลฎีกา และอดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และอาจารย์ ดร. นที จิตสว่าง รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และอดีตอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ามารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังสำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายและบุคคลหลายท่าน คือ เจ้าหน้าที่หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต และเจ้าหน้าที่ห้องระบบสืบค้นข้อมูลเพชรรัตน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่หอสมุดปริทัศน์ พนมยงค์ เจ้าหน้าที่หอสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์ และเจ้าหน้าที่หอสมุดป่วย อิงภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกทั้งเจ้าหน้าที่หอสมุดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนบุคคลที่เอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลและการให้คำปรึกษาในรูปแบบต่างๆ คือ พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัต รองศาสตราจารย์ ดร. ประธาน วัฒนวานิชย์ รองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เช่น นายโสภณธีร์ ตะติโชติพันธุ์ และนางสาวจารุวรรณ ธรรมวิทย์ นางสาวเกศรินทร์ เทียวสกุล นางพิมพ์นัชชีย์ ลีลาชัย และท้ายสุดสำหรับมิตรสหายทั้งในการราชการและกิจการส่วนตัว คือ นายสืบสานดีโรจนาวรรณ นายวีระวัฒน์ กุลพรพันธ์ และนายชานนท์ ชลพันธ์

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับมิตรสหายในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม

ทางอาญา ที่ให้คำแนะนำและเอื้อเฟื้อข้อมูลแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ทั้งมิตรสหายและพี่น้องหลายท่านในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อข้อมูล

ที่สำคัญยิ่ง คือ นายบุญญภัทร์ ชูเกียรติ นางสาวสมลักษณ์ ชูพิณิจ นายธีรพงษ์ สร้อยสุวรรณ นายนิพัทธ์พงษ์ หงษ์ใจ นายนิพัทธ์พงษ์ หงส์ใจ และนางสาวชัชฎา อ้อตวงษ์ และมิตรสหายที่ดียิ่ง คือ นางสาวพลอยกระรัต นานา และนายวีรวิรุฬห์ มาวิจักขณ์ ที่ช่วยเหลือด้านการตรวจพิสูจน์อักษร ทั้งยังขอขอบคุณต่อความอนุเคราะห์เป็นที่อิงจากร้านก้ำกึ่ง ร้านโจรสพานลอย ร้านสนทนา ร้านเลิฟ และร้านดอจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต สำหรับการพักผ่อน แร่งบันดาลใจอันหลากหลาย และสถานที่สำหรับการอภิปรายข้อความรู้ต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

บุคคลที่สำคัญที่สุดที่สนับสนุนทั้งทุนทรัพย์ และกำลังใจ ตลอดจนเป็นแบบอย่างในความพยายามด้านการศึกษาแก่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เสมอมา คือ บิดา และมารดา ตลอดจนบุคคลในครอบครัวทั้ง คุณตา คุณยาย คุณป้า คุณน้า และพี่ชาย ที่ได้มอบสิ่งที่ดีทุกสิ่งแก่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เสมอมา ซึ่งผู้เขียนขอกราบอภิวันทด้วยความนอบน้อมไว้ ณ ที่นี้เป็นอีกที่หนึ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และพัฒนาการ เกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิต 7	
2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต.....	8
2.1.1 การลงโทษเพื่อให้สาสม (Retributive Theory)	10
2.1.2 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation).....	11
2.1.3 การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence).....	12
2.2 การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย.....	13
2.2.1 การบัญญัติการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย	15
2.2.2 การลงโทษประหารชีวิตด้วยการฉีดยา	17
2.3 แนวความคิดว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต	18
2.3.1 หลักสิทธิมนุษยชน	18
2.3.2 หลักศาสนา	22
2.3.3 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	28

2.3.4 สัญญาประชาคม.....	35
2.3.5 หลักนิติรัฐ.....	36
2.3.6 ความยุติธรรม.....	40
2.3.7 คุณค่าของการมีชีวิตอยู่.....	43
2.4 กติกา อนุสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิในการมีชีวิตและ การลงโทษประหารชีวิต.....	44
2.4.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	44
2.4.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.....	45
2.4.3 พิธีสารเลือกรับฉบับที่สอง แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทาง การเมือง.....	47
2.4.4 อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้ มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี.....	49
2.4.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	50
บทที่ 3 กฎหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิต และการลงโทษประหารชีวิตในต่างประเทศ	51
3.1 สหภาพยุโรป.....	52
3.1.1 การลงโทษประหารชีวิตในสหภาพยุโรป.....	52
3.1.2 สิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในสหภาพยุโรป.....	56
3.1.3 การยกเลิกโทษการลงประหารชีวิตในสหภาพยุโรป.....	60
3.1.4 สิทธิในการมีชีวิตที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนแห่ง สหภาพยุโรป.....	63
3.2 องค์การสหประชาชาติ.....	65
3.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตขององค์การ สหประชาชาติ.....	65
3.2.1 มติในของประชุมแห่งองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับ การลงโทษประหารชีวิต.....	68
3.2.3 การดำเนินการของสหประชาชาติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต.....	68

3.2.4 ข้อคัดค้านขององค์การสหประชาชาติไม่ให้นำการลงโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้ อีก	71
3.2.5 แผนนโยบายขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต.....	72
3.2.6 การตรวจสอบขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้การลงโทษประหารชีวิต.....	74
3.3 สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา.....	76
3.3.1 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา	76
3.3.2 ข้อคัดค้านการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา.....	79
3.3.3 คำพิพากษาเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา	81
บทที่ 4 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย.....	86
4.1 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในทัศนะของนักนิติศาสตร์	87
4.2 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในระบบกฎหมายไทย	90
4.3 ข้อขัดแย้งระหว่างสถานะของสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย....	95
4.3.1 แนวความคิด และความเชื่อของสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิต	95
4.3.2 การลงโทษประหารชีวิตกับปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทย	97
4.3.3 การลงโทษประหารชีวิตกับปัญหากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย.....	99
4.4 การพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทยโดยสิทธิในการมีชีวิต.....	101
4.4.1 ผลกระทบของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต่อกระบวนการยุติธรรม	101
4.4.2 ผลกระทบของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต่อสังคมไทย.....	105
4.4.3 ผลกระทบของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต่อผู้กระทำความผิด	107
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	110
รายการอ้างอิง	117
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	124

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำรงชีวิตของมนุษย์นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นการดำรงชีวิตแบบเป็นสัตว์สังคม¹ กล่าวคือ อยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ มีการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันและกัน ไม่ว่าจะในฐานะผู้ผลิต ผู้ซื้อ ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ หรือผู้ปกครอง และผู้ใต้ปกครอง ซึ่งการอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะดังกล่าว ย่อมต้องประกอบขึ้นด้วยกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ว่าจะเป็น บรรทัดฐานของสังคม (Norms) กฎแห่งความประพฤติ (Rule of Conduct) จารีต (Mores) กฎหมาย (Law) หรือวิถีประชา (Folkway) เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคมนั้นๆ ให้ดำรงอยู่ในสถานะที่สมาชิกในสังคมพึงพอใจ และวางใจที่จะดำเนินชีวิตได้เป็นปกติสุข โดยความสงบสุขของสังคมดังกล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นได้ด้วยการที่สมาชิกในสังคมต่างร่วมกันเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งวิธีการที่จะทำให้สมาชิกของสังคมเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ ผู้ทรงอำนาจในสังคมนั้นๆ มักจะใช้กลไกสองประการในการควบคุม² คือ การให้รางวัล เมื่อสมาชิกผู้ใดเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นประการหนึ่ง และการลงโทษ เมื่อสมาชิกผู้ใดฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมอีกประการหนึ่ง

การให้รางวัลแก่สมาชิกผู้เคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น ก็เพื่อให้เป็นแบบอย่างของสมาชิกอื่นในสังคม ที่จะเห็นประโยชน์จากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เพื่อรางวัลที่ตนเองสมควรได้รับ ส่วนการลงโทษนั้น ก็มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปตามแต่วิธีการ สภาพการณ์ หรืออื่นใด

¹ เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วย รัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552), หน้า. 22

² ญัฐพร นครอินทร์, "วิวัฒนาการของกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า. 18.

อีกทั้งตามแต่ประเภทของการกำหนดโทษที่มีทั้งการทรมาน การริบทรัพย์สิน การจำคุก การตีตรวน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ การกำหนดโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นโทษที่รุนแรงที่สุดในทางกายภาพที่สามารถลงแก่นุชย์ด้วยตนเองได้ และเป็นประเภทของการกำหนดโทษที่บังคับใช้มายาวนานที่สุดประเภทหนึ่งนับแต่มนุษย์ก่อกำเนิดขึ้นเป็นสังคมมา

นับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 (The World War II) และมหาสงครามเอเชียบูรพา (Greater East Asia War) ได้สิ้นสุดลง ประเด็นสิทธิมนุษยชนได้เป็นที่กล่าวถึงและตระหนักในประชาคมโลกอย่างยิ่ง³ ซึ่งสิทธิในการมีชีวิต (Rights to Life) เป็นสิทธิประเภทหนึ่งที่เป็นที่ถกเถียงเสวนาในวงกว้างทั้งในแวดวงนักกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชน หรือแวดวงอื่นๆ โดยการกำหนดโทษประหารชีวิตนับเป็นหัวข้อในการถกเถียงเสวนาหัวข้อหนึ่งที่มีทั้งผู้สนับสนุน และผู้ต่อต้าน ซึ่งฝ่ายผู้ต่อต้านได้ให้เหตุผลในเชิงสิทธิมนุษยชนว่า⁴ เป็นการปฏิเสธสิทธิมนุษยชนขั้นสูงสุด เป็นการสังหารชีวิตมนุษย์โดยเจตนาและอย่างเล็ดลอดโดยรัฐที่อ้างความยุติธรรม เป็นการละเมิดสิทธิที่จะมีชีวิตที่ประชากรโลกคือ มนุษย์ทุกผู้ทุกนามที่ต้องได้รับการรับรองอย่างไม่อาจหาเหตุผลอื่นมากล่าวอ้างได้ ทั้งยังเป็น การกำหนดโทษที่นำไปสู่ความผิดพลาดที่ไม่อาจแก้ไข สิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมาก แสดงถึงอาการของวัฒนธรรมความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อด้านสังคมและจิตใจ และสร้างความทุกข์ระทมอย่างต่อเนื่องให้กับครอบครัวของผู้ต้องโทษอีกด้วย

สำหรับฝ่ายสนับสนุนให้ดำรงการกำหนดโทษประหารชีวิตต่อไป ได้ให้เหตุผลซึ่งมักเป็นไปในทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาว่า⁵ เป็นการยับยั้งการกระทำความผิด และเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐเพื่อต่อต้านอาชญากรรม เป็นการปกป้องคุ้มครองสังคมจากอาชญากรที่มุ่งทำร้าย ความสงบสุขของสังคม และสวัสดิภาพที่จะดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของสมาชิกในสังคม ทั้งการกำหนดโทษประหารชีวิตนั้น ก็เป็นไปเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำของอาชญากรรมอีกด้วย

³ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, สิทธิมนุษยชน (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552), หน้า. 59 – 65

⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, โทษประหาร คำถามและคำตอบ (กรุงเทพมหานคร: อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, ม.ป.ป.), หน้า. 2 – 7

⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, "โทษประหารชีวิตกับสังคมไทย," KEEP THE PROMISES (2555).

เหตุผลของฝ่ายสนับสนุนให้ดำรงการกำหนดโทษประหารชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาวิชานิติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางนิตินโยบายที่สมควรจะต้องพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง และเป็นเหตุผลหลักของฝ่ายสนับสนุนให้ดำรงการกำหนดโทษประหารชีวิตมาโดยตลอด คือ การกำหนดโทษประหารชีวิตเป็นเครื่องมือของรัฐเพื่อป้องกันและต่อต้านอาชญากรรม เป็นการกำหนดโทษที่สามารถแก้ปัญหาสังคมที่เร่งด่วน และส่งเสริมคุ้มครองสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งในหลายๆ ประเทศ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศหลายองค์การ ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การแนวทางการกำหนดโทษที่เหมาะสม ซึ่งมักได้ผลไปในทิศทางเดียวกัน คือ⁶ ไม่สามารถให้หลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผลที่แสดงให้เห็นว่าการกำหนดโทษประหารชีวิตเป็นหนทางไปสู่การต่อต้านและยับยั้งอาชญากรรมอย่างได้ผล อันนำไปสู่การยกเลิกการกำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลก⁷ กล่าวคือ ราว 150 ประเทศทั่วโลกได้มีการระงับหรือห้ามใช้โทษประหารชีวิตไปแล้ว และมีราว 50 ประเทศเท่านั้นที่มีการใช้โทษประหารชีวิต

แต่ทั้งนี้ ก็มีหลายประเทศที่อ้างว่า สภาพสังคมวัฒนธรรมของแต่ละประเทศอันเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมของตนเองนั้นแตกต่างจากประเทศอื่น เช่น ญี่ปุ่น⁸ อ้างว่าตนเองยังต้องมีการกำหนดโทษประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ เพราะเป็นประเทศที่มีอาชญากรรมร้ายแรงสูง หรือสาธารณรัฐสิงคโปร์⁹ ที่อ้างว่าประเทศของตนมีอัตราการเกิดอาชญากรรมต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เนื่องด้วยยังคงดำรงโทษประหารชีวิตเอาไว้ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดของประเทศเหล่านี้คล้ายคลึงกับประเทศไทยนั้น ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่ยังคงดำรงการกำหนดโทษประหารชีวิต และมีแนวโน้มของฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาล ที่จะขยายขอบเขตออกไปอย่างต่อเนื่องอีกด้วย¹⁰

⁶ สกายโรป, โทษประหารชีวิตไม่ใช่ความยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2554), หน้า.25 – 26

⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, สถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในปี 2554 (กรุงเทพมหานคร: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2555), หน้า. 31 – 32

⁸ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน, "ยูเอ็นหนุนเลิกโทษ," หนังสือพิมพ์มติชน, (22 ธันวาคม 2555). หน้า 22

⁹ MICHAEL HOR, "The Death Penalty in Singapore and International Law" (2004).

¹⁰ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน, "'เฉลิม" ดันแก้กม.ให้ประหารนักโทษค้ายาภายใน 60 วัน หากศาลชั้นต้น-อุทธรณ์สั่งประหารห้ามฎีกา," [Online]. Available from:

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1329132738&grpid=00&catid=&subcatid=

ดังนั้น ในทางการดำรงอยู่ของกฎหมาย หรือการกำหนดโทษ โดยเฉพาะการกำหนดโทษ ประหารชีวิตที่สัมพันธ์ต่อการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนนั้น ควรจะพิจารณาในมุมของการจำกัดอำนาจรัฐ¹¹ กล่าวคือ มิใช่พิจารณาว่าเหตุใดจึงสมควรที่จะต้อง ยกเลิกการกำหนดโทษประหารชีวิต แต่สมควรพิจารณาว่า เหตุใดการกำหนดโทษประหารชีวิตจึง สมควรที่จะดำรงอยู่ต่อไปเมื่อพิจารณาจากหลักสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่าง ที่สุด และเป็นสิทธิที่ก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ ตามมา ด้วยเหตุนี้ จึงควรที่จะศึกษาถึงที่มา แนวคิดในการกำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศไทยว่า ได้ก่อกำเนิดขึ้นและดำรงอยู่โดยอาศัย แนวคิดใดเป็นหลัก หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสิทธิในการมีชีวิตได้ถูกนำ หยิบยกขึ้นมาพิจารณาประกอบการนิติบัญญัติของรัฐหรือไม่ และหากมีการยกเลิกการกำหนด โทษประหารชีวิตควรจะมีมาตรการใดมาทดแทนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชน อันจะนำไปสู่การปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชน และการกำหนดโทษทางอาญาที่สมควรเป็นไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด และวิวัฒนาการของการกำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิด และพัฒนาการของหลักสิทธิในการมีชีวิต ตามหลักสิทธิมนุษยชนใน ประเทศไทย และทัศนะของสังคมโลก

1.2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของหลักสิทธิในการมีชีวิตในกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศไทย และระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการลงโทษประหารชีวิตในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา

1.2.4 เพื่อสร้างทัศนคติ กระบวนทัศน์ และวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสิทธิในการมีชีวิตของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

¹¹ George P. Fletcher, The Grammar of Criminal Law: American, Comparative, and International (New York: Oxford University Press, 2007). page 221 – 224

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางนิติศาสตร์โดยเน้นหนักในการศึกษาทฤษฎีการกำหนดโทษโดยเฉพาะโทษประหารชีวิต หลักสิทธิในการมีชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชน ประวัติศาสตร์ของกฎหมาย สังคมวิทยา กฎหมาย อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยา โดยมีขอบเขตจำกัดอยู่ในเรื่องของการกำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศไทย และแนวคิดของหลักสิทธิในการมีชีวิต

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

กฎหมายอาญาของประเทศไทยได้บัญญัติให้โทษประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และยังคงมีการนำมาใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งลักษณะของโทษประหารชีวิตดังกล่าวนี้เป็นการลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ไม่อาจล่วงละเมิดและพรากไปได้ และนานาประเทศส่วนใหญ่ยังได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ เนื่องด้วยเป็นการกำหนดโทษที่ละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของโทษประหารชีวิตตามบทบัญญัติในกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับหลักสิทธิในการมีชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของประชาชนตามที่นานาประเทศยอมรับ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 เข้าใจแนวคิด และวิวัฒนาการของการกำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศไทย
- 1.5.2 เข้าใจแนวคิด และพัฒนาการของหลักสิทธิในการมีชีวิต ตามหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และทัศนะของสังคมโลก
- 1.5.3 ตระหนักอิทธิพลของหลักสิทธิในการมีชีวิตในกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศไทย และระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการลงโทษประหารชีวิตในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- 1.5.4 เกิดทัศนคติ กระบวนทัศน์ และวัฒนธรรมด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีชีวิตของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ จากคำพิพากษาศาลสูงสุด หนังสือ วารสาร ตั๋วบทกฎหมาย ข้อตกลงระหว่าง ประเทศ สนธิสัญญา บทความ ข้อมูลออนไลน์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และพัฒนาการ

เกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษตามกฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือของรัฐ เพื่อบำรุงรักษาให้ประชาชนภายในรัฐสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยการบังคับพฤติกรรมของประชาชนภายในรัฐให้ปฏิบัติตามกรอบหรือกฎเกณฑ์ของสังคม คือ กฎหมาย ที่ได้ร่วมกันกำหนด หากผู้ใดฝ่าฝืนซึ่งย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อผู้อื่นหรือรัฐย่อมได้รับโทษทัณฑ์ ซึ่งการลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอันเป็นข้อบังคับ หรือข้อปฏิบัติดังกล่าวนี้ มีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ความหนักเบา แนวคิด ทฤษฎี หรือสภาพการณ์ของสังคมในขณะนั้น ทั้งนี้ โทษประหารชีวิต ในฐานะของโทษที่มีความรุนแรงและเด็ดขาดที่สุด มีประสิทธิผลสูงสุดในการตัดประชาชนที่ได้ฝ่าฝืนกฎหมายออกจากสังคมอย่างถาวร ก็มีกำเนิดมาจากรากฐานทางแนวคิด และทฤษฎีต่างๆ เช่นเดียวกัน อีกทั้งมีพัฒนาการของการกำหนดโทษเคียงคู่มากับการบังคับใช้กฎหมายตลอดเวลา ในบทนี้จะกล่าวถึงทฤษฎีอันเป็นวัตถุประสงค์ของการกำหนดโทษประหารชีวิต ว่ามีที่มาอย่างไร เหตุใดรัฐในฐานะผู้ปกครองดูแลสังคมจึงได้กำหนดโทษประหารชีวิตขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และกล่าวถึงแนวความคิดว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งในที่นี้จะอธิบายว่าได้ก่อกำเนิดขึ้นจากหลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอันไม่อาจพรากโอนไปได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุอันใด หลักศาสนา ในฐานะที่เป็นมโนธรรมที่ดำรงอยู่กับมนุษยชาติมาอย่างช้านาน หลักสัญญาประชาคมที่สมาชิกในสังคมได้มอบอำนาจของตนให้แก่รัฐ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด และแม้ความตายก็มิอาจพรากโอนไปได้ และอธิบายถึงทฤษฎีความยุติธรรมกับโทษประหารชีวิตว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร รวมถึงกติกา อนุสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตที่รัฐไทยเป็นภาคี และที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต

ในยุคเริ่มแรกที่การรวมกลุ่มกันของมนุษย์ยังเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มี ความสลับซับซ้อนมาก ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของครอบครัว สมาชิกในครอบครัว พึ่งพาหัวหน้าครอบครัว โดยหัวหน้าครอบครัวจะมีหน้าที่ในการปกป้องอันตรายทั้งปวงจากภายนอก การนำวิธีการลงโทษประหารชีวิตมาใช้ในช่วงเวลานั้น จึงมีความมุ่งหมายเพียงเพื่อการแก้แค้นทดแทน ผู้กระทำความผิด โดยอาจเป็นการแก้แค้นโดยผู้ถูกกระทำ หรือเป็นการแก้แค้นแทนบุคคล ในครอบครัว การลงโทษนี้ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ยากที่จะคาดเดาได้ว่าการกระทำผิดอย่างใดจะเป็น การกระทำผิดที่ร้ายแรงถึงขนาดที่ถูกลงโทษประหารชีวิต ในสมัยนี้ แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษ ยังไม่มีความเป็นระบบระเบียบที่แน่นอนกระบวนการยุติธรรมในสังคมเน้นการแก้แค้นทดแทน ระหว่างเอกชนด้วยกัน¹² กล่าวคือ คู่กรณีและพรรคพวกของคู่กรณี กระทำการแก้แค้นซึ่งมัก โดยวิธีการที่ใช้กำลังกับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำให้สังคมไม่เป็นระบบระเบียบ ก่อความวุ่นวาย และมีการแก้แค้นทดแทนกันไปมาไม่สิ้นสุด ทั้งสิ้นเปลืองกำลังคน และกำลังทรัพย์

ต่อมาเมื่อมนุษย์มีการรวมตัวกันระหว่างครอบครัวแต่ละครอบครัวกลายเป็นสังคม ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น มนุษย์รู้จักนำวิธีการสื่อสารในรูปของสัญลักษณ์เข้ามาใช้ เพื่อติดต่อสื่อสาร ระหว่างกัน การรวมตัวของสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นนี้เอง มนุษย์จึงรู้จักวิธีปฏิบัติต่อกันและกัน เกิดเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์มีการรวมตัวกันเป็นสังคมที่ใหญ่ขึ้น โดยมีการพัฒนา เป็นเมืองหรือเป็นนครรัฐ มีการคิดค้นและสร้างสัญลักษณ์เพื่อสื่อความเข้าใจ มีแบบอย่างแห่ง พฤติกรรมที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” เกิดขึ้น และเมื่อมนุษย์มีการตั้งถิ่นฐานและถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ต่อมา จึงเกิดเป็นอารยธรรม เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น ประชากรมีจำนวนมากขึ้น การอยู่ร่วมกันใน สังคมจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งกันได้ การควบคุมทางสังคมจึงต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน มีความเคร่งครัดมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติต่อกันมนุษย์จึงได้สร้างกฎระเบียบหรือ กฎเกณฑ์ขึ้นมา

จนถึงยุคที่ศาสนาเข้ามามีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคม ยุคนี้จำกัด ความสามารถของมนุษย์ โดยถือว่าพระเจ้าเท่านั้นเป็นผู้นำทางความคิดและความรู้ต่างๆ การปฏิเสธ

¹² พยาร์ ศรีแสงทอง, การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำความผิด (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า. 53

ความเชื่อทางศาสนาจึงมีผลร้ายแรงที่ทำให้ถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตได้ ซึ่งเป็นแนวความคิดเดียวกันกับยุคโบราณ และเมื่อถึงยุคฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม มนุษย์มีความเชื่อในความสามารถของตัวเอง ความรู้ในเรื่องปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมีเพิ่มมากขึ้น ศาสนามีอิทธิพลน้อยลงเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิด และการลงโทษที่แตกต่างออกไป

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย นักคิดชาวอิตาลี ผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม เห็นว่า การลงโทษที่จะเกิดประสิทธิผลนั้นไม่ใช่การลงโทษด้วยวิธีรุนแรง โหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรม แต่การลงโทษที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลนั้น ต้องมีความแน่นอนและรวดเร็ว ดังนั้นการลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีประสิทธิภาพและรัฐไม่มีสิทธิที่จะกระทำการดังกล่าวได้¹³ ทั้งนี้ เพราะยังมีการลงโทษแบบอื่นที่เกิดประสิทธิผลมากกว่าการลงโทษด้วยวิธีรุนแรง โหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมนั้นๆ แนวความคิดของซีซาร์ เบ็คคาเรียได้ส่งผลมาจนถึงยุคปัจจุบัน ก่อให้เกิดการยกเลิกโทษประหารชีวิตในหลายๆ รัฐ ส่วนรัฐที่ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ ก็ได้เปลี่ยนกระบวนการลงโทษที่มีความรุนแรง โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม มาเป็นการลงโทษโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันรัฐได้ยื่นมือเข้าช่วยไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทของเอกชน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นการยุติการแก้แค้นทดแทนกันไปมาของเอกชนซึ่งอาจส่งผลให้รัฐอ่อนแอไปด้วย กล่าวคือแนวคิดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทของเอกชนโดยรัฐนี้ ตั้งอยู่บนฐานแนวคิดที่ว่า การก่ออาชญากรรมขึ้นในสังคมนั้น มิได้ก่อเพียงความเสียหายให้แก่คู่กรณีเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และสังคมส่วนรวมอีกด้วย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้ามาจัดการดูแล โดยที่โทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาประการหนึ่ง¹⁴ และการกำหนดโทษประหารชีวิตนี้ก็เครื่องมือหนึ่งของรัฐที่ใช้ในการระงับข้อพิพาทของเอกชนต่อเอกชน รวมทั้งข้อพิพาทของเอกชนต่อรัฐเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดโทษคล้ายคลึงกับการกำหนดโทษประการอื่นเช่นกัน ดังพอจะสรุปวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกำหนดโทษ โดยพิจารณาเฉพาะการลงโทษประหารชีวิตตามทฤษฎีการลงโทษ ได้ดังนี้

¹³ ปกรณ์ มณีปกรณ์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (กรุงเทพมหานคร: เอ็ม. ที. เพลส, 2553), หน้า. 92.

¹⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551), หน้า. 58 – 60.

2.1.1 การลงโทษเพื่อให้สาสม (Retributive Theory)

การลงโทษเพื่อให้สาสม หรือที่บางตำราเรียกว่าทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน¹⁵ นี้ เป็นวัตถุประสงค์ของการกำหนดโทษประหารชีวิตที่ยาวนานที่สุดในสังคมมนุษย์ กล่าวคือ ถือกำเนิดขึ้นมาจากการแก้แค้นทดแทนกันและกันเองระหว่างเอกชนที่มีข้อพิพาทกัน เมื่อฝ่ายหนึ่งกระทำการให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหายแล้ว ฝ่ายผู้เสียหายและพรรคพวกก็ดำเนินการแก้แค้นคู่กรณีและพรรคพวก ซึ่งหลายครั้งมักจะดำเนินการแก้แค้นรุนแรงยิ่งกว่าความเสียหายที่ตนเองได้รับ เพื่อเป็นการสั่งสอนให้เกรงกลัวกำลังหรือบารมีของตนเองไปในตัวด้วย ต่อมาเมื่อมีการอยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยกันและกันมากขึ้น มนุษย์เริ่มรู้จักที่จะแก้แค้นเพียงเพื่อให้สาสมกับความเสียหายที่ตนเองได้รับ¹⁶ หรือที่เรียกว่า "ตาต่อตาฟันต่อฟัน"

การลงโทษเพื่อให้สาสมนี้ตั้งอยู่บนฐานของแนวคิดเจตจำนงเสรี (free will) ที่มีทัศนะว่ามนุษย์มีอิสระที่กระทำการหรือไม่กระทำการใด โดยอยู่ภายใต้เจตจำนงเสรีของบุคคลนั้น¹⁷ การกระทำแต่ละอย่างของมนุษย์มิได้ถูกบังคับด้วยบุคคลใดหรือสิ่งใด แต่เป็นผู้คิดริเริ่มไตร่ตรอง และลงมือกระทำด้วยตนเอง เป็นผู้พิจารณาถึงผลดีผลเสียของการกระทำของตนเอง และเลือกที่จะยอมเข้ารับผลนั้นเอง ก่อนที่จะลงมือกระทำการใดๆ ดังนั้นเมื่อมนุษย์เลือกที่จะกระทำการนั้นๆ ลงไปแล้ว หากก่อผลเสียขึ้นแก่ตนเอง คือ ต้องได้รับโทษใดๆ ก็ย่อมต้องเข้ารับผิชอบผลแห่งการกระทำนั้นอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ กล่าวได้ว่า ทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้สาสมนี้มีทัศนะว่า เมื่อมนุษย์ได้กระทำผิด ก็ต้องรับโทษจากการกระทำผิดนั้นเพื่อเป็นการทดแทน เช่น เมื่อพรากรชีวิตผู้อื่นด้วยการฆ่า ตนเองก็ต้องถูกฆ่าด้วยเช่นกัน เป็นต้น

ความประสงค์ของการลงโทษเพื่อให้สาสมนี้ มิได้ลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว หรือป้องกันมิให้กระทำความผิดอีกแต่อย่างใด กล่าวคือ มิได้มีทัศนะไปไกลถึงเพียงนั้น แต่มีทัศนะไปในทางที่ว่า เมื่อกระทำความผิดก็ต้องได้รับโทษ ส่วนผลดีอื่นๆ เช่น การเกรงกลัวการทำให้ผู้อื่นไม่กล้ากระทำความผิด เป็นต้น เป็นเพียงผลพลอยได้ของการลงโทษด้วยทฤษฎีนี้เท่านั้น

¹⁵ ปกรณ์ มณีปกรณ์, อาญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า. 254.

¹⁶ Nigel Walker, Punishment, Danger and Stigma (Oxford: Basil Blackwell, 1917). page 24 – 26.

¹⁷ ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า. 217 – 220

สำหรับการกำหนดโทษประหารชีวิตตามทฤษฎีนี้ ก็คือ การประหารชีวิตมนุษย์ด้วยที่ว่า มนุษย์ได้กระทำผิดกฎหมายอันเป็นกฎเกณฑ์ในสังคม เป็นการปฏิเสธซึ่งสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งเมื่อกระทำผิดก็ต้องได้รับโทษ อันเป็นปฏิกิริยาของสังคมที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้องนั้น นอกจากนี้ยังเพื่อรักษาความยุติธรรมของสังคมเอาไว้ คือ ความยุติธรรมของสังคมเมื่อถูกละเมิดก็ต้องได้รับการทดแทน การละเว้นผู้กระทำผิดก็เท่ากับสังคมปฏิเสธความยุติธรรมด้วย จึงจำเป็นต้องลงโทษผู้กระทำผิดนั้น ซึ่งโทษสูงสุดสำหรับการกระทำผิดขั้นรุนแรงที่สุดที่มนุษย์พึงคิดได้ก็คือการฆ่าให้ตายเสีย นั่นเอง

2.1.2 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation)

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด หรือการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมนี้มีหลักการว่า อาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีอาชญากร หรืออาชญากรไม่มีโอกาสที่จะทำผิด การลงโทษนี้มุ่งป้องกันการทำความผิดซ้ำ โดยการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะทำความผิดอีก ซึ่งวิธีการตามการลงโทษนี้ ได้แก่ การเนรเทศ การกักขัง หรือการจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น

การกำหนดโทษประหารตามวัตถุประสงค์นี้ มุ่งที่ตัวของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิดว่าต้องมีการป้องกันสังคมมิให้ถูกรุกรานจากการก่ออาชญากรรม หรือผู้กระทำผิด เพราะผู้กระทำผิดนั้นอาจทำความผิดซ้ำอีก จึงมีความจำเป็นต้องตัดผู้กระทำผิดนั้นออกจากสังคมเสีย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนมิให้ถูกรุกราน โดยการกำหนดโทษประหารชีวิตเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและเด็ดขาดที่สุด เนื่องจากสามารถตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมได้อย่างถาวร ไม่มีโอกาสกลับเข้ามาสู่สังคมอันเป็นปกติสุขได้อีก และไม่เป็นหอกข้างแคร่ให้แก่สังคม เพราะหากนำไปกักขัง หรือจำคุก ก็อาจกลับมาก่ออาชญากรรมได้อีก หรืออาจก่ออาชญากรรมภายในสถานที่คุมขังหรือคุก อันเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคอยเฝ้าระแวดระวัง ซึ่งไม่เป็นผลอันดีสำหรับการปกป้องคุ้มครองสังคมอยู่ดี นั่นเอง

2.1.3 การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

การลงโทษตามทฤษฎีลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้ มีทัศนะว่า การลงโทษควรมีความประสงค์เพื่อป้องกันสังคม (Protection)¹⁸ เมื่อผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดขึ้นมาแล้ว ความเสียหายในอดีตย่อมไม่สามารถที่จะเยียวยาให้คืนดังเดิม แต่รัฐอาจใช้ประโยชน์จากการลงโทษเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดการกระทำผิดเช่นนั้นขึ้นมาอีก โดยการลงโทษเป็นการขู่ให้กลัวโทษ หรือสร้างนิสัยและสอนศีลธรรมแก่ประชาชน โดยแนวความคิดของทฤษฎีนี้ไม่ได้คำนึงแต่เพียงผลของการลงโทษต่อตัวผู้กระทำผิดเพียงอย่างเดียว แต่ได้คำนึงถึงผลต่อประชาชนทั่วไปด้วย คือ ต้องมีการลงโทษเพื่อเป็นตัวอยางไม่ให้คนอื่นทำตามความผิดนั้น¹⁹ โดยผลของการลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ เน้นการข่มขู่เป็นสิ่งสำคัญ จะเห็นได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตที่ทำการอย่างเปิดเผยในสถานที่สาธารณะในอดีตเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้ดู จะได้ไม่เอาเป็นเยี่ยงอย่าง และในปัจจุบัน ได้ถือเอาการป้องกันโดยการกำหนดโทษสำคัญกว่าการลงโทษ คือ ถือเอาการบัญญัติกฎหมายเอาโทษแก่การกระทำผิดเป็นเครื่องมือในการยับยั้งไม่ให้คนกล้ากระทำผิด การลงโทษเป็นเพียงทำให้การบัญญัติของโทษมีน้ำหนักยิ่งขึ้น

ทัศนะของวัตถุประสงค์นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดอรรถประโยชน์ (Utilitarianism) และแนวคิดเจตจำนงอิสระ (Theory of Free will) โดยที่แนวคิดอรรถประโยชน์เห็นว่า การที่จะตัดสินใจว่าการกระทำอย่างหนึ่งเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่²⁰ กล่าวคือการกระทำนั้นก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดต่อคนจำนวนมากที่สุดหรือไม่ ถ้าใช่การกระทำนั้นก็ชอบธรรม ทั้งการลงโทษเป็นสิ่งไม่ดีเนื่องจากก่อให้เกิดความทุกข์แก่ผู้ซึ่งถูกลงโทษ แต่การลงโทษนั้นอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำดีได้ คือ การป้องกันสังคม ดังนั้นเหตุผลของการลงโทษจึงอยู่ที่การลงโทษสามารถป้องกันสังคมได้ ทั้งนี้ ตามทฤษฎีการลงโทษนี้ เหตุที่สามารถข่มขู่ยับยั้ง

¹⁸ Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey, Principle of Criminology (New York: J.B. Lippincott Company, 1966). page 343.

¹⁹ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, ยาเสพติดและโทษประหารชีวิต ทำไมต้องยุติโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติด (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาสเตอร์เพรส, 2553), หน้า. 28.

²⁰ สมยศ เชื้อไทย, ทฤษฎีกฎหมาย นิติปรัชญา (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552), หน้า. 144 – 146.

การกระทำความผิดได้ เนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการ²¹ คือ การกลัวโทษ มติมหาชน และการสร้างนิสัย

2.2 การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ในประเทศไทย ยังคงมีการบัญญัติการลงโทษประหารชีวิตไว้ และมีการนำมาใช้จริง ทั้งในคดีอุกฉกรรจ์ และในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตนั้นเป็นการกระทำที่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์มากที่สุด เป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ และทำให้เกิดการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิต กล่าวคือ โทษประหารชีวิต เป็นโทษขั้นสูงสุดในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยได้มีการตรากฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. 127 ซึ่งมาตรา 13 กำหนดให้โทษประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะ และในปี พ.ศ. 2477 ได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งในมาตรา 19 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” ต่อมาวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนวิธีการในมาตรา 19 จากการยิงเป้ามาเป็นฉีดยาหรือสารพิษ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546²² โดยในปีนั้นเองมีนักโทษ จำนวน 4 ราย เป็นนักโทษคดียาเสพติด 3 ราย และคดีฆ่าคนตาย 1 ราย ได้รับโทษดังกล่าว ความผิดในกฎหมายไทยที่มีการลงโทษถึงประหารชีวิต ได้แก่ ความผิดฐานค้ายาเสพติด ความผิดต่อพระมหากษัตริย์ ความผิดฐานกบฏ ความผิดฐานฆ่าคน

²¹ สหธน รัตนไพจิตร, "ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายอาญา" (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า. 46 – 48.

²² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(1) ประหารชีวิต ฯลฯ

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

มาตรา 19 ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ตายโดยเจตนา เป็นต้น และล่าสุด เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2552²³ มีการลงโทษประหารชีวิตนักโทษคดียาเสพติดสองราย หลังจากประเทศไทยได้เว้นจากการลงโทษประหารชีวิตมาเป็นเวลาถึง 6 ปี²⁴

ตารางที่ 2.1 สถิติผู้ถูกประหารชีวิตในประเทศไทย²⁵

พ.ศ.	จำนวน (คน)	พ.ศ.	จำนวน (คน)	พ.ศ.	จำนวน (คน)
2478	1	2480	1	2481	4
2482	48	2484	9	2485	8
2486	12	2387	4	2494	3
2498	4	2499	2	2502	3
2503	8	2504	4	2505	11
2506	15	2507	3	2508	5
2509	3	2510	7	2511	2
2512	4	2513	1	2514	2
2515	14	2516	4	2517	12
2520	14	2521	7	2522	7

²³ ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2552 มีการฉีดยาเพื่อประหารชีวิตนักโทษชายสองคนที่เรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งผู้ต้องการลงโทษประหารชีวิตนี้ได้แก่ นายบัณฑิต เจริญวานิช อายุ 45 ปี และนายจิรวุฒน์ พุ่มพฤษัย อายุ 52 ปี โดยถูกจับกุมตามข้อหาค้ายาเสพติด เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2544 และในเวลาต่อมาศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตรายงานข่าวระบุว่าบุคคลทั้งสองได้รับแจ้ง 60 นาที ก่อนจะเริ่มการประหารชีวิต, อังโน แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย, "ภาพรวมสถานการณ์การใช้โทษประหารชีวิตปี 2551," [Online]. Available from: <http://www.amnesty.or.th/en/death-penalty-in-numbers/item/121-%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C-2008?tmpl=component&print=1>.

²⁴ ilaw, "ยกเลิกโทษประหาร? เราอยู่ตรงไหนในกระแสโลก," [Online]. Available from: <http://ilaw.or.th/node/954>.

²⁵ กนกวรรณ ขวัญดี, "การยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม), คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า. 53.

พ.ศ.	จำนวน (คน)	พ.ศ.	จำนวน (คน)	พ.ศ.	จำนวน (คน)
2523	4	2524	4	2525	5
2527	15	2528	2	2529	6
2530	16	2539	1	2540	2
2541	2	2542	16	2543	1
2544	11	2545	11	2546	4

รวมจำนวนผู้ถูกลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย นับตั้งแต่มีการใช้กฎหมายอาญา
แบบรัฐสมัยใหม่ ทั้งสิ้น 323 คน โดยการลงโทษประหารชีวิตครั้งล่าสุด กระทำโดยวิธีการฉีดยา
ให้ตาย เมื่อ พ.ศ. 2546

2.2.1 การบัญญัติการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ตามกฎหมายไทยมีกำหนดโทษไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดย
บัญญัติไว้ 5 ประการ ดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง

(๔) ปรับ

(๕) ริบทรัพย์สิน

คำว่า “ประหารชีวิต” หมายความว่า การลงโทษฆ่า เป็นการลงโทษทางอาญาขั้น
สูงสุดที่ลงแก่ผู้กระทำความอาญาอุกฉกรรจ์ ตามกฎหมายอาญา การลงโทษประหารชีวิตบัญญัติไว้ใน
มาตรา 19 กล่าวคือ

“มาตรา 19 ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วย
วิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย”

สำหรับความผิดที่ต้องระวางโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน
ได้แก่

- (1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร
- (2) ความผิดเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (3) ความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
- (4) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นกบฏหรือเพื่อให้เอกราชของรัฐเสื่อมเสียไป
- (5) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน
- (6) ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิงเผาทรัพย์ในเหตุฉกรรจ์
- (7) ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- (8) การทำอนาจารหรือข่มขืนกระทำชำเรา โดยขู่เชือดเป็นเหตุผู้ถูกข่มขืนถึงแก่ความตาย
- (9) ความผิดต่อชีวิต
- (10) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และเสรีภาพ
- (11) ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทยได้มีข้อยกเว้นในการลงโทษประหารชีวิต ไว้โดยยกเว้นสำหรับ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บุคคลวิกลจริต บุคคลจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน บุคคลที่โศกเศร้าบาปบุญญา บุคคลที่ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส และหญิงมีครรภ์

กระบวนการบังคับโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 245 วรรคสอง “ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไปยังศาลอุทธรณ์ ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นว่านี้จะไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน”

กรณีหญิงต้องโทษประหารชีวิต หากหญิงนั้นมีครรภ์อยู่ กฎหมายให้รอไว้จนกว่าหญิงนั้นจะได้คลอดบุตรเสียก่อนแล้วจึงให้ประหารชีวิต และหากบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิตให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย

การขอพระราชทานอภัยโทษ สำหรับคดีที่จำเลยต้องโทษประหารชีวิต กฎหมายได้แสดงเจตจำนงไว้ชัดเจนว่า ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษาจนกว่าจะได้มีปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยอภัยโทษ²⁶ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 262 ประกอบมาตรา 261

2.2.2 การลงโทษประหารชีวิตด้วยการฉีดยา

การลงโทษประหารชีวิตโดยการฉีดยาในประเทศไทยมีขั้นตอนในการลงโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกับการลงโทษประหารชีวิตโดยวิธีอื่นๆ²⁷ กล่าวคือ จะกระทำโดยทันทีที่ได้รับคำสั่งโดยปกติจะเป็นเวลาเย็น และไม่ให้นักโทษประหารชีวิตรู้ตัวล่วงหน้า เมื่อเจ้าหน้าที่เดินเข้าไปในแดนประหารและนำตัวผู้ใดออกมา เมื่อนั้นจึงจะรู้ตัว เมื่อผ่านพิธีการด้านการตรวจสอบบุคคล พิธีกรรมทางศาสนาและอื่นๆแล้ว จะถูกนำตัวเข้าสู่แดนประหาร ซึ่งจะเป็นการนำขึ้นเตียงประหารแล้วตรึงและผูกด้วยสายหนัง ทั้งท่อนขา ลำตัว และท่อนแขนทั้ง 2 ข้าง ซึ่งอยู่ในท่าทางออกทำให้ไม่สามารถดิ้นได้ จากนั้นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะติดเครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจเข้ากับตัวนักโทษเพื่อตรวจสอบการตายหลังการฉีดยา โดยให้กรรมการภายนอกได้เห็นการเต้นของหัวใจ จากนั้นจึงแทงเข็มเข้าเส้นเลือดใหญ่หรือที่หลังมือทั้ง 2 ข้าง ซึ่งข้างหนึ่งเป็นเข็มที่ใช้จริง และอีกข้างหนึ่งเป็นเข็มสำรองในกรณีเข็มแรกมีปัญหา หรือบางกรณีจะแทงเข็มที่แขนเข็มเดียว จากนั้นนำท่อมาต่อเข้าเข็มโยงไปยังเครื่องฉีดยา

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 261 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าการพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้

มาตรา 262 เมื่อคดีถึงที่สุดผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้นไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่ฟังคำพิพากษา เว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษตามมาตรา 261 ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขึ้นไปนั้น แต่ถ้าทรงยกเรื่องราวขึ้นเสียก็ให้จัดการประหารชีวิตก่อนกำหนดนี้ได้

²⁷ กรมราชทัณฑ์, "การประหารชีวิตด้วยการฉีดยา" [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th/mu/index8.html>

เมื่อได้เวลา เจ้าหน้าที่จะให้สัญญาณในการดำเนินการประหารชีวิตได้ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เพชฌฆาต 2 คน ซึ่งอยู่ในห้องฉีดยาจะมี 2 ปุ่ม กดคนละปุ่ม แต่จะมีปุ่มเดียวที่ปล่อยยาเข้าร่างตั้งนั้น เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 จึงไม่มีโอกาสทราบได้ว่าใครเป็นผู้กดปุ่มปล่อยยาเข้าเส้นเลือด โดยยาที่ใช้ฉีดยาจะมี Sodium Penrotha 1 ในสารละลาย 20-25 cc Pancuronium bromide 50 cc และ Pentassium chloride 50 cc ยาดังกล่าวนี้ไม่ใช่ยาพิษ แต่เป็นยาทั่วไป ซึ่งถ้าให้เกินขนาดก็จะมีผลทำให้ตายได้ โดยจะต้องมีปริมาณที่มากพอสมควร และค่อยๆ ปล่อยเข้าไปในเส้นเลือด และใช้ถึง 3 ชนิด ด้วยกัน ทั้งนี้ก่อนการฉีดยาดังกล่าวนี้ จะปล่อย Sodium chloride เข้าไปให้หลังก่อน จากนั้นจึงปล่อย Pancuronium bromide และ Potassium chloride ตามลำดับ เพื่อให้หัวใจหยุดสูบฉีดโลหิต เมื่อนักโทษแสดงอาการแน่นิ่งไป ผู้บัญชาการเรือนจำจะขอให้นายแพทย์ของเรือนจำเข้าตรวจยืนยันการตายของผู้ต้องขัง และประกาศเวลาตายต่อหน้าพยาน รวมใช้เวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนนี้ทั้งสิ้นประมาณครึ่งชั่วโมง ต่อจากนั้น ผู้แทนจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร จะพิมพ์ลายนิ้วมืออีกครั้ง และเคลื่อนย้ายศพของนักโทษไปห้องเก็บศพต่อไป โดยเก็บไว้ตรวจสอบอีก 1 วัน ซึ่งตลอดเวลาจะมีการถ่ายรูปและวิดีโอตามขั้นตอนต่างๆ ไว้

2.3 แนวความคิดว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต

2.3.1 หลักสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นถ้อยคำที่เป็นที่รู้จักและถูกใช้อย่างแพร่หลาย นับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ เป็นคำที่มีการกล่าวอ้างถึงสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกรณีเกิดปัญหาการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน แม้ว่าจะมีการกล่าวถึงกันมาก แต่ยังไม่มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ไว้อย่างชัดเจน แม้กระทั่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the Universal Declaration of Human Rights) ก็ไม่ได้ให้คำนิยามไว้ คงมีแต่คำปรารภที่ว่า “โดยที่ประชากรแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันไว้ในกฎบัตร

ถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวบุคคลและในความเสมอกันแห่งสิทธิของทั้งชายและหญิง..”²⁸ ที่พอจะทดแทนคำนิยามของถ้อยคำดังกล่าวนี้ได้

การจะอธิบายความหมายของคำว่าสิทธิมนุษยชนนั้น อาจสามารถพอจะอธิบายให้เข้าใจได้ โดยอาศัยการเปรียบเทียบกับสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งแตกต่างกันอยู่หลายประการ²⁹ ดังนี้

ก. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิตามธรรมชาติ สิทธินี้เกิดขึ้นพร้อมกับความเป็นมนุษย์ โดยพื้นฐานแล้วมิใช่กฎหมาย แต่ได้ถูกกำหนดให้มีความชัดเจนขึ้นในภายหลัง เช่น ความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศและในการประกอบอาชีพ ถือเป็นสิทธิมนุษยชนซึ่งได้มีการออกกฎหมายต่างๆ เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ส่วนสิทธิตามกฎหมายเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้กำหนดให้มีขึ้นในภายหลังพร้อมทั้งให้การรับรองและคุ้มครองเพื่อให้มีผลบังคับใช้กันได้

ข. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ไร้พรมแดน สิทธินี้ถือเป็นสิทธิที่ปราศจากขอบเขต เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในการเลือกนับถือศาสนา ถือว่ามนุษย์ทุกคนทุกแห่งในโลกเป็นผู้มีสิทธินี้อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีข้อยกเว้น ส่วนสิทธิตามกฎหมายเป็นสิทธิที่มีขอบเขต เช่น ตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศตามกำหนด เป็นต้น

ค. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน สิทธินี้ถือเป็นของทุกๆ คน เช่น มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาจะมีสิทธิในชีวิต ร่างกาย โดยเท่าเทียมกันในประการที่จะถูกประทุษร้าย หรือถูกทำละเมิดโดยบุคคลอื่น ส่วนสิทธิตามกฎหมายเป็นสิทธิเฉพาะของกลุ่มบุคคล เช่น การเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อาจถูกจำกัดให้สามารถมีได้เฉพาะบุคคลผู้มีสัญชาติของเจ้าของประเทศเท่านั้น เป็นต้น

ง. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่เป็นนิรันดร์ สิทธินี้สามารถพิสูจน์ได้ว่า มีอยู่ และนำไปใช้จริงในทุกยุคทุกสมัย ส่วนสิทธิตามกฎหมายเป็นสิทธิที่ใช้ได้อย่างจำกัดในระยะเวลาหนึ่ง

²⁸ Whereas the peoples of the United Nations have in the Charter reaffirmed their faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person and in the equal rights of men and women...

²⁹ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, สิทธิมนุษยชน, หน้า 25 – 26

กล่าวคือ หากกาลเวลาเปลี่ยนไป กฎหมายที่ใช้อยู่ไม่มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมในขณะนั้น ย่อมจะต้องถูกแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกไปในที่สุด

จ. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิเฉพาะตัวของมนุษย์ สิทธินี้ไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอนให้กับบุคคลอื่นใดได้ไม่ว่าโดยทางใดๆ ส่วนสิทธิตามกฎหมายสามารถโอนให้แก่กันได้ทั้งโดยทางนิติกรรม หรือโดยทางมรดก

ฉ. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ปราศจากสภาพบังคับ สิทธินี้โดยสภาพพื้นฐานแล้วไม่มีสภาพบังคับ การที่จะทำให้มีสภาพบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายได้ ก็ด้วยการนำสิทธิเหล่านั้นไปบัญญัติไว้ในกฎหมายนั่นเอง

ดังนั้นเมื่ออธิบายความหมายโดยรวมของ “สิทธิมนุษยชน” แล้ว “สิทธิในการมีชีวิต” ในฐานะของหลักการหนึ่งตามหลักของสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการรับรองจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน³⁰ ในฐานะของแม่บทของหลักสิทธิมนุษยชนที่นานาประเทศได้ยอมรับโดยมติของสหประชาชาติ ก็ย่อมมีสถานะ และลำดับศักดิ์เทียบเท่ากับสิทธิมนุษยชนในฐานะเป็นหลักการหนึ่งที่จะขาดไปไม่ได้ เนื่องจากเป็นสิทธิแรกเริ่มที่มนุษย์พึงมีนับแต่กำเนิด อันจะนำไปสู่สิทธิด้านอื่นๆ ที่ได้รับการเอื้อไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

โดยทั่วไป ตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว “สิทธิในการมีชีวิต”³¹ หมายถึง การที่ไม่มีผู้ใดซึ่งรวมถึงการกระทำของรัฐใดๆ ที่จะสามารถพรากเอาชีวิต หรือทำให้ชีวิตมนุษย์ผู้ใดจบสิ้นหรือตายไปได้ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงสิทธิของมนุษย์ในฐานะปัจเจกชนที่จะปกป้องชีวิตตนเองไม่ให้ได้รับความเสี่ยงที่จะต้องเสียชีวิตไม่ว่าด้วยเหตุอันใด ในทำนองเดียวกัน หน่วยงานของรัฐในฐานะของผู้ใช้อำนาจรัฐาธิปัตย์ หากจะกระทำการใดๆ โดยอาศัยอำนาจรัฐไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอันใด หากการกระทำนั้นๆ อาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิในการมีชีวิตของปัจเจกชน หรือทำให้ชีวิตของปัจเจกชนต้องตกอยู่ในอันตรายแล้ว ก็จำต้องคำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตด้วยเช่นกัน

³⁰ Article 3 : Everyone has the right to life, liberty and security of person.

³¹ Jordan J. Paust, "The Right to Life in Human Rights Law and the Law of War," Saskatchewan Law Review (2002).

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งสหราชอาณาจักร (British Institution of Human Rights) ได้มีข้อกำหนดเป็นมาตรฐานว่า³² นักสังคมสงเคราะห์ส่วนท้องถิ่นด้านความรุนแรงในครอบครัวต้องใช้หลักสิทธิมนุษยชนประกอบการแถลงเพื่อรักษาความปลอดภัยของที่พักชั่วคราวสำหรับหญิงและครอบครัวของหญิงนั้น เพื่อที่หญิงนั้นจะได้ไม่ต้องเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากคู่สมรสเก่า ทั้งนี้หญิงนั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนของตนเองและครอบครัวของเธอ รวมถึงการปกป้องสิทธิในการมีชีวิตของตนและครอบครัว และสิทธิที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและต่ำช้าด้วย แต่ทั้งนี้ยังมีข้อควรคำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตในระบบกฎหมายอังกฤษด้วยว่า ศาลในสหราชอาณาจักรถือว่า “สิทธิในการมีชีวิต” เป็นคนละประเด็นและไม่สามารถอ้างได้ในการกล่าวถึง “สิทธิที่จะดำเนินชีวิต” (a right to take your own life) และสิทธิที่จะตาย (Right to Die)

แม้สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิเด็ดขาดเช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ที่ไม่สามารถพรากโอนหรือทำให้เสื่อมไปได้ไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ แต่อาจมีบางกรณีที่สิทธิในการมีชีวิตดังกล่าวนี้อาจต้องมีข้อจำกัดในการอ้างถึง เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐจำเป็นต้องยุติชีวิตของปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งด้วยเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ ยุติชีวิตเพื่อไม่ให้ปัจเจกชนนั้นกระทำการที่ผิดกฎหมายฉกรรจ์ ยุติชีวิตเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจับกุมหรือการวิสามัญฆาตกรรม ยุติชีวิตในกรณีผู้ต้องหาหลบหนีจากการกักขังหรือจำคุกที่ถูกต้องตามกฎหมาย และยุติชีวิตเพื่อหยุดการจลาจล เป็นต้น แต่ทั้งนี้การยุติชีวิตดังกล่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็จำเป็นต้องกระทำไปตามหลักความได้สัดส่วน และไม่มีวิธีการอื่นใดแล้วที่รุนแรงน้อยกว่าการยุติชีวิตที่สามารถจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดียิ่งกว่าการยุติชีวิตของปัจเจกชนนั้น นอกจากนี้พันธกิจของรัฐเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิในการมีชีวิตก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นพันธกิจอย่างเคร่งครัด (Absolute Obligation) เสียทีเดียว เช่น ในกรณีทรัพยากรด้านการเงินของรัฐมีอย่างจำกัด รัฐอาจไม่สามารถแจกจ่ายยาเพื่อรักษาชีวิตของประชาชนทุกคนได้ในทุกสถานการณ์ เป็นต้น

ทั้งนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป (the European Court of Human Rights) ได้มีแนวคำพิพากษาว่า ตัวอ่อนในครรภ์มารดายังไม่ได้รับการคุ้มครองจากหลักสิทธิมนุษยชน

³² Equality and Human Rights Commission, "Right to Life," [Online]. Available from: <http://www.equalityhumanrights.com/human-rights/what-are-human-rights/the-human-rights-act/right-to-life/>

ซึ่งรวมถึงสิทธิในการมีชีวิตจนกว่าจะคลอดและอยู่รอดเป็นทารก แต่ทั้งนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป ก็มีได้เพิกเฉยที่จะคำนึงถึงมุมมองที่แตกต่างกันในประเด็นดังกล่าวซึ่งหลากหลายกันไป ตามแต่ความเชื่อและศาสนาของแต่ละประเทศภาคีสมาชิกเช่นกัน

สิทธิในการมีชีวิตเป็นแนวคิดที่สำคัญที่บ่งบอกถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างที่สุดสิทธิหนึ่งของมนุษย์ที่จะต้องมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกฆ่าให้ตายด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม โดยแนวคิดเรื่องสิทธิในการมีชีวิตนี้เป็นหลักสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายในประเด็นทางมโนธรรมและนิติศาสตร์หลากหลายประเด็น เช่น การุณยฆาต (Euthanasia) การทำแท้ง (Abortion) การป้องกันตัวเอง (Self Defense) การขัดกันทางอาวุธ (Arm Conflicted) และการลงโทษประหารชีวิต (Death Penalty) เป็นต้น

2.3.2 หลักศาสนา

ด้วยเหตุที่มนุษย์ผูกพันกับศาสนา และมโนธรรม หรือการปฏิบัติต่อกันและกันไม่ว่าจะในทางใด อย่างน้อยที่สุดย่อมมีคติของศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นรากฐานร่วมด้วย สิทธิในการมีชีวิตในฐานะที่เป็นหลักการสิทธิมนุษยชนที่กล่าวถึงชีวิตของมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญก็ย่อมมีรากฐานส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อทางศาสนา โดยที่ข้อถกเถียงเกี่ยวกับชีวิตและความตายยังคงมีอยู่ในวงการศาสนา ซึ่งศาสนาของโลกที่ยิ่งใหญ่หลายศาสนาต่างมั่นใจและมีแรงจูงใจในการพิสูจน์เพื่อให้สามารถตอบคำถามว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากขัดต่อหลักสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งเป็นพระธรรมที่มีอยู่ในเกือบทุกศาสนา ดังจะสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ก. พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีมาแต่โบราณกาล และมีคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งได้รับการรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมากมาย และมีการเชื่อมโยงกับสิทธิในการมีชีวิตอยู่ไม่น้อย โดยจุดยืนของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับคุณค่าของชีวิตมนุษย์นั้น สามารถพัฒนามุมมองได้จากบริบทของพระพุทธศาสนาหลายเรื่องด้วยกัน ได้แก่ “พระธรรมบท” ซึ่งเป็นการรวบรวมคำสอนที่สำคัญ หรือเส้นทางของธรรมะ³³ โดยในบทที่ 10 ของพระธรรมบทได้กล่าวว่า

³³ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, "พุทธวจนะในธรรมบท," [Online]. Available from: http://www.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=122&Itemid=362

“ทุกคนกลัวตาย ทุกคนรักชีวิต ดังนั้นจึงไม่ควรฆ่าหรือเป็นต้นเหตุแห่งความตาย” และบทที่ 26 ได้กล่าวต่อพราหมณ์ว่า “เขาไม่ควรฆ่าหรือช่วยคนอื่นฆ่า”

ฉิคคหสูตรที่ 2³⁴ ว่าด้วยการได้ความเป็นมนุษย์ยาก ได้บันทึกพระพุทธวจนะเอาไว้ว่า

“1744. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนมหาปฐพีนี้มีน้ำเป็นอันเดียวกัน บุรุษโยนแอกซึ่งมีช่องเดียวลงไปในมหาปฐพีนั้น ลมทิศบูรพาพัดเอาแอกนั้นไปทางทิศประจิม ลมทิศประจิมพัดเอาไปทางทิศบูรพา ลมทิศอุดรพัดเอาไปทางทิศทักษิณ ลมทิศทักษิณพัดเอาไปทางทิศอุดร เต่าตาบอดมีอยู่ในมหาปฐพีนั้น ต่อล่วงร้อยปีๆ มันจะโผล่ขึ้นคราวหนึ่งๆ เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน เต่าตาบอดนั้น ต่อล่วงร้อยปีๆ มันจะโผล่ขึ้นคราวหนึ่งๆ จะสอดคอให้เข้าไปในแอกซึ่งมีช่องเดียวโน้นได้บ้างหรือหนอ ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้อที่เต่าตาบอด ต่อล่วงร้อยปีๆ มันจะโผล่ขึ้นคราวหนึ่งๆ จะสอดคอเข้าไปในแอกซึ่งมีช่องเดียวโน้นเป็นของยาก

พ. ฉะนั้นภิกษุทั้งหลาย การได้ความเป็นมนุษย์เป็นของยาก พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าจะอุบัติในโลกเป็นของยาก ธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้วจะรุ่งเรืองในโลกก็เป็นของยาก ความเป็นมนุษย์นี้เขาได้แล้ว พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติแล้วในโลกและธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้วก็รุ่งเรืองอยู่ในโลก ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละเธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา”

ดังนี้ ตามหลักวิภูสงสารของพระพุทธศาสนาแล้ว การที่ชีวิตใดจะเกิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง ประดุจตั้งโอกาสอันน้อยนิดของการสอดคอเข้าไปในแอกของเต่าตาบอดซึ่งเป็นร้อยปีจะโผล่คอกขึ้นจากน้ำที่หนึ่ง อีกทั้งชีวิตมนุษย์นั้นเป็นชีวิตที่ก่อกุศลกรรมได้ง่ายยิ่งกว่า

³⁴ พระไตรปิฎก เล่มที่ 19 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 11 สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค

ชีวิตอื่นเพื่อสั่งสมบุญบารมีที่จะบรรลุนิพพานต่อไปในภายภาคหน้า และมีเพียงมนุษย์เท่านั้นที่สามารถบรรลุพระธรรมวินัยเข้าถึงพระนิพพาน ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นของมีค่าและสูงส่งยิ่งไม่สมควรที่จะถูกทำลายหรือทำให้เสื่อมค่าไปไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ แต่ควรดำรงอยู่เพื่อกระทำความเพียรที่จะมุ่งสู่การบรรลุในพระธรรม

ในชนสันธชาดก³⁵ พระพุทธเจ้าตรัสแก่กษัตริย์โกศลว่า เมื่อครั้งพระองค์เสวยพระชาติเป็น ชนสันธกุมาร พระโอรสของพระเจ้าพรหมทัต ซึ่งเสวยราชสมบัติในนครพาราณสี ว่า “เมื่อชนสันธกุมารเจริญพระชนพรรษามากขึ้น และพระองค์เดินทางกลับจากตักศิลา ที่ซึ่งพระองค์ได้จบการศึกษาในทุกสาขาอาชีวะ กษัตริย์ได้ให้อภัยโทษแก่นักโทษทุกคน³⁶ หลังจากนั้นเมื่อพระชนกนาถสวรรคต เจ้าชายได้รับการสถาปนาเป็นกษัตริย์ เถลิงพระนามว่า พระเจ้าชนสันธราช และได้สร้างโรงงาน 6 แห่ง พระองค์ได้เปิดประตูคุกเป็นการถาวร และได้ทำลายแท่นประหารไปจนหมดทุกแห่ง” โดยเรื่องดังกล่าวนี้ พระราชาได้รับการสถาปนาเป็นกษัตริย์และต้องการให้มีการส่งเสริมคำสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์เชื่อว่าทางเดียวที่ทำให้มีการส่งเสริมสนับสนุนคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ การทำบุญตักบาตร และการยกเลิกโทษประหารชีวิต นอกจากนี้พระเจ้าชนสันธราชยังได้พระราชทานคำสอนแก่ชาวเมืองพาราณสี ว่าด้วยเหตุที่จะทำให้จิตเดือดร้อน 10 ประการ โดยประการที่ 4 คือ “บุคคลใดเป็นคนฆ่าสัตว์ ย่อมเดือดร้อนใจในภายหลัง ก็เพราะเราเป็นคนหยาบฆ่าสัตว์มาก่อน ทูศีล ประพฤติต่ำช้ามาก่อน ปราศจากขันติและเมตตาเอ็นดูสัตว์มาก่อน”

พระสูตรอวตังสกสูตร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม “พระสูตรพุทธาวตังสกมหาไพบลูยสูตร” ได้กล่าวถึงเรื่องราวของพระโพธิสัตว์ที่มีพระนามว่าสุทธานะ (Sudhana) ซึ่งได้เดินทางแสวงบุญเพื่อค้นหาหนทางแห่งจิตวิญญูณ โดยหนึ่งในครูอาจารย์หลายท่านที่ได้ไปศึกษาทางปัญญาด้วยนั้น คือ กษัตริย์ที่ทรงมีพระนามว่า Anala ซึ่งปกครองประเทศที่มีปัญหาอาชญากรรม โดยทรงป้องกันไม่ให้นักโทษทำผิดอีกด้วยการจำลองภาพการประหารชีวิตและการทรมานให้นักโทษได้เห็น ซึ่งในความเป็นจริงพระองค์เพียงสร้างจินตนาการเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดี

³⁵ พระไตรปิฎกเล่ม 27 ข้อ 1649, อรรถกถาแปล เล่ม 60 หน้า 159.

³⁶ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, โทษประหารชีวิตในทฤษฎีทางศาสนา (กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพลส, 2551), หน้า. 16 – 17.

เท่านั้น มิได้ทำร้ายประชาชนในทางใด กล่าวคือ เป็นการใช้พระมหากษัตริย์คุณตอบโต้อาชญากรรม
 นั้นเอง³⁷

สำหรับกรณีขององคุลิมาลนั้น³⁸ พระพุทธเจ้ายืนยันที่จะพบ
 องคุลิมาลตามลำพัง ทั้งที่ทราบว่าประชาชนในท้องถิ่นหวาดกลัวองคุลิมาลเป็นที่สุด ซึ่งท้ายที่สุด
 พระองค์ก็สามารถเปลี่ยนใจองคุลิมาล และชักชวนให้ออกอุปสมบทได้สำเร็จ ต่อมาเมื่อกษัตริย์ได้ตาม
 หาตัวองคุลิมาลพบ พระพุทธเจ้าได้นำตัวองคุลิมาลที่ได้กลับใจแล้วมาเฝ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึง
 ความสำเร็จของพลังอำนาจการปรับเปลี่ยนคนให้เป็นคนดี ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ให้โอกาสอาชญากรที่
 กระทำผิดได้ตระหนักถึงสิ่งที่ตนได้กระทำไปแล้ว และพยายามหลีกเลี่ยงไม่让他ทำผิดอีกในอนาคต
 แทนที่จะพรากชีวิตของเขาทดแทนความผิดที่เขาได้กระทำไป

ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมองว่า มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติของพุทธะหรือความ
 ดี ซึ่งควรแก่การย้าเตือนเพื่อดึงธรรมชาติอันเป็นตัวตนที่แท้จริงกลับมา ความพยายามที่จะทำให้คน
 กลับตัวกลับใจให้สังคมได้มีโอกาสกอบกู้คุณค่าของคนซึ่งจะช่วยทำประโยชน์ให้สังคม
 วงกว้างที่สุด ไม่ควรถูกตัดออกไปเสียด้วยการลงโทษประหารชีวิตแก่อาชญากรเหล่านั้น

ข. ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของชีวิตอย่างที่สุดศาสนาหนึ่ง
 ทั้งศาสตร์ของศาสนา คือ พระเยซู ก็ยังเป็นผู้ถูกจับกุม กล่าวหา ทารุณกรรม และถูกตัดสินลงโทษ
 ประหารชีวิต และถูกประหารชีวิตในที่สุด โดยหากกล่าวถึงสิทธิในการมีชีวิตนั้น นับแต่คริสต์ศตวรรษ
 ที่ 4 ศาสนาคริสต์ต่อต้านการยุติชีวิตไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ อย่างเต็มที่ แต่ทว่าหลังจากการรวมเข้า
 กับอาณาจักรโรมันแล้วนั้น ศาสนจักรก็เริ่มเปลี่ยนแปลงจากการประณามการยุติชีวิตของมนุษย์ไปสู่
 การยอมรับสิทธิของภาครัฐในการลงโทษและดำเนินการประหารชีวิต แต่ทั้งนี้ เมื่อเข้าสู่สมัยการ
 ปฏิรูปทางศาสนา และการได้รับอิทธิพลของแนวคิดทางเทววิทยาที่เชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในศักดิ์ศรี
 ความเป็นมนุษย์ของนิยายโปรแตสแตนท์ ก่อให้เกิดการวิวัฒนาการเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตที่

³⁷ BOROBUĐUR.TV, "The Story of Prince Sudhana and Manohara," [Online]. Available from:
http://www.borobudur.tv/avadana_05.htm

³⁸ ประตูลู่ธรรม, "ประวัติพระองคุลิมาลเถระ," [Online]. Available from: http://www.dharma-gateway.com/monk/great_monk/pra-ong-kulee-marn.htm

ละเล็กทีละน้อยในศาสนจักรคาทอลิก โดยการสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 (the Second Vatican Council) ได้สนับสนุนศาสนจักรคาทอลิกให้เกิดความเข้าใจในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น³⁹

สำหรับนิกายโปรเตสแตนต์ ได้ยืนยันโดยผ่าน กลุ่มพันธมิตรโลกเพื่อการปรับเปลี่ยน ในปี ค.ศ. 1989 ว่า “ที่ใดก็ตามที่มีโทษประหารชีวิตอยู่ ความรักของพระเจ้าเพื่อการไถ่โทษและการเห็นพ้องต้องกันย่อมถูกทำลาย” และในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1990 คณะกรรมการคริสตจักรทั่วโลก (Ecumenical Council of Churches) โดยรวมกลุ่มนิกายโปรเตสแตนต์และออร์ทอดอกซ์ส่วนใหญ่ ได้มีประกาศต่อต้านโทษประหารชีวิตอย่างไม่มีเงื่อนไข โดย “ยอมรับว่า มนุษย์ทุกคนที่พระเจ้าสร้างขึ้น ได้สร้างขึ้นตามพระฉายาของพระเจ้า การคร่าชีวิตมนุษย์โดยอำนาจรัฐเป็นการล่วงละเมิดพระประสงค์ของพระเจ้า” และได้เรียกร้องให้รัฐบาลนานาชาติลงนามและให้สัตยาบรรณต่อพิธีสารเลือกรับที่สองเกี่ยวกับการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางสังคมและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol Relating to Abolition of the Death Penalty of the International Covenant on Social and Political Rights) โดยเรียกร้องให้สมาชิกคริสตจักรทุกแห่งพยายามอย่างสุดความสามารถโดยร่วมมือกับประชาชนทุกหมู่เหล่า และองค์การพัฒนาเอกชนทุกแห่งในการสนับสนุนการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต

ในกรณีของศาสนจักรคาทอลิกนั้น นครรัฐวาติกัน ศูนย์กลางการปกครองของศาสนจักรคาทอลิกได้ยุติโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภทในปี ค.ศ. 1969 และเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 1999 เอกอัครสมณทูตถาวรแห่งสมเด็จพระสันตะปาปาประจำองค์การสหประชาชาติ ได้เสนอขั้นตอนดำเนินการเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในสุนทรพจน์ต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ⁴⁰ โดยกล่าวว่า “อาชญากรรมจะต้องได้รับการลงโทษที่ได้ผล แต่ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนที่จะส่งเสริมความคิดว่า การลงโทษประหารชีวิตช่วยลดโอกาสที่อาชญากรรมร้ายแรง

³⁹ The Holy Sea, "Documents of the II Vatican Council," [Online]. Available from: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/

⁴⁰ The United States Conference of Catholic Bishops, "A Good Friday Appeal to End the Death Penalty," [Online]. Available from: <http://www.usccb.org/issues-and-action/human-life-and-dignity/death-penalty-capital-punishment/good-friday-appeal.cfm>

ยิ่งจะเกิดขึ้นใหม่ การใช้ประโยชน์จากความกลัวหรือความรู้สึกไม่มั่นคงของประชาชนไม่สามารถทดแทนหลักฐานที่เป็นรูปธรรมได้ เราสามารถชนะอาชญากรรมอย่างได้ผลด้วยนโยบายการศึกษา ศิลธรรม ด้วยการดำเนินการอย่างได้ผลของตำรวจ และโดยการแก้ปัญหาที่รากเหง้าของอาชญากรรม แต่การดำเนินการควรจะอนุญาตให้อาชญากรกลับตัวมาเป็นสมาชิกที่เป็นประโยชน์ของสังคมเท่าที่จะเป็นไปได้”

นักบุญจอห์นปอล ที่ 2 สมเด็จพระสันตะปาปา (St. John Paul II, the Holy Papa) ทรงประทานข้อความคิดว่า พระเป็นเจ้าของข้าพเจ้าทรงสร้างมนุษย์ขึ้นจากพระฉายาของพระองค์ จึงเป็นการยืนยันว่า พระเป็นเจ้าของข้าพเจ้าคือพระเจ้าผู้ให้ชีวิต ซึ่งยืนยันหลักความเชื่อที่ว่า พระศาสนจักรมีพันธะสัญญาที่จะต้องปกป้องคุ้มครองดูแลชีวิตมนุษย์ ทั้งนี้ บทปฐมกาลในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม ได้กล่าวว่า “ทรงระบายลมหายใจแห่งชีวิตเข้าไปทางจมูกของเขา มนุษย์จึงมีชีวิต”⁴¹ ดังนี้ จึงเป็นการยืนยันว่า มีเพียงพระเป็นเจ้าของข้าพเจ้าเท่านั้นที่ทรงสิทธิในการเรียกคืนลมหายใจของมนุษย์ที่พระองค์ทรงสร้างคืนกลับไป⁴² เนื่องจากพระองค์เป็นเพียงผู้เดียวที่ได้สร้างชีวิตมนุษย์ขึ้นมา

นอกจากนี้ บทปฐมกาลในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม ยังได้เสนอข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำรงอยู่และคุณค่าของสิทธิในการมีชีวิตไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ โองการแรกของพระเจ้าของข้าพเจ้าที่ได้ประทานแก่มนุษย์คู่แรกเมื่อพระองค์ทรงสร้างต้นไม้แห่งการรู้ดีรู้ชั่ว ทรงกล่าวว่า “ถ้าเจ้ากินผลของมันเมื่อใด เจ้าจะตายแน่นอน”⁴³ ดังนี้ การมีชีวิตของมนุษย์จึงเป็นคุณค่าที่สูงยิ่งนัก เพราะในทัศนะของพระเจ้าของข้าพเจ้า การลงโทษประหารชีวิตเป็นโทษและการข่มขู่สูงสุดที่พระเจ้าของข้าพเจ้าพึงประทานแก่มนุษย์ ชีวิตจึงมีความหมายและค่ายิ่ง และนอกเหนือจากชีวิตแล้ว ก็ไม่มีสิ่งใดที่มนุษย์จะหวงแหนได้ยิ่งกว่านั้น

⁴¹ Genesis 2:7 “and the Lord God formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.”

⁴² Evangelium Vitae, "The Gospel of Life," [Online]. Available from: http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_25031995_evangelium-vitae_en.html

⁴³ Genesis 2:17 “but of the tree of the knowledge of good and evil, thou shalt not eat of it. For in the day that thou eatest thereof, thou shalt surely die.”

2.3.3 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (Human Dignity) นั้น ปัจจุบันยังไม่มีคำนิยามที่ได้รับ การยอมรับเป็นการทั่วไป แต่ก็เป็นที่ยอมรับตรงกันว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มา ตั้งแต่กำเนิดและมีอยู่แล้วตามธรรมชาติไม่ได้ถูกก่อตั้งหรือรับมอบมา โดย “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มี ลักษณะอยู่เหนือตัวบทบัญญัติแห่งกฎหมายและมีอยู่ก่อนการบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร่าง รัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นผู้สร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นมาแต่เป็นผู้พบสิ่งนี้ และยอมรับให้การเคารพ และคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์...”⁴⁴ ในที่นี้จะได้กล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับสิทธิในชีวิต

ก. ความเป็นมาของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อความคิดว่าด้วย “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ปรากฏตัวขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อไม่กี่ศตวรรษที่ผ่านมาเอง โดยมีรัฐธรรมนูญของประเทศอย่างน้อย 2 ประเทศ ที่บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้⁴⁵ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐเยอรมนี (กฎหมาย พื้นฐาน – Grundgesetz) และรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ โดยที่มาของการบัญญัติของ ทั้งสองประเทศล้วนเกิดจากประสบการณ์อันก่อกำเนิดขึ้นจากเหตุการณ์อันขมขื่นที่มนุษย์กระทำต่อ มนุษย์โดยเหตุว่ามนุษย์อื่นมีศักดิ์ศรีหรือคุณค่าด้อยกว่ากลุ่มตน

สำหรับสหพันธรัฐเยอรมนีนั้น ที่มาของข้อความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ นั้น สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (The World War II) และ มหาสงครามเอเชียบูรพา (Greater East Asia War) ซึ่งอาณาจักรไรช์ที่ 3 (สหรัฐอเมริกาเยอรมนี) ภายใต้รัฐบาลพรรคสังคมนิยมแห่งชาติ (นาซี) ผ่านการดำเนินการของหน่วยกองกำลังรักษา ความปลอดภัยของนาซี (Schutzstaffel – S.S.) และหน่วยเกสตาโป (Geheimstaatspolizei – Gestapo) ได้ดำเนินวิธีการต่างๆ ที่มนุษย์ที่มีสามัญสำนึกจะไม่มีทางปฏิบัติต่อเหล่าชนชาติชาวยิว เช่น โคนหัวเพื่อเอาเส้นผมไปใช้ นำชาวยิวไปเป็นเครื่องทดลองทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

⁴⁴ กมลชัย รัตนสากวรงค์, พื้นฐานความรู้หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2537), หน้า. 109-110.

⁴⁵ บรรเจิด สิงคนดี, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552), หน้า. 84-85.

การฉีดยาเคมี การผ่าตัดต่างๆ การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ด้วยการรมแก๊สพิษ และการนำชิ้นส่วนของศพไปใช้ประโยชน์ต่อไป เป็นต้น การกระทำเช่นที่กล่าวมานี้ดำเนินไปจนเมื่อสิ้นยุคมหาสงครามเอเชียบูรพา โดยประมาณการณ์ว่ามีชาวยิวเสียชีวิตจากการดำเนินการดังกล่าวประมาณแล้วไม่ต่ำกว่า 6 ล้านคน ด้วยเหตุนี้เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ของรัฐธรรมนูญว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้ เป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความเคารพและให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นการแสดงในนามของรัฐว่า เคารพและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยรัฐจะไม่ยอมให้เรื่องทำนองดังกล่าวได้เกิดขึ้นอีก

สำหรับสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ที่มาของข้อความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความสืบเนื่องมาจากในราวศตวรรษที่ 20 โดยชนผิวขาวที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ได้ปฏิบัติต่อชนผิวดำรวมทั้งชนผิวอื่นซึ่งอยู่ในสังคมเดียวกันเสมือนว่าชนผิวอื่นนั้นมิใช่คนและเป็น การดำเนินการโดยผ่านนโยบายของรัฐเองด้วย⁴⁶ ตัวอย่างเช่น แบ่งประเภทบัตรประชาชนของชนแต่ละผิวออกจากกัน แยกเขตที่อยู่อาศัยออกจากกันอย่างเด็ดขาดปะปนกันไม่ได้ หากชนผิวอื่นจะเข้าเขตของชนผิวขาวต้องแสดงบัตรประจำตัวและติดบัตรประจำตัว ทั้งการขึ้นรถประจำทางก็ต้องแยกกัน หากเป็นรถประจำทางที่สามารถขึ้นคันเดียวกันได้ก็ต้องแยกประตูขึ้น อาคารส่วนใหญ่จัดไว้ให้คนผิวขาวโดยมีคนผิวดำเป็นผู้ให้บริการ และชนผิวอื่นถูกปิดกั้นโอกาสทางการศึกษาและการบริการสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งผู้ใดฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกลงโทษอย่างหนัก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความรุนแรงในสังคมมากมาย และในที่สุดได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม โดยมีจุดหมายสำคัญที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ค.ศ. 1993 ในหมวด 1 ข้อ 1 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่จะต้องยึดถือ”⁴⁷

ข. ความหมายและสาระสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

⁴⁶ ไพทอร์ย ดัสเซ่, "การแบ่งแยกเชื้อชาติและสีผิวกับปัญหาสิทธิมนุษยชน," ใน, (กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า. ค-ง.

⁴⁷ "Republic of South Africa", defines South Africa as "one, sovereign, democratic state" and lists the country's founding values as: Human dignity, the achievement of equality and the advancement of human rights and freedoms.....

ในทางวิชาการในต่างประเทศได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้คำนิยามของข้อความคิดว่าด้วย “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ปัจจุบันยังไม่มีนิยามที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป การที่จะทำความเข้าใจเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อาจกระทำได้โดยการย้อนกลับไปศึกษาความเป็นมาในประวัติศาสตร์ของคำว่า “ศักดิ์ศรี” ตั้งแต่ความคิดของชาวโรมัน ความคิดของศาสนาคริสต์ หรือศาสนาพุทธ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวก็ยังไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจในทางหลักกฎหมาย⁴⁸

สำหรับทางกฎหมายนั้นนักนิติศาสตร์ได้พยายามอย่างยิ่งในการให้ความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เช่น

Guenter Duerig ได้สรุปสาระสำคัญของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ว่าหมายถึงคุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่มีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่จำต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วย หรือคุณสมบัติอื่นๆ ของบุคคล⁴⁹

W. Maihofer และ R.F. Behrendt เห็นว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นการแสดงออกถึงการสร้างปริมณฑลดังกล่าวเพื่อการดำรงไว้ชีวิตซึ่งชีวิตมนุษย์ และเพื่อปรับปรุงชีวิตมนุษย์ให้ดีขึ้น โดยวิธีการพัฒนาขีดความสามารถของมนุษย์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีสาระอันเป็นแก่นกลางหรือรากฐาน คือ

(1) “สิทธิในการมีชีวิต” เป็นสิทธิที่ติดตัวปัจเจกบุคคลมาตั้งแต่เกิด เป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลที่มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ สิทธิในชีวิตจึงไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้ แต่ในทางตรงข้ามอาจทำให้ได้รับหลักประกันมากขึ้นโดยบทบัญญัติกฎหมายได้ ทั้งนี้เพราะสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์

⁴⁸ บรรเจิด สิงคนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, หน้า. 86-87.

⁴⁹ Ibid. หน้า.86-87.

(2) สิทธิในความเสมอภาค สิทธิในความเสมอภาคเป็นการแสดงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ในขณะที่สิทธิในชีวิตเป็นการแสดงถึงปริมาณของปัจเจกบุคคล สิทธิในความเสมอภาคเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคลต่อปัจเจกบุคคลอื่นและต่อสังคม ทั้งนี้เพราะถึงแม้มนุษย์จะมีสิทธิในชีวิตของตนแต่หากขาดหลักประกันในเรื่องหลักความเสมอภาคแล้วบุคคลนั้นอาจได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมหรืออาจถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

ในสารัตถะอันเป็นรากฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้มีข้อพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้⁵⁰

(1) เรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น จะต้องเข้าใจว่ายังดำรงอยู่ ถึงแม้ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะไม่มีความสามารถที่จะกำหนดตนเองได้โดยอิสระตั้งแต่เริ่มต้น อันเนื่องมาจากข้อบกพร่องต่างๆ ของตน เช่น จิตบกพร่อง ในทางกฎหมายแล้วยังถือว่าบุคคลนั้นยังมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้จึงยังต้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาโดยเฉพาะสิทธิในการมีชีวิต และสิทธิในความเสมอภาค

(2) เรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น จะต้องเข้าใจว่า แม้บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสร้างความเสียหายให้แก่ตนเอง เช่น อาชญากรกระทำความผิดสร้างความอับอายสร้างความเสียหายให้แก่ตนเอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาก็กังคังอยู่ ทั้งนี้การใช้เสรีภาพที่ทำให้เกิดความอับอายและสร้างความเสียหายให้แก่ตนเอง และถูกลงโทษเพราะการใช้เสรีภาพเช่นนั้นย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ว่ามนุษย์ผู้นั้นมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองเพียงแต่เขาใช้เสรีภาพที่มีไปในทางที่ผิด

(3) การแทรกแซงของรัฐอาจเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ แม้ว่าบุคคลนั้นได้ตัดสินใจอย่างอิสระยินยอมให้รัฐทำการแทรกแซงดังกล่าวได้ ทั้งนี้เพราะยอมเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความคุ้มครองและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น รัฐไม่มีอำนาจที่จะไปนำความยินยอมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อแทรกแซงในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์

⁵⁰ Ibid. หน้า 89-91.

นั้นเป็นเป้าหมายการดำเนินการของรัฐ มนุษย์มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินการของรัฐ และการดำรงอยู่ของรัฐนั้นก็ดำรงอยู่เพื่อมนุษย์ มิใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า สิ่งหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิด คือ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยมนุษย์ทุกคนย่อมมีคุณค่าในตัวตนของตัวเอง มีสิทธิที่จะได้รับการประพฤติปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม มีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติสุขและปลอดภัยภายใต้การเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ที่บุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกันจะพึงปฏิบัติต่อกันอย่างมีมนุษยธรรมและเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน การลงโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นการพรากชีวิตมนุษย์ด้วยมติของเพื่อนมนุษย์จึงมีปัญหาคือจะต้องพิจารณาว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องและยอมรับได้หรือไม่ภายใต้ นิยามของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ มาจากเหตุผลที่เกิดจากการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษยชาติในสังคมด้วยการกระทำบางอย่างที่อาจไม่ถึงขั้นรุนแรงโหดร้าย แต่เป็นการประพฤติปฏิบัติที่มนุษย์มิสมควรกระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งแนวโน้มตามธรรมชาติที่สำคัญของมนุษย์ก็คือ สัญชาตญาณของชีวิตในการรักษาเอาตัวรอด สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่กฎหมายจะต้องยอมรับรู้ และเป็นสิ่งที่ให้ความชอบธรรมแก่การ “ป้องกัน” และกรณี “จำเป็น” ตามกฎหมาย นอกจากนี้มนุษย์ยังมีสัญชาตญาณทางสังคม คือ ความปรารถนาตามธรรมชาติทางสติปัญญาที่จะแสวงหาสัจธรรม ปรารถนาใคร่รู้เกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า และปรารถนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นมนุษย์จึงมีหน้าที่ตามธรรมชาติในอันที่จะไม่ทำร้ายผู้อื่น และคบค้าสมาคมกับผู้อื่นด้วยดี⁵¹ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ยังเป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ โดยไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขใดทั้งสิ้น เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น คุณค่าของมนุษย์ดังกล่าวนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์มีความเป็นอิสระในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่าเป็นคุณค่าที่มีอาจล่วงละเมิดได้ และเป็นความมีค่าของมนุษย์แต่ละคนทั้งในแง่ของความมีค่าในตัวเอง และในสถานภาพของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนด้วย ทั้งยังเป็นส่วนที่เป็นสาระสำคัญของมนุษย์

⁵¹ ทิพรัตน์ เดิมเพ็ชร, "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ : ศึกษากรณีการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และตามกฎหมายภายใน" (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า. 25.

แต่ละคนอันไม่อาจจะพรากเสียได้ เป็นคุณค่าสูงสุดของความเป็นมนุษย์ เป็นคุณค่าในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยและเป็นอิสระ และเป็นคุณค่าอันควรได้รับการคุ้มครองและเคารพในตัวตนของมนุษย์จากมนุษย์ด้วยกันอย่างเท่าเทียม

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มิใช่เพียงอุดมการณ์ทางแนวความคิดอันเป็นนามธรรม แต่มีลักษณะเฉพาะเป็นสิทธิเสรีภาพอย่างเป็นรูปธรรม เพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกและแสดงให้เห็นถึงการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมว่า การกระทำอย่างไรอันถือได้ว่าเป็นการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ การกระทำนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพบางประการของมนุษย์ด้วยซึ่งมีอาจกระทำได้ ซึ่งการกระทำเหล่านั้นบางครั้งจึงไม่ถึงขนาดที่ต้องเป็นการโหดร้ายหรือรุนแรงถึงกับเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคล แต่หากเป็นเพียงการกระทำที่กระทำต่อจิตใจของผู้อื่นโดยทำให้เกิดความรู้สึกขมเหงาจิตใจของผู้ถูกรกระทำแล้ว การกระทำนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นแล้ว กล่าวคือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีลักษณะเป็นภาวะวิสัย โดยการที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดๆ จะถือได้ว่าเป็นการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ของบุคคลหรือไม่ ต้องพิจารณาความรู้สึกของคนโดยรวมต่างๆ ไป ที่เข้าใจตรงกันว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสิ่งซึ่งมนุษย์มีควรจะประพฤติดปฏิบัติต่อกันเพราะเป็นการไม่เคารพในคุณค่าในตัวตนของบุคคลอื่น

สิทธิในการมีชีวิต (Rights to Life) เป็นสิทธิสูงสุด (The Supreme Rights) ของมนุษย์ ซึ่งสิทธินี้มาจากสิทธิที่มีความสำคัญที่มีอยู่ในตัวตนของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สิทธิในชีวิตนี้เป็นสาระสำคัญของการดำรงอยู่ของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในฐานะสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง หากว่ามีการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อชีวิตของมนุษย์จะส่งผลให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับผลกระทบไปด้วย โดยการกระทำอันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อชีวิตของมนุษย์นี้ จะต้องเป็นการกระทำต่อชีวิตของบุคคลโดยเป็นการกระทำที่บุคคลนั้นถึงแก่ความตายไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตามที่มนุษย์ไม่สมควรที่จะกระทำต่อชีวิตของบุคคลอื่นเช่นนั้น

ดังนั้น การประทุษร้ายต่อชีวิตของบุคคลด้วยวิธีไร้มนุษยธรรมซึ่งเป็นวิธีการที่มนุษย์ไม่ควรจะกระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น การลงโทษประหารชีวิตก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำเช่นนั้นอย่างหนึ่ง เนื่องด้วยเป็นการนำชีวิตของ

มนุษย์ไปสู่ความตาย โดยตัดโอกาสต่างๆ ที่เขาควรจะได้รับ ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูลักษณะนิสัย อันอาจจะกระทำได้โดยสังคมช่วยกันฟื้นฟู หรือการได้รับการพิจารณาใหม่จากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งอาจผิดพลาด เป็นต้น ซึ่งแม้จะอ้างอำนาจจากประชาชนหมู่มากร ผ่านทางการบัญญัติกฎหมาย ก็ย่อมเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นการลดทอนคุณค่าของศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

ค. การใช้อำนาจนิติบัญญัติกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การใช้อำนาจนิติบัญญัติกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น มีข้อพิจารณา 2 ประการ คือ ข้อพิจารณาในการบัญญัติกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล และข้อพิจารณาในการบัญญัติเพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคล โดยในที่นี้ขอกกล่าวถึงเฉพาะ ข้อพิจารณาในการบัญญัติกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล⁵² ซึ่งเกี่ยวข้องกับ โดยตรงกับการบัญญัติโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นการจำกัดและลิดรอนสิทธิของปัจเจกชนโดยแท้

โดยทั่วไปในรัฐสมัยใหม่ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติอาจ บัญญัติกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขของ สิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภท แต่อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญเองได้กำหนดให้มีหลักประกันใน การคุ้มครองสิทธิที่มีผลผูกพันโดยตรงต่อองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพมีผลเป็นการทั่วไปและห้ามมิให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง (Allgemeinheit und Einzelfallverbot) หลักการระบु บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจการตรากฎหมาย (Zitiergebot) และหลักการจำกัดสิทธิและ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้นจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ เป็นต้น การที่ ฝ่ายนิติบัญญัติละเมิดหลักการอันเป็นหลักประกันเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวข้างต้นอาจ เป็นเงื่อนไขที่แสดงถึงการละเมิดในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ เช่น การที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้บัญญัติ กฎหมายอันเป็นการจำกัดหรือลิดรอนสิทธิและเสรีภาพที่มีผลโดยตรงเกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ กล่าวคือ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นจะกระทบกระเทือน

⁵² บรรเจิด สิงคนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, หน้า. 96-97.

สาระสำคัญระหว่างสิทธิและเสรีภาพมิได้ เนื่องด้วยขอบเขตดังกล่าวนี้ฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจจะล่วงล้ำเข้าไปได้

ดังนั้น เมื่อยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การที่รัฐใช้โทษประหารชีวิตซึ่งหมายถึงการทำลายชีวิตมนุษย์ เสมือนหนึ่งว่าเป็นวัตถุเครื่องมือหนึ่งในการปราบปรามหรือลดอัตราอาชญากรรมหรืออื่นใด จึงเป็นการลดทอนหรือทำลายสถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้ได้รับการกระทบกระเทือนในสาระสำคัญ

2.3.4 สัญญาประชาคม

สัญญาประชาคม (Social Contract) นี้เป็นผลมาจากความคิดของ Thomas Hobbes John Locke, และ Jean Jacques Rousseau โดยมีสาระสำคัญว่า⁵³ 1) รัฐเกิดจากมนุษย์หรือมนุษย์เป็นผู้สร้างรัฐ 2) ในการสร้างรัฐ มนุษย์มารวมเข้าด้วยกันโดยมีเจตนาแน่นอน เสมือนทำสัญญาร่วมกันว่า จะผูกพันกัน เผชิญทุกข์เผชิญสุขร่วมกัน 3) การที่มนุษย์มาผูกพันร่วมกันเช่นนี้ ถือว่า เป็นการทำสัญญาประชาคมขึ้น รัฐและรัฐบาล จึงเกิดจากสัญญาของมนุษย์ ถ้ารัฐบาลปกครองไม่เป็นธรรม ก็ถือว่าผิดสัญญาประชาคม รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะคู่สัญญา และ 4) รัฐบาลจะต้องกระทำตามเจตนารมณ์ของประชาชน (General Will) โดยเฉพาะในข้อที่ว่า เจตนารมณ์ของประชาชนย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด รัฐบาลจะละเมิดมิได้

หลักสัญญาประชาคมให้ความกระจ่างในแง่ของความเป็นจริงบางประการที่ว่า มนุษย์ไม่มีสัญชาตญาณที่จะกระทำสิ่งที่ประโยชน์ต่อสังคมเสมอไป แต่ละคนมีความคิดเป็นของตนเองที่จะตัดสินใจได้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเองและสำหรับผู้อื่น ฉะนั้น จึงมีการขัดแย้งกันอยู่เนืองๆ ซึ่งทำให้สังคมมนุษย์จำต้องมีกฎเกณฑ์ ฉะนั้นมนุษย์จึงเป็น “สัตว์ที่ต้องปฏิบัติตามกฎ” อันเป็นวิถีทางเดียวที่มนุษย์จะสามารถดำรงอยู่ได้ในฐานะสัตว์สังคม สังคมมนุษย์ประกอบขึ้นด้วยกลุ่มบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ฉะนั้นเมื่อมีสังคมเกิดขึ้นก็ต้องมีกฎของ

⁵³ นคร วัลลิภากร, "โทษประหารชีวิตในประเทศไทย ศึกษาแนวคิดในการยกเลิก" (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549), หน้า. 30 – 38.

สังคมแต่ละสังคมเป็นของตนเอง และมีกฎข้อหนึ่งซึ่งทุกสังคมต้องมีเหมือนกันหมด คือ บุคคลจะต้องไม่ใช่กำลังทำลายชีวิตต่อกัน

การลงโทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าโดยรัฐ ซึ่งมีเจตนาดีในการปกป้องคุ้มครองสังคมจากการประทุษร้ายของประชาชนบางคน ซึ่งการกระทำเช่นนี้ใช้ข้ออ้างว่า เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิในการดำรงชีวิตของผู้อื่น ด้วยเหตุว่า ผู้กระทำผิดหรือฆาตกรได้กระทำการซึ่งเป็นการทำลายชีวิตของตนโดยการทำลายชีวิตคนอื่น และตามกฎหมายแห่งความยุติธรรมแล้ว ฆาตกรจะต้องถูกลงโทษ แต่อย่างไรก็ตาม ตามหลักสัญญาประชาคม รัฐก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสิทธิและชีวิตของมนุษย์ทุกผู้ทุกนาม การที่รัฐพรากชีวิตหนึ่งไป แม้จะอ้างเหตุผลว่า เป็นไปเพื่อปกป้องคุ้มครองชีวิตอื่น ก็เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เพราะชีวิตที่ถูกพรากไปนั้น ก็เป็นชีวิตที่ไว้น้ำใจเชื่อใจรัฐและรัฐบาลผ่านทางสัญญาประชาคมที่จะปกป้องคุ้มครองตนเองเช่นเดียวกัน ทั้งยังสุ่มเสี่ยงต่อการที่รัฐจะดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดในการลงโทษประหารชีวิตนั้น หรืออาจจะมีวิธีการอื่น เช่น การฟื้นฟูเยียวยาบุคคลที่ได้กระทำความผิด เป็นต้น แทนที่จะทำลายชีวิตของมนุษย์ ซึ่งอาจจะไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด แต่ซ้ำร้ายอาจเป็นการทำร้ายประชาชนซึ่งเป็นผู้ทรงอธิปไตยอันแท้จริงด้วย

2.3.5 หลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐเป็นหลักการทางกฎหมายที่ทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองเสรีนิยมประชาธิปไตย แม้แต่ประเทศไทยก็ได้ยืนยันและรับรองหลักนิติรัฐในทางเนื้อหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความพอสมควรแก่เหตุไว้ ทั้งนี้ตามมาตรา 29 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550⁵⁴

⁵⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

ดังได้กล่าวมาแล้ว หลักนิติรัฐ เป็นหลักการพื้นฐานประการหนึ่งของการปกครอง ในรัฐเสรีประชาธิปไตย กล่าวคือหลักการที่กำหนดให้รัฐให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้น พื้นฐานของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อที่บุคคลจะได้ใช้สิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้นพัฒนา บุคลิกภาพของตนได้ตามที่แต่ละคนเห็นสมควร ดังนั้นรัฐจึงต้องยอมอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายซึ่ง ตราขึ้นโดยรัฐสภาอันเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยผู้แทนของประชาชน การที่รัฐผูกพันต่อกฎหมาย ดังกล่าวมีผลให้รัฐจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เท่าที่กฎหมายยินยอมให้จำกัดสิทธิและ เสรีภาพนั้นได้ หลักนิติรัฐจึงเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐได้ หากพิจารณาหลักนิติรัฐในแง่เนื้อหา⁵⁵ หลักนิติรัฐจะประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ ได้แก่ (1) หลักการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน (2) หลักการที่ว่ามาตรการของรัฐต้องสอดคล้องกับ หลักความพอสมควรแก่เหตุ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม ความจำเป็น และความได้สัดส่วน (3) หลักการชดเชยให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำอันมิชอบของรัฐ ซึ่งหลักการต่างๆ เหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจากการใช้อำนาจมหาชนของรัฐ และจำกัดขอบเขตของรัฐ ในที่นี้จะได้กล่าวถึงหลักการในทางเนื้อหาของหลักนิติรัฐที่จะนำมาใช้ใน การศึกษาต่อไป คือ หลักการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ และหลักการที่ว่ามาตรการของรัฐต้อง สอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุเมื่อพิจารณาในทางเนื้อหาแล้วกล่าวได้ว่า หลักนิติรัฐไม่ได้ เรียกร้องให้รัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้นแต่ยังเรียกร้องให้รัฐต้องปฏิบัติและใช้อำนาจอย่างมี ความเหมาะสมและมีเหตุผลด้วย

ก. หลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ

ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายยอมรับหลักความเป็นอิสระของปัจเจกชน ในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ดังนั้นเพื่อเห็นแก่ความเป็น อิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล รัฐจึงต้องเคารพต่อขอบเขต ของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน ตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้

⁵⁵ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2549), หน้า. 241.

สิ่งที่ได้รับการคุ้มครองตามหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ นั้นใน ได้แก่ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิพลเมืองอื่นๆ

ข. มาตรการของรัฐต้องสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ

หลักการที่ว่ามาตรการของรัฐต้องสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ หรือที่เรียกว่า “หลักความได้สัดส่วน” หรือ “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” ถือเป็นหลักกฎหมายมหาชนที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำทั้งหลายของรัฐ ซึ่งมีผลต่อความสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำนั้นๆ⁵⁶ หลักนี้มีได้มุ่งหมายเฉพาะเพื่อการจำกัดการแทรกแซงของรัฐเท่านั้น แต่เป็นหลักในทางเนื้อหาที่ห้ามมิให้มีการใช้อำนาจอย่างอำเภอใจสร้างภาระให้เกิดกับปัจเจกชนเกินสมควร แต่กำหนดให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องกระทำที่เหมาะสมพอเหมาะพอประมาณกับสภาพข้อเท็จจริงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ⁵⁷ เป็นต้นที่กล่าวมาแล้ว หลักการนี้เป็นการยืนยันว่าหลักนิติรัฐไม่ได้เพียงแค่เรียกร้องให้รัฐต้องปฏิบัติและใช้อำนาจตามกฎหมายเท่านั้นแต่ยังเรียกร้องให้รัฐต้องปฏิบัติการใช้อำนาจอย่างมีความเหมาะสมและมีเหตุผลด้วย ดังได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้ยืนยันและรับรองหลักนิติรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักนิติรัฐในทางเนื้อหาคือหลักความพอสมควรแก่เหตุ เช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าหลักความสมควรแก่เหตุนี้เป็นหลักการในระดับรัฐธรรมนูญ ดังนั้นหลักความพอสมควรแก่เหตุจึงเป็นหลักการที่ต้องใช้บังคับเสมอไม่ว่าจะมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรรับรองไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามการพิจารณาว่า มาตรการของรัฐนั้นสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการที่รัฐเลือกใช้ และวัตถุประสงค์ของมาตรการนั้น โดยมีหลักความพอสมควรแก่เหตุมีสาระสำคัญหรือขั้นตอนในการพิจารณาที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

(1) การค้นหาวัตถุประสงค์ของการกระทำทางปกครอง การค้นหาวัตถุประสงค์เป็นขั้นตอนแรกในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับหลักความพอสมควรแก่เหตุ กรณีที่ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนในมาตรการ อาจค้นหาวัตถุประสงค์ได้จากบริบทแวดล้อมหรือจากข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุให้ต้องกำหนดมาตรการนั้น และเมื่อทราบวัตถุประสงค์แน่ชัดแล้วว่าก็ต้องพิจารณาด้วยว่าวัตถุประสงค์นั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

⁵⁶ บรรเจิด สิงคนดี, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, หน้า. 27-28.

⁵⁷ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป (กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์, 2555), หน้า. 57-62.

หากเห็นประจักษ์ว่าวัตถุประสงค์ของมาตรการนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ย่อมไม่ต้องพิจารณาในประเด็นอื่นอีก และหากออกมาตรการนั้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชอบกฎหมายก็ต้องห้ามมิให้ใช้มาตรการนั้นไปเพื่อวัตถุประสงค์ประการอื่นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(2) หลักความเหมาะสม หรือหลักความสัมฤทธิ์ผล เป็นการพิจารณาว่า มาตรการที่เลือกเป็นมาตรการที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้หรือไม่ มาตรการอันใดอันหนึ่งจะเป็น มาตรการที่ไม่เหมาะสมหากมาตรการนั้นไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ หรือการบรรลุ วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก⁵⁸

(3) หลักความจำเป็น โดยที่การบรรลุวัตถุประสงค์หนึ่งอาจมีได้หลาย มาตรการ ผู้ใช้อำนาจต้องเปรียบเทียบมาตรการต่างๆ ว่ากระทบสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนรุนแรง เพียงใด และต้องเลือกมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพน้อยที่สุด กล่าวคือมาตรการที่รัฐ เลือกต้องเป็นมาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าและบรรลุวัตถุประสงค์ลงได้ มาตรการที่สามารถมาตรการ หรือวิธีการที่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดได้และเป็นมาตรการหรือวิธีการที่อาจก่อให้เกิด ผลกระทบน้อยที่สุด ดังนั้นหากมีมาตรการอื่นที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้และมีผลกระทบน้อย กว่ามาตรการที่รัฐได้เลือกใช้ ในกรณีย่อมถือได้ว่ามาตรการที่รัฐนำมาใช้มิได้ทั้งนี้ตามหลักความจำเป็น

(4) หลักความพอสมควรแก่เหตุในความหมายอย่างแคบ เป็นการพิจารณาว่า มาตรการที่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการและเป็นมาตรการที่จำเป็นนั้น เป็นมาตรการที่ พอสมควรแก่เหตุหรือไม่ กล่าวคือ มาตรการใดๆ ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นต้องชั่ง น้ำหนักประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับกับประโยชน์ที่ปัจเจกชนต้องสูญเสียไปหรือต้องแบกรับว่า อยู่ในภาวะที่สาธารณะจะเรียกร้องจากปัจเจกชนที่ได้รับผลกระทบ ให้ต้องยอมรับมาตรการนั้นหรือไม่ หากผลกระทบที่จะได้รับการใช้มาตรการรุนแรงเกินกว่าที่จะคาดหมายจากปัจเจกชนผู้นั้นได้ และ ผลกระทบหรือผลร้ายที่ปัจเจกชนได้รับเห็นได้ชัดว่ามีน้ำหนักมากกว่าประโยชน์ที่สาธารณะได้รับ แม้ว่าสาธารณะจะได้ประโยชน์จากมาตรการดังกล่าวก็ตามก็จะใช้มาตรการนั้นไม่ได้⁵⁹

⁵⁸ บรรเจิด สิงคนดี, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, หน้า. 27-28.

⁵⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป, หน้า. 57-62.

2.3.6 ความยุติธรรม

ความยุติธรรมหรือความเป็นธรรมนั้นกล่าวได้ว่าเป็นได้ทั้งความรู้สึกหรือความเข้าใจ ที่มีอยู่ในจิตใจมนุษย์ว่า เรื่องนี้ถูกต้อง เรื่องนี้ผิด หรือเรื่องนี้ไม่เป็นธรรม ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ มีอยู่ หรือรู้ได้เองเหมือนกับความสามารถของมนุษย์ที่รู้ว่าสิ่งไหนมีสีอะไร โดยถึงที่สุดแล้วไม่สามารถ อธิบายให้ชัดเจนหรือแยกแยะต่อไปอีกได้ว่า ความเป็นธรรมนั้นหมายถึงอะไร ถ้ามนุษย์ไม่มี ความสามารถว่าอะไรผิดหรืออะไรถูก อะไรเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมแล้ว ก็จะไม่เกิดระบบศีลธรรม หรือระบบกฎหมาย ทั้งนี้เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดระบบศีลธรรมและกฎหมายขึ้นมา⁶⁰

ความสามารถของมนุษย์ที่สามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ว่าอย่างไรถูกต้องอย่างไรผิด หรือ อย่างเป็นธรรมอย่างไรไม่เป็นธรรมนี้ คือสิ่งที่เรียกว่า “เหตุผล” โดยเหตุผลนั้นสามารถจำแนกได้ เป็น 2 ประเภท เหตุผลประเภทแรกคือ เหตุผลในทางข้อเท็จจริง คือ เป็นเรื่องของการแยกแยะในทางข้อเท็จจริง เช่น การแยกแยะได้ว่าวัตถุใดเหมือนกัน วัตถุใดต่างกัน คนไหนคือคนไหน สิ่งหนึ่งแตกต่างจากอีกสิ่ง การคำนวณบวก ลบ คูณ หาร เป็นต้น เหตุผลประเภทที่สอง คือ เหตุผลในทางศีลธรรม เป็นเรื่องของการประเมินคุณค่าว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดชอบธรรมสิ่งใดไม่ชอบธรรม ไม่ใช่เรื่องทางข้อเท็จจริง เช่น การประเมินคุณค่าว่าฆ่าคนเป็นสิ่งที่ผิดหรือสิ่งที่ถูกต้อง หรือเป็นสิ่งที่ชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรม เป็นต้น ความสามารถที่เรียกว่าเหตุผลนี้เป็นความสามารถ ภายในของมนุษย์แต่ละคน แต่ความคิดว่าด้วยความยุติธรรมนั้นไม่ใช่ของบุคคลแต่ละบุคคล แต่เป็น ความคิดที่เป็นภาวะวิสัยไม่ใช่เรื่องของเจตจำนงของคนคนเดียวที่จะมากำหนด กล่าวคือ เป็นความจริงที่ดำรงอยู่นั้นเองโดยไม่ขึ้นกับความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง⁶¹ ทำนองเดียวกับ คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ว่า ธรรมะนั้นมีอยู่แล้ว หนทางแห่งการดับทุกข์ นั้นก็มีอยู่แล้ว มนุษย์ เพียงแต่ค้นพบเท่านั้น

แม้จะมีความคิดว่าความยุติธรรมนี้เป็นเรื่องของเหตุผลที่มนุษย์ทุกคนมี และเข้าถึงได้ก็ตาม แต่ก็ได้มีนักคิดและนักปรัชญาอธิบายข้อความคิดว่าด้วยความยุติธรรมนี้โดยอาศัย หลักต่างกันไป เช่น แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม แนวคิดเสรีนิยม แนวคิดของคานท์ แนวคิดของ

⁶⁰ สมยศ เชื้อไทย, นิติปรัชญาเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2553), หน้า. 186.

⁶¹ Ibid. หน้า 186.

อริสโตเติล เป็นต้น ในที่นี้จะได้อธิบายเกี่ยวกับความยุติธรรมและสิทธิในการมีชีวิตตามหลักความยุติธรรมแนวคิดต่างๆ เพื่อใช้ในการศึกษานี้ต่อไป

ก. ความยุติธรรมตามแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม⁶²

ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งแนวความคิดอรรถประโยชน์นิยมคือชาวอังกฤษนามว่า เจเรมี เบนแธม เขามีความเห็นว่าการพึงพอใจหรือประโยชน์สุขของคนจำนวนมากที่สุด คือความชอบธรรม หากเสียงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจว่าอย่างไรหรือหากทำแล้วคนจำนวนมากจะได้รับประโยชน์ สิ่งนั้นก็เป็นที่ชอบธรรม โดย เจเรมี เบนแธม นั้นไม่ได้เป็นเพียงผู้เสนอแนวคิดแต่เพียงอย่างเดียว เขายังได้นำแนวคิดนี้มาปฏิบัติจริงในสังคมของเขาด้วย ตัวอย่างเช่น การสร้างอาคารเป็นที่อยู่ให้ขอทานเพราะสำรวจพบว่า ประชาชนไม่พึงพอใจที่พบเห็นเหล่าขอทานตามข้างถนน ตรอกซอกซอยต่างๆ จึงต้องทำให้เหล่าขอทานมาอยู่รวมกันเป็นหลักแหล่ง หรือการปรับปรุงการบริหารเรือนจำ แนวความคิดอรรถประโยชน์นิยมของเบนแธม ถูกโต้แย้งอยู่มากเพราะไม่ให้ความสำคัญแก่สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

จากข้อบกพร่องดังกล่าวจอห์น สจวต มิลล์ นักปรัชญาชาวอังกฤษได้พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของแนวคิดของเบนแธมโดยพยายามนำหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเข้ามาอธิบายแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม กล่าวคือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ยังสอดคล้องกับแนวคิดอรรถประโยชน์นิยมอยู่ เพราะความพึงพอใจที่แท้จริงนั้นต้องเป็นความพึงพอใจหรือประโยชน์ในระยะยาว และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานก็เป็นหลักประกันในการเกิดความพึงพอใจระยะยาว

ข. ความยุติธรรมตามแนวคิดเสรีนิยม

ความยุติธรรมตามแนวคิดเสรีนิยมอยู่บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่างๆ โดยเน้นที่การเคารพการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล หากไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนรัฐก็ไม่ควรเข้าไปแทรกแซง กล่าวคือ รัฐต้องเข้าไปแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด

⁶²Michael J. Sandal, *ความยุติธรรม Justice: What's the Right Thing to Do?*, สฤณี อาชวานันทกุล., ผู้แปล, (กรุงเทพฯ: โอเพนเวิร์ลด์, 2554), หน้า. 48 – 87.

ค. ความยุติธรรมตามแนวคิดของคานท์

แนวความคิดของคานท์มองว่าความยุติธรรมไม่ใช่เรื่องของการสร้างความพึงพอใจหรือประโยชน์ แต่เป็นเรื่องของการเคารพในความเป็นมนุษย์และการเคารพในความมนุษย์นั้นก็เป็นเป้าหมายในตัวเอง กล่าวคือสำหรับมนุษย์นั้น สิ่งที่คุณสมบัติกรรมของมนุษย์ไม่ใช่ความสุขความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีสิ่งที่เรียกว่ามโนธรรมสำนึกหรือเหตุผลทางศีลธรรมที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ด้วย การใช้ความสุข ความพึงพอใจ หรือประโยชน์ที่ได้รับเป็นเครื่องตัดสินความถูกต้องหรือความชอบธรรม จึงเป็นการมองที่ผิดพลาด เพราะไม่สมบูรณ์ ถึงกับมีคำกล่าวว่ มโนธรรมสำนึกนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากการอยู่อย่างเครื่องจักรและทำให้มนุษย์เป็นมากกว่าสิ่งมีชีวิตที่เต็มไปด้วยกิเลส ในการปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันนั้น คานท์เน้นว่า ที่ถูกต้องที่สุดคือ การปฏิบัติต่อมนุษย์โดยการเคารพในความเป็นมนุษย์

ง. ความยุติธรรมตามแนวคิดของอริสโตเติล

คำสอนว่าด้วยความยุติธรรมที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคำอธิบายที่ดีเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ ความยุติธรรมตามแนวคิดของอริสโตเติล เขาเป็นคนแรกที่อธิบายว่าความยุติธรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ความยุติธรรมในแง่การแบ่งปันปันส่วน และความยุติธรรมในแง่แลกเปลี่ยนทดแทน

ในอันดับแรกต้องรู้เสียก่อนว่าอันไหนเป็นส่วนของใคร เมื่อรู้เช่นนี้แล้วใครไปล่วงเกินเบียดเบียนส่วนของเขา ไปทำลายหรือทำให้ส่วนของเขาเสียก็ได้ชื่อว่าทำผิด และเพื่อให้เกิดความยุติธรรมก็ต้องทดแทนส่วนที่เสียไปของเขาให้กลับคืนดังเดิม ความยุติธรรมในการทดแทนจึงมีขึ้นเพื่อสนับสนุนรักษาความยุติธรรมในการแบ่งปันปันส่วน ดังนี้เห็นได้ว่าความยุติธรรมในการแบ่งปันปันส่วนจึงมีความสำคัญที่สุด การแบ่งปันปันส่วนที่ว่าก็คือการวางมาตรฐานว่า ส่วนไหนเป็นสิทธิของใคร โดยการแบ่งปันปันส่วนนี้ไม่ใช่เรื่องของกฎหมายแพ่งเท่านั้น แม้แต่กฎหมายมหาชนก็เป็นเรื่องการแบ่งปันปันส่วนเช่นกันทั้งการแบ่งเกียรติยศ แบ่งอำนาจ การแบ่งปันปันส่วนอย่างไรจึงยุติธรรมนั้นไม่สามารถหาหลักการที่แน่นอนตายตัวได้ มีแต่เพียงหลักว่า สิ่งที่เหมาะสมกันก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน และสิ่งที่ต่างกันก็ควรได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน⁶³

⁶³ สมยศ เชื้อไทย, นิติปรัชญาเบื้องต้น, หน้า. 179 – 180.

2.3.7 คุณค่าของการมีชีวิตอยู่

เมื่อพิจารณาถึงสิทธิในการมีชีวิตและคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ย่อมหมายถึงการพิจารณาว่า เหตุใดชีวิตของมนุษย์จึงอุดมไปด้วยคุณค่า โดยคุณค่าของปัจเจกบุคคลนั้นสามารถพิจารณาได้โดยแนวคิดที่หลากหลายทั้งในแง่ของศาสนาหรือในแง่ของปรัชญา เมื่อพิจารณาว่าชีวิตมนุษย์เป็นของขวัญจากพระเป็นเจ้า ในฐานะผู้ให้ของขวัญ พระเป็นเจ้าย่อมทรงจดจำและทรงสนใจว่า ของขวัญนั้นถูกรักษาและทำยที่สุดจะถูกขจัดอย่างไร ดังเช่นในอดีตปรากฏแนวคิดหนึ่งของกรณีการฆ่าตัวตายในประเทศอังกฤษว่า “การฆ่าตัวตายเป็นความผิดทางอาญาที่ละเมิดต่อธรรมชาติ ละเมิดต่อพระเป็นเจ้า และละเมิดต่อพระมหากษัตริย์ โดยละเมิดต่อธรรมชาติ เพราะขัดแย้งกับกฎแห่งการรักตัวเอง ละเมิดต่อพระเป็นเจ้า เพราะเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของพระเป็นเจ้าที่ไม่ให้มนุษย์ฆ่าผู้ใด และละเมิดต่อพระมหากษัตริย์โดยการทำให้พระองค์เสียประชากร”

ในศตวรรษแห่งการแทรกแซงของศาสนจักรคาทอลิก รัฐต่างๆ ได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิดอาญา และใช้จ่ายเงินหลวงในการรักษาชีวิตนั้นไว้ แม้ว่าปัจเจกบุคคลจะไม่เห็นคุณค่าในชีวิตของตนเองก็ตาม เนื่องด้วยรัฐเหล่านั้นยอมรับว่า สมาชิกของสังคมผู้ค้าจุนสังคมนั้นโดยการเป็นประชากร ค้าจุนเศรษฐกิจโดยการจ่ายภาษีและการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ค้าจุนการทหารโดยการสวมอาวุธสู้และสละชีวิตเพื่อปกป้องหรือแผ่ขยายประเทศ ค้าจุนมนุษยธรรมโดยการดูแลสมาชิกอื่นโดยรัฐไม่ต้องทำเอง ค้าจุนการศึกษาโดยการเพิ่มองค์ความรู้ของมนุษยชาติในสาขาต่างๆ ทั้งที่จับต้องได้และไม่ได้ และบ่อยครั้งความรู้เหล่านั้นเป็นผลประโยชน์ต่อรัฐ

ชีวิตมนุษย์นั้นเรียนรู้ สร้างสรรค์ คิด ดูแล แบ่งปัน บำรุง ซื่อ จ่าย และสู้ในวิถีทางของตน ไม่มีผู้ใดสามารถกล่าวอ้างได้อย่างแท้จริงว่า รัฐและเหล่าพลเมืองชาติซึ่งคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ เพราะรัฐเองก็ถูกสร้างขึ้นจากชีวิต และชีวิตส่วนใหญ่มักจะให้มากกว่าที่ตนเองรับ ชีวิตที่จบสิ้นก่อนกำหนดจะทำให้มีแรงงานน้อยลงหนึ่งคน ผู้บริโภคน้อยลงหนึ่งคน ผู้ดูแลน้อยลงหนึ่งคน และทหารน้อยลงหนึ่งคนในช่วงเวลาฉุกเฉิน ดังนั้นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่จึงเป็นคุณค่าทางสังคมอันสูงส่ง และการฆ่าย่อมเป็นความผิดต่อสาธารณะอย่างร้ายแรง

2.4 กติกา อนุสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิต

2.4.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the Universal Declaration of Human Rights : UDHR) ตามข้อมติที่ 217A (III) โดนประเทศไทย ได้ออกเสียงสนับสนุนปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ซึ่งถือเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก และเป็นพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่มีอยู่ในปัจจุบัน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถือเป็นมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำเพื่อ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วโลก ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสี่สิบแปด ประเทศแรกที่ลงคะแนนเสียงร่วมรับรองปฏิญญาฉบับนี้ในการประชุมดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงเป็นการประกาศเจตนารมณ์ในการรับรอง สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นเอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลก

ในประเด็นเรื่องโทษประหารชีวิต ข้อปฏิญญาที่เกี่ยวข้อง คือ

ข้อ 1⁶⁴ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์ และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ

ข้อ 3⁶⁵ คนทุกคนที่สิทธิในการดำรงชีวิตและความมั่นคงแห่งตน

ข้อ 5⁶⁶ บุคคลใดๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายผิด มนุษยธรรม หรือต่ำช้า มิได้

⁶⁴ All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.

⁶⁵ Everyone has the right to life, liberty and security of person.

⁶⁶ No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

2.4.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2519 โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ 53 ข้อ และแบ่งออกเป็น 6 ส่วน

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2539 โดยมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540

กติกาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิต คือ

ข้อ 3⁶⁷ รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี ในการที่จะอุปโภคสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองทั้งปวงที่ได้ระบุไว้ในกติกานี้

ข้อ 5⁶⁸

1. ไม่มีความใดในกติกานี้ที่อาจนำไปตีความไปในทางที่จะให้รัฐใดกลุ่มหรือบุคคลใดได้สิทธิที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรม หรือกระทำการใดอันมีจุดมุ่งหมายในการทำลายสิทธิและเสรีภาพประการใดที่รับรองไว้ในกติกานี้ หรือเป็นการจำกัดสิทธินั้นยิ่งไปกว่าที่ได้บัญญัติไว้ในกติกานี้

2. จะต้องไม่มีการจำกัดหรือเล็งสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองหรือที่มีอยู่ในรัฐภาคีใดในกติกานี้ซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย อนุสัญญา กฎระเบียบ หรือจารีตประเพณี โดยอ้างว่ากติกานี้ไม่รับรองสิทธิเช่นนั้น หรือรับรองสิทธินั้นในระดับที่ต่ำกว่า

⁶⁷ The States Parties to the present Covenant undertake to ensure the equal right of men and women to the enjoyment of all civil and political rights set forth in the present Covenant.

⁶⁸ 1. Nothing in the present Covenant may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms recognized herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the present Covenant.

2. There shall be no restriction upon or derogation from any of the fundamental human rights recognized or existing in any State Party to the present Covenant pursuant to law, conventions, regulations or custom on the pretext that the present Covenant does not recognize such rights or that it recognizes them to a lesser extent.

ข้อ 6⁶⁹

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ
2. ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ
3. ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีได้ให้อำนาจอัยภาคีใดแห่งกติกานี้ในอันที่จะเสี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์
4. บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี
5. บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้

⁶⁹ 1. Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.

2. In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.

3. When deprivation of life constitutes the crime of genocide, it is understood that nothing in this article shall authorize any State Party to the present Covenant to derogate in any way from any obligation assumed under the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.

4. Anyone sentenced to death shall have the right to seek pardon or commutation of the sentence. Amnesty, pardon or commutation of the sentence of death may be granted in all cases.

5. Sentence of death shall not be imposed for crimes committed by persons below eighteen years of age and shall not be carried out on pregnant women.

6. Nothing in this article shall be invoked to delay or to prevent the abolition of capital punishment by any State Party to the present Covenant.

6. รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้

ข้อ 7⁷⁰ บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมีได้

ข้อ 9

1.⁷¹ บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2.4.3 พิธีสารเลือกรับฉบับที่สอง แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง

แม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่ได้เป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights)⁷² ฉบับนี้⁷³ แต่เนื่องจากพิธีสาร

⁷⁰ No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his free consent to medical or scientific experimentation.

⁷¹ 1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

⁷² United Nations Treaty Collection, "Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Aiming at the Abolition of the Death Penalty," [Online]. Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-12&chapter=4&lang=en

⁷³ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ได้รับข้อเสนอแนะในช่วงการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เรื่อง โทษประหารชีวิต ข้อที่ 26-35 ประเด็นการทบทวน ระงับ และยกเลิกโทษประหารชีวิต เพื่อพิจารณาแจ้งทำที่ต่อข้อเสนอแนะดังกล่าว ในช่วงการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ดังเช่น

27 Enact legislation abolishing the death penalty as foreseen in the national human rights action plan and in any case review its imposition for offences related to drug trafficking (Turkey)

ฉบับนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2539 จึงควรพิจารณาถึงสาระสำคัญของพิธีสาร ซึ่งเห็นว่า ข้อ 6 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กล่าวถึงการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต โดยเสนอแนะอย่างจริงจังว่าการยกเลิกนี้เป็นสิ่งอันปรารถนา จึงเชื่อมั่นว่า มาตรการทั้งหมดในการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตจะต้องถือเป็นความก้าวหน้าในการมีสิทธิในการมีชีวิต และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามข้อผูกพันระหว่างประเทศในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งพิธีสารกำหนดว่า

ข้อ 1⁷⁴ ไม่มีบุคคลใดที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐภาคีในพิธีสารฉบับนี้จะถูกประหารชีวิตได้

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นทุกอย่างเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของตน

ข้อ 27 ออกกฎหมายเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและทบทวนการใช้โทษประหารชีวิต สำหรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (เสนอโดยประเทศตุรกี)

28 Commute death sentences and establish as soon as possible a moratorium on executions with a view to the definitive abolition of the death penalty (France)

ข้อ 28 เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษอื่นและระงับการใช้โทษประหารชีวิตโดยเร็วที่สุดเพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (เสนอโดยประเทศฝรั่งเศส)

30 Revert to the de facto moratorium of the death penalty, and foster the necessary public debate on this issue , as a previous step for the definitive abolishment of the death penalty (Spain)

ข้อ 30 หันกลับไปสู่การระงับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตทางปฏิบัติและเสริมสร้างการหารือสาธารณะที่จำเป็นในเรื่องนี้เพื่อเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (เสนอโดยประเทศสเปน) เป็นต้น

⁷⁴ 1. No one within the jurisdiction of a State Party to the present Protocol shall be executed.

2. Each State Party shall take all necessary measures to abolish the death penalty within its jurisdiction.

ข้อ 2⁷⁵ พิธีสารฉบับนี้ไม่ยอมรับข้อสงวนใดๆ ยกเว้นข้อสงวนที่กระทำในเวลา สัตยาบันหรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้บทลงโทษประหารชีวิตระหว่างสงครามตาม คำพิพากษาคดีอาญาร้ายแรงที่สุดทางทหารที่กระทำในระหว่างสงคราม

2.4.4 อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

สมาชิกส่วนใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2527 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ประกอบด้วย วรคอารัมภบท และบทบัญญัติ 33 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน และมีผลบังคับใช้ในประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

ข้อ 16⁷⁶ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ได้บัญญัติไว้ว่าให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือการประติบัติ หรือการลงโทษที่ย่ำยีศักดิ์ศรีที่ไม่ถึงกับเป็น การทรมานตามที่นิยามไว้ใน ข้อ 1 เกิดขึ้นในอาณาเขตอำนาจรัฐของตน เมื่อการกระทำเช่นว่า ได้กระทำโดย หรือด้วยการยุ้ง หรือความยินยอม หรือความรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ

⁷⁵ No reservation is admissible to the present Protocol, except for a reservation made at the time of ratification or accession that provides for the application of the death penalty in time of war pursuant to a conviction for a most serious crime of a military nature committed during wartime.

⁷⁶ 1. Each State Party shall undertake to prevent in any territory under its jurisdiction other acts of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment which do not amount to torture as defined in article I, when such acts are committed by or at the instigation of or with the consent or acquiescence of a public official or other person acting in an official capacity. In particular, the obligations contained in articles 10, 11, 12 and 13 shall apply with the substitution for references to torture of references to other forms of cruel, in human or degrading treatment or punishment.
2. The provisions of this Convention are without prejudice to the provisions of any other international instrument or national law which prohibits cruel, inhuman or degrading treatment or punishment or which relates to extradition or expulsion.

บุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พันธกรณีทั้งปวงในข้อ 10 ข้อ 11 ข้อ 12 และข้อ 13 ให้นำมาใช้บังคับ โดยการใช้อย่างที่การกล่าวถึงการทรมาน หรือการกล่าวถึงการประตบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

2.4.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้ว การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ต้องการคุ้มครองสิทธิที่จะมีชีวิตของปัจเจกชนอันเป็นประชาชนของรัฐ ดังนั้น การมีบทบัญญัติในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง

บทที่ 3

กฎหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิต และการลงโทษประหารชีวิตในต่างประเทศ

ทวีปยุโรปจัดเป็นเขตปลอดการลงโทษประหารชีวิต ยกเว้นเพียงสาธารณรัฐเบลารุส ส่วนภูมิภาคเอเชียกลางมีแนวโน้มที่จะยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต โดยล่าสุดสาธารณรัฐคีร์กีซสถานยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับคดีอาชญากรรมทั่วไปเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2007 สาธารณรัฐคาซัคสถานงดเว้นการลงโทษประหารชีวิตตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 และสาธารณรัฐทาจิกิสถานงดเว้นการลงโทษประหารชีวิตและพิพากษาตัดสินประหารชีวิตตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 ในทวีปแอฟริกา มีเพียง 6 ประเทศเท่านั้น ที่ตัดสินลงโทษประหารชีวิตในปี พ.ศ. 2549 และในเดือนเมษายน พ.ศ. 2550 ศาลสูงสุดของสาธารณรัฐมาลาวีมีคำสั่งให้การลงโทษประหารชีวิตไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

สหรัฐอเมริกาเ็นโดดเดี่ยวตามลำพังในฐานะที่เป็นเพียงประเทศเดียวในทวีปอเมริกาที่ยังคงตัดสินการลงโทษประหารชีวิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ขณะที่สหรัฐอเมริกาเองกำลังเปลี่ยนท่าทีร่วมต่อต้านการลงโทษประหารชีวิต โดยในปี พ.ศ. 2549 มีนักโทษถูกประหารชีวิตเป็นจำนวน 53 ราย นับเป็นยอดประหารชีวิตประจำปีที่น้อยที่สุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และการตัดสินลงโทษประหารชีวิตลดลงจากจุดสูงสุดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงกลางของยุค 1990 และในทวีปเอเชีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ยกเลิกโทษประหารชีวิตในปี ค.ศ. 2006⁷⁷

ดังนั้น เมื่อนานาโลกตะวันตกได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญที่จะพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐที่ได้กระทำต่อประชาชนของตนอย่างโหดร้าย ทั้งยังละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นหลักประกันสำคัญในหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว เพื่อการพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะพิจารณาพิเคราะห์ถึงแนวคิดที่ว่าด้วยสถานการณ์การลงโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งย่อมสมควรที่จะพิจารณา

⁷⁷ Thai Fund Foundation, "ทั่วโลกร่วมตัดสินยกเลิกโทษประหารชีวิต," [Online]. Available from:

http://www.thaingo.org/board_2/view.php?id=909

จากหลักสิทธิในการมีชีวิตที่นานาประเทศใช้เป็นข้อพิจารณาในการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต รูปแบบขั้นตอนในการนำพาสังคมของประเทศนั้นๆ ไปสู่ความพร้อมที่จะยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งจะพิจารณาหัวข้อเหล่านี้ ในบทนี้ ดังนี้

3.1 สหภาพยุโรป

3.1.1 การลงโทษประหารชีวิตในสหภาพยุโรป

กรณีสหภาพยุโรป (European Union) ซึ่งเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยการรวมตัวกันของประเทศภาคีสมาชิกต่างๆ จำนวน 28 ประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในทวีปยุโรปนั้น ประเทศอังกฤษ เป็นหนึ่งในประเทศที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา ด้านการนิติบัญญัติที่โดดเด่น จึงสมควรพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตในประเทศอังกฤษ เพื่อเป็นตัวอย่างสำคัญในสหภาพยุโรป

การลงโทษประหารชีวิตในสมัยแองโกลแซกซอน (Anglo-Saxon England) มีการลงโทษประหารชีวิตที่สำคัญด้วยกันอยู่ 3 แบบ คือ

ก. การลงโทษประหารชีวิตด้วยการถ่วงน้ำให้ตาย (Drowning)⁷⁸ โดยจะมีการถ่วงวัตถุที่มีน้ำหนักไว้ที่คอหรืออวัยวะส่วนอื่นผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนี จนผู้ที่ถูกถ่วงน้ำนั้นสำลักน้ำและขาดอากาศหายใจจนถึงแก่ชีวิต แต่หากผู้ที่ถูกประหารชีวิตนั้นกระทำความผิดซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐานฆ่าบิดามารดา หรือญาติสืบสายโลหิตเดียวกัน ผู้ถูกลงโทษประหารชีวิตจะถูกนำตัวใส่ลงไปในถุงพร้อมกับสุนัข งูพิษ และลิง แล้วนำตัวไปถ่วงน้ำในเวลาต่อมา⁷⁹ ซึ่งในระหว่างที่ถูกมัดอยู่ในถุงจะได้รับความทรมานจากการที่ถูกสัตว์เหล่านั้นกัด และสำลักน้ำขาดอากาศหายใจจนถึงแก่ชีวิตในที่สุด วิธีการลงโทษประหารชีวิตในลักษณะนี้ประเทศอังกฤษได้ยกเลิกใช้ไปเมื่อศตวรรษที่ 17

⁷⁸ F.R.H.S. William Andrews, Old-Time Punishments (London: The Tabard Press).page 189.

⁷⁹ George Ryley Scott, The History of Capital Punishment, Including an Examination of the Case for and against the Death Penalty (London: Torchstream Books, 1950). page 22.

ข. การลงโทษประหารชีวิตด้วยการเผาไฟให้ตาย (Burning to Death)⁸⁰
 การประหารชีวิตแบบนี้จะเริ่มด้วยขั้นตอนการทาน้ำมันดิบบนเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของนักโทษ และยังมี การทาสารเคมีที่ติดไฟได้ง่ายตามแขนขา และศีรษะของนักโทษด้วย เมื่อถึงเวลาประหารก็จะนำตัวนักโทษออกไปยังลานประหาร จากนั้นผู้ทำการประหารจะมัดนักโทษเข้ากับหลัก โดยมีการนำ ถังน้ำมันดิบมาวางไว้ใกล้กับหลักประหาร และทำการจุดไฟเพื่อประหารนักโทษดังกล่าว การประหาร ชีวิตด้วยการเผาไฟให้ตายถูกใช้บ่อยในสมัยที่ประเทศต่างๆ ยังมีความป่าเถื่อนและไม่เป็นอารยะ โดยมีรากฐานมาจากความคิดความเชื่อทางศาสนาในยุคกลาง โดยทั่วไปจะใช้ลงโทษกับความผิดฐาน เป็นแม่มด หมอผี ซึ่งเชื่อกันว่าวิธีการประหารชีวิตโดยการเผาไฟนี้จะเป็นการกำจัดพวกนอกรีตอย่าง ถอนรากถอนโคน นอกจากนี้ยังมีการประหารชีวิตด้วยการเผาผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงสำหรับ ความผิดอื่นๆ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เป็นต้น แทนการประหารชีวิตด้วยการแขวนคอซึ่งเป็นวิธีการ ประหารชีวิตที่ใช้โดยทั่วไปในประเทศอังกฤษ

ค. การแขวนคอ (Hanging) เป็นวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่ใช้บ่อย และใช้ทั่วไปในสมัยแองโกลแซกซอน การลงโทษในยุคนี้มีความโหดร้ายเป็นอย่างมาก แม้เป็นความผิด เล็กน้อย เช่น การลักเชือก ตาข่าย สายไฟ ขณะอยู่ในท่าเรือหรือช่องแคบ การนำเรือออกสู่ทะเลโดย ไม่ได้รับใบอนุญาต เป็นต้น โดยผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอ นอกจากนี้หากกระทำความผิดโดยการปลอมธนบัตรหรือใช้ธนบัตรปลอม ก็จะถูกเนรเทศหรืออาจถูก ประหารชีวิตโดยการแขวนคอ⁸¹ ได้เช่นเดียวกับกับความผิดข้างต้น โดยก่อนปี ค.ศ. 1868 การประหารชีวิตโดยการแขวนคอจะกระทำในที่ที่สาธารณชนสามารถเห็นได้โดยทั่วไป ซึ่งทำให้ ประชาชนที่ได้พบเห็นรู้สึกหวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิด และต่อมาได้มีเปลี่ยนสถานที่ที่ใช้ใน การลงโทษจากเดิมที่เป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเฝ้าดูการประหารชีวิตได้มาเป็นการลงโทษ ประหารชีวิตโดยการแขวนคอในเรือนจำแทน⁸²

นอกจากนี้ ยังมีการลงโทษประหารชีวิตอีกแบบหนึ่ง คือ การแขวนร่างของ ผู้กระทำความผิดไว้ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ กล่าวคือ ภายหลังจากการประหารชีวิตโดย

⁸⁰ William Andrews, F. R. H. S., Old-Time Punishments. page 191.

⁸¹ Ibid. page 213.

⁸² Ibid. page 211.

การแขวนคอแล้ว ร่างกายของผู้นั้นจะถูกนำไปแขวนไว้ ณ สถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด ซึ่งปกติ จะกระทำในคดีที่ผู้ถูกประหารชีวิตเป็นผู้ต้องหาที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้เพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้อื่น กระทำความผิดอย่างเดียวกันอีก

สำหรับการลงโทษประหารชีวิตในสมัยนอร์แมน (Norman England) จะมีการลงโทษประหารชีวิตหลายแบบดังนี้

ก. การตัดศีรษะ (Beheading)⁸³ ในสมัยโรมันการตัดศีรษะถือว่าเป็น การตายที่มีเกียรติสูงสุด ซึ่งวิธีนี้ถูกนำมาใช้ในประเทศอังกฤษโดยกษัตริย์วิลเลียม (William the Conqueror) เพื่อใช้กับการประหารชีวิตของชนชั้นสูง แต่ในช่วงหลังประมาณ ค.ศ. 1305 การประหารชีวิตโดยวิธีนี้ถูกนำมาใช้เป็นวิธีการในการลงโทษทั่วไปสำหรับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

ข. การประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ การลาก และการแยกออกเป็นชิ้นส่วน (Hanging, Drawing and Quartering)⁸⁴ การลงโทษด้วยวิธีนี้เป็นการประหารชีวิตผู้กระทำความผิด โดยอ้างว่าการประหารชีวิตนั้นเกิดขึ้นจากพระบัญชาของพระเจ้าบสนสวรรค์ และพระเจ้าเป็นผู้ทำการลงโทษดังกล่าวโดยผ่านเพชฌฆาต การประหารชีวิตโดยวิธีนี้จะเริ่มต้นด้วยการนำตัวผู้กระทำความผิดออกมาจากเรือนจำ พาไปยังสถานที่ที่จะทำการประหารชีวิต โดยผูกไว้กับหางม้าและ จะถูกลากไปตามท้องถนนจนถึงลานประหาร และในขั้นต่อมาจะประหารชีวิตด้วยการแขวนคอแล้วผ่าเอาอวัยวะภายในออกมาเผา หลังจากนั้นจะทำการตัดศีรษะและแยกร่างออกเป็นสี่ส่วน โดยศีรษะและชิ้นส่วนที่ถูกแยกออกนั้นจะถูกเสียบประจานไว้ในที่สาธารณะ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่พบเห็น รู้สึกกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้ที่ถูกประหารชีวิต

3) การประหารชีวิตด้วยการนำไปต้มในน้ำเดือดจนตาย (Boiling to Death)⁸⁵ การประหารชีวิตแบบนี้ถูกนำมาใช้สำหรับความผิดฐานฆ่าและทำร้ายผู้อื่นโดยการใส่

⁸³ Ibid. page 200 – 201.

⁸⁴ Ibid. page 201 – 203.

⁸⁵ Ibid. page 198.

ยาพิษลงไปในอาหาร ทั้งนี้การประหารชีวิตด้วยวิธีการดังกล่าว จะมีการมัดผู้กระทำความผิดเอาไว้ แล้วหย่อนลงไปใต้น้ำต้มที่เดือดเป็นเวลาหลายครั้ง จนกว่าผู้กระทำความผิดจะถึงแก่ความตาย

4) การทรมานด้วยวิธีต่างๆ ที่รุนแรงจนตาย (Pressing to Death)⁸⁶ เป็นวิธีหนึ่งที่ป่าเถื่อนและทารุณโหดร้ายที่สุด โดยวิธีดังกล่าวมักจะใช้ในกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ โดยนำนักโทษไปยังห้องที่มีเพดานต่ำและมีมิด แล้วให้นอนลง โดยวางก้อนวัตถุที่มีน้ำหนักลงไปบนตัวนักโทษให้มากที่สุดเท่าที่ตัวของนักโทษจะรับได้ โดยจะมีเพียงน้ำและขนมปังให้กินเพื่อประทังชีวิต จนกว่าจะตาย

ในปัจจุบันประเทศอังกฤษได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว โดยการออกกฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิต (Abolition of Death Penalty) เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ.1965⁸⁷ เพื่อระงับการใช้โทษประหารชีวิตในสหราชอาณาจักรเป็นเวลา 5 ปี และต่อมาเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม

⁸⁶ Ibid. page 203.

⁸⁷ 1 Abolition of death penalty for murder.

(1)No person shall suffer death for murder, and a person convicted of murder shall be sentenced to imprisonment for life.

(2)On sentencing any person convicted of murder to imprisonment for life the Court may at the same time declare the period which it recommends to the Secretary of State as the minimum period which in its view should elapse before the Secretary of State orders the release of that person on license under section [61 of the Criminal Justice Act 1967]

(3)For the purpose of any proceedings on or subsequent to a person's trial on a charge of capital murder, that charge and any plea or finding of guilty of capital murder shall be treated as being or having been a charge, or a plea or finding of guilty, of murder only; and if at the commencement of this Act a person is under sentence of death for murder, the sentence shall have effect as a sentence of imprisonment for life.

(4)In the foregoing subsections any reference to murder shall include an offence of or corresponding to murder under section 70 of the Army Act 1955 or of the Air Force Act 1955 or under section 42 of the Naval Discipline Act 1957, and any reference to capital murder shall be construed accordingly; and in each of the said sections 70 there shall be inserted in subsection (3) after paragraph (a) as a new paragraph (aa)—“(aa)if the corresponding civil offence is murder, be liable to imprisonment for life”.

ค.ศ.1969 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศอังกฤษ (House of Commons) ก็ได้มีมติยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตเป็นการทั่วไปและถาวร⁸⁸

3.1.2 สิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในสหภาพยุโรป

อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดที่สำคัญเกี่ยวกับลงโทษประหารชีวิต โดยความชัดเจนปรากฏในพิธีสารเลือกรับแห่งอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 6 (Protocol No.VI to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom concern the abolition of the death penalty) เป็นพิธีสารเลือกรับที่กำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1983⁸⁹ ซึ่งมีการนำข้อจำกัดและหน้าที่โดยตรงในการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมที่ได้ก่อขึ้นในภาวะที่บ้านเมืองสงบมากำหนดไว้อย่างชัดเจน และยังเปิดโอกาสให้ประเทศภาคีสมาชิกต่างๆ สามารถตั้งข้อสงวนว่า จะขอให้มีการใช้การลงโทษประหารชีวิตในประเทศของตนต่อไปหากตกอยู่ในภาวะสงคราม ซึ่งพิธีสารเพิ่มเติมนี้เป็นพิธีสารแรกของโลกที่กล่าวถึงทั้งการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตทั้งในภาวะสงครามและภาวะสันติ

นับแต่อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานได้รับการยอมรับ สหภาพยุโรปได้การพยายามทำให้อนุสัญญานี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยพิธีสารเลือกรับหลายฉบับที่กล่าวถึงหลากหลายประเด็น ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติตามอนุสัญญาและพิธีสารเหล่านี้ คือ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป (European Court of Human Rights) ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงสตราซบูร์ก (Strasbourg) โดยสิทธิในการมีชีวิตได้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาแห่งยุโรป หากแต่ยังไม่มีกรกล่าวถึงการลงโทษประหารชีวิตไว้อย่างเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กล่าวว่า

⁸⁸ theyworkforyou.com, "Murder (Abolition of Death Penalty)," [Online]. Available from: <http://www.theyworkforyou.com/debates/?id=1969-12-16a.1148.0>

⁸⁹ conventions.coe.int, "Protocol No. 6 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Concerning the Abolition of the Death Penalty," [Online]. Available from: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/114.htm>

สิทธิในการมีชีวิตย่อมได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย⁹⁰ กล่าวคือ ประเทศภาคีสมาชิกมีพันธกรณีที่
จะต้องบัญญัติกฎหมายห้ามฆ่าฟันปัจเจกชน แต่ก็ยังไม่ได้ห้ามประเทศภาคีสมาชิกใช้การลงโทษ
ประหารชีวิตหากศาลพิสูจน์ทราบได้ว่า มีผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรง

ในข้อที่แห่ง 2 แห่งอนุสัญญา ปราบก๊วนข้อยกเว้น 3 ข้อ⁹¹ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นในข้อห้าม
การฆ่ามนุษย์โดยเจตนา แต่การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ปรากฏอยู่ในข้อยกเว้นเหล่านี้ กล่าวคือ
ข้อยกเว้นแรกว่าด้วยการป้องกันตน ข้อยกเว้นข้อที่สองว่าด้วยการการเข้าจับกุมหรือป้องกันการ
หลบหนี และข้อยกเว้นข้อที่สามว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามจราจล และทั้งนี้ทุกการกระทำต้อง
สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนด้วย อนึ่งในข้อที่ 15 แห่งอนุสัญญาได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า
ไม่มีข้อจำกัดใดที่จะถูกนำมาใช้ในภาวะสงครามหรือวิกฤติการณ์ระดับชาติ⁹² แต่ก็ต้องเคารพในหลัก
กฎหมายสงคราม (Acts of War)

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 1994 ที่ประชุมสภาสหภาพยุโรป (the Council of Europe ‘s
Parliamentary Assembly) ได้ผ่านข้อแนะนำที่ 1246 (Recommendation No 1246) ตามพิธีสาร

⁹⁰ the European Convention on Human Rights

Article 2 – Right to life

1. Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life
intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for
which this penalty is provided by law.

⁹¹ the European Convention on Human Rights

Article 2 – Right to life

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this article when it
results from the use of force which is no more than absolutely necessary:

- a. in defence of any person from unlawful violence;
- b. in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
- c. in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

⁹² the European Convention on Human Rights

Article 15 – Derogations

1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation any High
Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Convention to the
extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not
inconsistent with its other obligations under international law.

เพิ่มเติมที่ถูกเพิ่มเข้าไปในอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ⁹³ คือ การยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ทั้งในภาวะสงครามและสันติอย่างไม่มีเงื่อนไข นอกจากนี้ที่ประชุมสภาแห่งสหภาพยุโรป ยังแนะนำให้คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (Council of Europe's Committee of Minister) ก่อตั้งกระบวนการควบคุมตรวจสอบการดำเนินการดังกล่าวขึ้นมาด้วย โดยตามคำแนะนำดังกล่าวนี้ รัฐที่ยังดำรงการลงโทษประหารชีวิตไว้ย่อมมีพันธกรณีที่จะต้องรายงานเลขาธิการคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (Council of Europe's Secretary General) ทันทีทุกครั้งที่มีการตัดสินโทษโดยการลงโทษประหารชีวิต และยังผูกพันว่า การลงโทษประหารชีวิตต้องกระทำหลังจากการตัดสินอย่างน้อยที่สุด 6 เดือน เพื่อศึกษาผลกระทบต่างๆ ให้สมบูรณ์เสียก่อน

พิธีสารเพิ่มเติมได้สร้างพันธกรณีให้ประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิต จะต้องดำเนินการจัดการประชุมเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกลไกการควบคุมจะถูกควบคุมโดยประเทศภาคีสมาชิกของสภาแห่งสหภาพยุโรป ทั้งนี้ที่ประชุมแห่งสภาสหภาพยุโรปยังได้แนะนำคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่า⁹⁴ ไม่ให้อนุญาตให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปยังประเทศที่ผู้ต้องหานั้นมีโอกาสจะถูกตัดสินโดยการลงโทษประหารชีวิตในประเทศที่ถูกส่งไป และยังแนะนำให้มีการจัดประชุมนานาชาติเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตและปรับทัศนคติของประเทศต่างๆ ต่อการลงโทษประหารชีวิตอีกด้วย

ในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1994 ที่ประชุมสภาแห่งสหภาพยุโรป (Council of Europe's Parliamentary Assembly) ผ่านมติลำดับ 1044 เกี่ยวกับการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต⁹⁵ โดยในมตินี้เรียกร้องให้ทุกประเทศยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และประเทศภาคีสมาชิกที่ยังไม่ได้ลงนามในพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 6 ก็ได้รับการเชิญชวนให้เข้าร่วมด้วย ในมติดังกล่าวยังกระตุ้นให้มีการให้สัตยาบันในพิธีสารฉบับที่ 6 ต้องทำก่อนสำหรับสมาชิกภาพในสภาแห่งสหภาพยุโรป

⁹³ assembly.coe.int, "Recommendation 1246 (1994) on the Abolition of Capital Punishment," [Online]. Available from:

<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta94/EREC1246.htm>

⁹⁴ Hans Goran Franck, *The Barbarian Punishment Abolishing the Death Penalty* (The Netherlands: Kluwer Law International, 2003). page 64

⁹⁵ assembly.coe.int, "Recommendation 1044 (1986) on International Crime," [Online]. Available from: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta86/EREC1044.htm>

เมื่อสหรัฐอเมริการัสเซียตอบรับที่จะเป็นสมาชิกของสภาแห่งสหภาพยุโรป ในปี ค.ศ. 1996 ก็อยู่บนเงื่อนไขที่ว่า สหรัฐอเมริกาจะต้องหยุดการลงโทษประหารชีวิตชั่วคราว⁹⁶ โดยวันที่ 18 มิถุนายน 1996 ที่ประชุมสภาแห่งสหภาพยุโรป ได้เรียกร้องให้สหรัฐอเมริกา รัสเซีย ยูเครน และสาธารณรัฐลัตเวียยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต หากดำเนินการไม่สำเร็จ ประเทศเหล่านี้ก็จะยังไม่ได้รับการบรรจุเข้าเป็นประเทศภาคีสมาชิก เพราะเงื่อนไขของการได้สมาชิกภาพคือการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และยังสามารถกระตุ้นให้รัฐที่ไม่ได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตแต่เลือกที่จะคงไว้ซึ่งการลงโทษประหารชีวิต ดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยเร็วที่สุด ทั้งยังมีการสนับสนุนทางข้อมูลและการเงิน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับทัศนคติที่ดีต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย

นอกจากหลักเกณฑ์ในอนุสัญญาและพิธีสารเลือกรับแล้ว ยังปรากฏกรณีศึกษาที่น่าสนใจจากศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป เช่น กรณี Soering. V. United Kingdom⁹⁷ ศาลพบว่า อาจมีการฝ่าฝืนข้อที่ 3 ของอนุสัญญา กล่าวคือ สหราชอาณาจักรได้ดำเนินการส่งผู้ต้องหาเชื้อชาติเยอรมันตะวันตกข้ามแดนไปยังสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจทำให้ผู้ต้องหารายนั้นถูกตัดสินโทษโดยการลงโทษประหารชีวิตได้ เป็นต้น โดย Soering อ้างว่า การส่งผู้ต้องหาข้ามแดนไปยังสหรัฐอเมริกาเป็นการฝ่าฝืนข้อที่ 3 เพราะว่า เขาอยู่ภายใต้การคุ้มครอง ถูกกระทำอย่างไร้มนุษยธรรมและบั่นทอนความเป็นมนุษย์ ศาลจึงพิจารณาวินิจฉัยว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการลงโทษทางกฎหมายที่เหมาะสมของสหรัฐอเมริกาเนื่องจากไม่อาจเข้าไปแทรกแซงกฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาได้ แต่ก็ยังพิจารณาวินิจฉัยต่อไปว่า การส่งผู้ต้องหาข้ามแดนดังกล่าวเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิข้อที่ 3 ต่อ Soering อยู่นั่นเอง เนื่องจากได้มีการจำคุก Soering ไว้เพื่อรอการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งเข้าข่ายเป็นการทารุณกรรมสภาพทางจิตใจ

ในทัศนคติของศาล การจำคุกเพื่อรอการลงโทษประหารชีวิตก่อให้เกิดรูปแบบของทัณฑ์ทรมาน ศาลได้อ้างอิงถึงอายุของ Soering ซึ่งมีอายุเพียง 18 ปี ในขณะที่กระทำความผิด และได้ถูกกระทำที่เป็นผลร้ายแรงต่อจิตใจ โดยใช้เวลาเกือบ 8 ปีอยู่ในการจำคุกเพื่อรอการลงโทษประหารชีวิต นอกจากนี้ผู้พิพากษานามว่า De Meyer ยังได้ออกมาประกาศว่า เฉพาะเหตุผลที่ว่า

⁹⁶ assembly.coe.int, "Russia's Application for Membership of the Council of Europe," [Online].

Available from: <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=7397&Language=en>

⁹⁷ "Soering V. United Kingdom," (1989).

การลงโทษประหารชีวิตไม่เหมาะสมกับความเป็นอารยชนของชาวยุโรป ก็เพียงพอแล้วที่จะไม่ส่งตัว Soering ไปยังสหรัฐอเมริกา

เนื่องด้วยสิทธิในการมีชีวิตเป็นถ้อยคำที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างยิ่งกับการถูกระทำการอันร้ายแรงที่เป็นการบั่นทอนความเป็นมนุษย์ ดังนี้ อนุสัญญาแห่งยุโรปข้อที่ 3 กำหนดไว้ว่า ไม่มีใครที่จะถูกทรมานหรือถูกระทำการอันร้ายแรงที่เป็นการบั่นทอนความเป็นมนุษย์ได้⁹⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Commission of Human Rights) ซึ่งได้สอดส่องดูแลความเป็นไปของอนุสัญญาได้พยายามที่จะแบ่งแยกความรู้สึกทั้งสองนี้ออกจากกัน โดยกรณี Denmark, France, Norway, Sweden and the Netherlands v. Greece ในปี ค.ศ. 1969⁹⁹ ได้แสดงให้เห็นว่า ทรมานเป็นการกระทำที่เสมอเหมือนกับการกระทำอันไร้มนุษยธรรม (inhuman treatment) ซึ่งที่ประชุมได้นิยาม inhuman treatment or punishment คือการกระทำที่เกิดผลร้ายแก่ร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งยังไม่สามารถยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมได้ ส่วน Degrading Treatment or punishment หมายถึงการกระทำที่ผู้ถูกระทำถูกระทำอย่างหยามเหยียดต่อหน้าผู้อื่นหรือ บังคับให้ผู้ถูกระทำกระทำสิ่งที่ขัดต่อสามัญสำนึกของตน

3.1.3 การยกเลิกโทษการลงประหารชีวิตในสหภาพยุโรป

นับแต่ยุคแรกเริ่มของสหภาพยุโรปที่ประเด็นสิทธิในการมีชีวิตถูกพิจารณาและก่อร่างขึ้น ทั้งได้มีการออกกฎระเบียบต่างๆ ที่มีผลเป็นการห้ามและกำจัดการลงโทษประหารชีวิต โดยอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1950 (European Convention on Human Rights) ข้อ 2 (1)¹⁰⁰ บัญญัติให้สิทธิในการมีชีวิตจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และไม่อาจ

⁹⁸ European Convention on Human Rights

ARTICLE 3 Torture

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

⁹⁹ Denmark, France, Norway, Sweden and the Netherlands v. Greece 4448/70 (1969)

¹⁰⁰ European Convention on Human Rights

ARTICLE 2 Right to life

ถูกพรากไปจากปัจเจกชนโดยคำพิพากษาประหารชีวิตจากการตัดสินคดีโดยศาลภายใต้กฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก

กระบวนการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1983 เมื่อมีการบัญญัติไว้ในข้อ 1 ข้อตกลงฉบับที่ 6¹⁰¹ แห่งอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1950 ให้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในยามสงบ แต่ได้กำหนดไว้ใน ข้อ 2 ให้รัฐยังสามารถบัญญัติกฎหมายภายในให้มีการลงโทษประหารชีวิตได้ หากมีการกระทำผิดเกิดขึ้นในยามสงครามหรือในภาวะสุ่มเสี่ยงต่อการเกิดสงคราม

ข้อยกเว้นดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงปัญหาซึ่งทำให้การอภิปรายถึงการลงโทษประหารชีวิตซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอ้างอิงเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการยกเลิกโทษประหารชีวิตในระดับภูมิภาค ซึ่งอาจขยายไปสู่การยกเลิกโทษประหารในประเทศที่เข้ามาเป็นภาคีสมาชิกใหม่จากภาคพื้นยุโรปกลางและภาคพื้นยุโรปตะวันออก หลัง ค.ศ. 1994 ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 2002 ได้มีการบัญญัติข้อตกลงฉบับที่ 13¹⁰² ของอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1950 ขึ้น

1. Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for which this penalty is provided by law.

¹⁰¹ Protocol No. 6 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the abolition of the death penalty

Article 1 – Abolition of the death penalty

The death penalty shall be abolished. No-one shall be condemned to such penalty or executed.

Article 2 – Death penalty in time of war

A State may make provision in its law for the death penalty in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; such penalty shall be applied only in the instances laid down in the law and in accordance with its provisions. The State shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe the relevant provisions of that law.

¹⁰² Protocol No. 13 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, concerning the abolition of the death penalty in all circumstances

Article 1 – Abolition of the death penalty

The death penalty shall be abolished. No one shall be condemned to such penalty or executed.

และข้อ 1 ได้กำหนดว่า การลงโทษประหารชีวิตจะต้องถูกยกเลิกในทุกกรณี และจะต้องไม่มีการพิพากษาประหารชีวิตผู้กระทำความผิดอีกด้วย

การที่อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1950 ได้บัญญัติด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน ย่อมพิจารณาได้ว่า การยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้นเป็นประเด็นที่ไม่อาจโต้แย้งได้อีกต่อไปในสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตามปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตยังไม่หมดไปเสียทีเดียว เพราะแม้ว่าข้อตกลงทั้งสองข้างต้นจะบัญญัติขึ้นเพื่อให้เกิดการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต แต่ก็ไม่ได้มีผลเป็นการแก้ความในข้อ 2 (1) ดังนั้น จึงต้องมีการพิจารณาว่า ภาวะเปียบดังกล่าวบรรลุเป้าหมายในการปกป้องสิทธิมนุษยชนหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้น การแก้ไขข้อ 2 (1) ก็ไม่นับว่าเป็นความจำเป็นเร่งด่วน ทั้งนี้ หากปรากฏว่า ระเบียบดังกล่าวมีความคลุมเครือหรือขาดความแน่นอน การแก้ไขข้อตกลงดังกล่าวจึงอาจเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำ

สิ่งสำคัญในการแก้ไขข้อ 2 (1) คือ การเปลี่ยนแปลงเนื้อความดังกล่าวจะต้องสามารถให้ความชัดเจนได้ว่า จะให้เป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ปรากฏความขัดแย้งทางความคิดระหว่างสภาและภาคีสมาชิกบางกลุ่ม รวมถึงหลักกฎหมายที่ใช้ในศาลยังเป็นเครื่องยืนยันว่า เป็นปัญหาที่ซับซ้อน จึงทำให้เรื่องของการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสภาแห่งยุโรปนั้นยังคงเป็นเพียงการดำเนินโครงการด้านกฎหมายและการปกครองที่ยังไม่เสร็จสิ้น และยังไม่อาจถือได้ว่า เป็นการแก้ไขที่จะส่งผลกระทบต่อการยกเลิกกฎหมายโทษประหารชีวิตของประเทศภาคีสมาชิกทั้งหมด

ทั้งนี้ มีข้อพึงพิจารณาต่อไปว่า หากกระบวนการตามข้อตกลงฉบับที่ 6 และฉบับที่ 13 ซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มีผลเป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกอีกต่อไป แต่ต้องพึงระลึกอีกว่า ในปี ค.ศ. 1957 มีนักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า ในอนาคตสหภาพยุโรปควรที่จะกำหนดเป้าหมายให้มีการบัญญัติการยกเลิกโทษประหารอย่างชัดเจนไว้ในข้อแรกของปฏิญญาแห่งสหภาพยุโรป ทั้งนี้ในปัจจุบันยังได้มีการสะท้อนการเรียกร้องดังกล่าวในการประชุมสภาแห่งสหภาพยุโรปอีกด้วย

นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 2006 ได้มีการประกาศในการประชุมสภาแห่งสหภาพยุโรปว่า โทษประหารชีวิตจะต้องถูกขจัดออกจากกฎหมายของทุกประเทศภาคีสมาชิกที่มุ่งมั่น

ในความเป็นประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน¹⁰³ ซึ่งการประกาศข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างหลักสิทธิมนุษยชนและอำนาจของรัฐอธิปไตยในการลงโทษประหารชีวิต ผู้กระทำความผิด ทั้งสภาแห่งสหภาพยุโรปยังต้องการความชัดเจนว่า กฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกจะต้องไม่เปิดโอกาสให้มีการลงโทษประหารชีวิตอีกด้วย ทั้งนี้ ข้อตกลงฉบับที่ 6 และฉบับที่ 13 ได้ก่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการขจัดโทษประหารให้หมดสิ้นไป ซึ่งทำให้เกิดการดำเนินการของประเทศภาคีสมาชิกของสหภาพยุโรปในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม อาจมีความเสี่ยงที่ประเทศภาคีสมาชิกจะแสดงเจตนาถอนตัวจากภาระการผูกพันตามข้อตกลงฉบับที่ 6 และฉบับที่ 13 ดังที่มีผู้ให้ความเห็นไว้ว่า ประเด็นดังกล่าวนี้ไม่อาจมองข้ามความเป็นไปได้ที่ว่า ในอนาคตอาจมีประเทศภาคีสมาชิกพยายามยกเลิกข้อตกลงทั้งสองฉบับ และหากความเป็นไปได้ดังกล่าวเกิดขึ้นจริง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป ข้อ 2 (1) อาจก่อให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายให้ประเทศที่ไม่ซื้อสัตย์ถือโอกาสบังคับใช้การลงโทษประหารชีวิตได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเป็นรูปธรรมในการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตเป็นการทั่วไปทั้งสหภาพยุโรปขึ้น

3.1.4 สิทธิในการมีชีวิตที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป

ก. กรณี *Pretty v United Kingdom* ในปี ค.ศ. 2002¹⁰⁴

ผู้หญิงที่ทุกข์ทรมานจากโรคจิตเภทที่รักษาไม่หายต้องการที่จะควบคุมเวลาและวิธีการที่เธอจะต้องเสียชีวิตเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียชีวิตไม่สมเกียรติผ่านระบบหายใจล้มเหลว โดยเธออยากให้สามีของเธอช่วยเธอฆ่าตัวตายและต้องการไม่ให้เขาถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานทำให้เธอเสียชีวิต ดังนี้ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป วินิจฉัยว่า สิทธิในการมีชีวิตไม่ได้

¹⁰³ assembly.coe.int, "Position of the Parliamentary Assembly as Regards the Council of Europe Member and Observer States Which Have Not Abolished the Death Penalty," [Online]. Available from: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=17462&lang=EN>

¹⁰⁴ "Pretty V United Kingdom," (2002).

ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเลือกตายมากกว่าสิทธิที่จะมีชีวิต ดังนั้นสิทธิที่จะเลือกตาย จึงไม่อาจก่อสิทธิให้แก่บุคคลที่สามที่จะช่วยให้ตาย หรือตายด้วยความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ

ข. กรณี Osman v United Kingdom ในปี ค.ศ. 1998¹⁰⁵

ครูได้ให้ความความสนใจหนึ่งในลูกศิษย์ของตน ซึ่งรวมถึงติดตามเขากลับบ้าน กักเขาไว้ในห้องเรียน จัดแะบ้านของเขา และหลอกถามเพื่อนที่โรงเรียนของเขา พฤติกรรมของครูได้ถูกการรายงานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต่อมาครูได้ยิงนักเรียนและบิดาของเขาได้รับบาดเจ็บ ดังนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อปกป้องสิทธิในการมีชีวิตของบิดา โดยพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิจารณาได้ว่า ครูเป็นภัยคุกคามที่แท้จริงและเร่งด่วนกับการดำรงชีวิตซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจควรทราบว่าจะเกี่ยวข้องเพื่อป้องกันชีวิต

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และพัฒนาการของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในสหภาพยุโรปแล้ว จะพบว่า การลงโทษประหารชีวิตในทวีปยุโรปมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และครั้งหนึ่งเคยผูกพันกับแนวความคิดและความเชื่อของศาสนจักรคาทอลิก จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่ยุคของการก่อกำเนิดสหภาพยุโรป และการที่สิทธิมนุษยชนได้ถูกรับรองในฐานะของข้อตกลงระหว่างประเทศแล้ว สิทธิในการมีชีวิตก็ได้รับการรับรองและมีความสำคัญยิ่งในระบบกฎหมายของประเทศภาคีสมาชิกต่างๆ ทั้งถูกใช้เป็นเงื่อนไขและข้อต่อรองหลายครั้งในการดำเนินการความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมของสหภาพยุโรป แม้แต่การเข้าร่วมเป็นประเทศภาคีสมาชิกสหรัฐอเมริกาที่สเซีย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ไม่ใช่รัฐที่ปกครองด้วยรูปแบบเสรีประชาธิปไตย แต่ก็ต้องยอมโอนอ่อนต่อความสำคัญของสิทธิในการมีชีวิต โดยต้องพักการใช้การลงโทษประหารชีวิตเสียก่อนจึงจะได้มาซึ่งสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป นั่นเอง

¹⁰⁵ "Osman V United Kingdom," (1998).

3.2 องค์การสหประชาชาติ

เมื่อเริ่มจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (The United Nations) เมื่อปี พ.ศ. 2488 มีเพียง 8 ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดทางอาญาทุกประการ แต่มาถึงปัจจุบันสมาชิกองค์การสหประชาชาติกว่าร้อยสามสิบประเทศ¹⁰⁶ จากกว่าร้อยเก้าสิบประเทศได้ยกเลิกโทษประหารทั้งในทางกฎหมายหรือปฏิบัติแล้ว แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มภายในประชาคมระหว่างประเทศที่มุ่งส่งเสริมและเคารพในสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

ประเด็นการลงโทษประหารชีวิตนั้น มีการอภิปรายในเวทีระหว่างประเทศกันมาอย่างยาวนาน โดยส่วนใหญ่มักเป็นการหารือเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งนานาประเทศต่างหวั่นเกรงประเด็นของการลงโทษประหารชีวิตขึ้นมาอภิปราย โดยสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

3.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตขององค์การสหประชาชาติ

นับแต่องค์การสหประชาชาติได้รับการสถาปนาขึ้น ก็ได้สนับสนุนให้เกิดความเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาโดยตลอด ทั้งทางนโยบายและปฏิบัติการเชิงรุก โดยประเด็นการลงโทษประหารชีวิตและประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องได้ถูกหยิบยกขึ้นมาอภิปรายในหลายวาระ ทั้งสมัชชาแห่งองค์การสหประชาชาติยังได้จัดให้มีกฎเกณฑ์เพื่อสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวนี้ขึ้นมา หลายฉบับ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) และกติการะหว่างประเทศ 3 ฉบับที่มีพื้นฐานมาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) และพิธีสารเลือกรับทั้งสองฉบับแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1989 (Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights) เป็นต้น

แนวความคิดที่หลากหลายของการลงโทษประหารชีวิตถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยในการตรวจสอบและการค้นคว้าอย่างกว้างขวางภายในองค์การสหประชาชาติ โดยแรกเริ่มนั้นจำกัด

¹⁰⁶ un.org, "General Assembly Adopts Landmark Text Calling for Moratorium on Death Penalty," [Online]. Available from: <http://www.un.org/News/Press/docs/2007/ga10678.doc.htm>

วงการอภิปรายเพียงประเด็นที่ว่า การคงไว้หรือการยกเลิกโทษประหารชีวิตจะมีผลกระทบต่ออัตราการเกิดอาชญากรรมในประเทศภาคีสมาชิกหรือไม่ ต่อมาองค์การสหประชาชาติก็มุ่งเน้นไปที่การพยายามจะจำกัดขอบเขตการใช้โทษประหารหรือยกเลิกให้สิ้นไป ทั้งนี้ ยังมีข้อพิจารณาด้วยว่าเหตุที่ก่อนหน้านี้องค์การสหประชาชาติยังไม่แสดงจุดยืนโดยชัดแจ้งว่า มีนโยบายยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาด เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากประเทศภาคีสมาชิกหลักในที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ นั่นเอง

นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติยังได้มุ่งเน้นการปฏิบัติการใน 2 แผนงาน¹⁰⁷ ได้แก่ การเพิ่มความคุ้มกันทางกฎหมายให้แก่ผู้ที่มีความเสี่ยงว่าจะโดนตัดสินลงโทษประหารชีวิต และการจำกัดขอบเขตการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศภาคีสมาชิก

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights : UDHR) เป็นเอกสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนฉบับแรกที่ถูกหยิบยกขึ้นมาโดยที่ประชุมของนานาประเทศ โดยมีสถานะเป็นเครื่องชี้้นำในการต่อสู้เพื่อเสรีของหมู่ชน และการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งปรากฏสิทธิมนุษยชน 2 จำพวกปฏิญญาฉบับดังกล่าว หนึ่ง คือ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และอีกหนึ่ง คือ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ทั้งนี้ สิทธิในการมีชีวิตได้ปรากฏอยู่ในข้อที่ 3 ของปฏิญญาฉบับดังกล่าวว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล” ซึ่งคำประกาศสั้นๆ ดังกล่าวนี้นับไม่ได้ว่ามีความสมบูรณ์ครอบคลุมทุกอย่างแล้ว แต่เป็นการรับรองว่า สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะเป็นเครื่องหนุนนำหลักการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิตต่อไปอีก ทั้งนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวนี้ ยังไม่มีการกล่าวถึงการลงโทษประหารชีวิต และยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าคำประกาศข้อที่ 3 นี้ได้ประกาศห้ามเอาไว้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไม่มีผลผูกพันต่อกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ โดยสถานะของปฏิญญานั้นมีเพียงแต่ถูกยอมรับว่าเป็นมติของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติ และมุ่งหมายที่จะใช้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลให้เกิดข้อผูกพันที่ที่ประชุมจะต้องเพิ่มรายละเอียดในเรื่องต่างๆ

¹⁰⁷ amnestyusa.org, "Death Penalty and Human Rights Standards," [Online]. Available from: <http://www.amnestyusa.org/our-work/issues/death-penalty/international-death-penalty/death-penalty-and-human-rights-standards>

เพื่อเสริมข้อความคิดนี้ให้เป็นรูปเป็นร่างอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเร็วต่อไป นอกจากนี้สิทธิบางประการที่ระบุไว้ในปฏิญญาก็ได้ก่อร่างขึ้นเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้ข้อกำหนดเรื่องสิทธิอื่นๆ มีผลผูกพันทางกฎหมายต่อนานาประเทศ

องค์การสหประชาชาติ ยังได้จัดให้มีผู้รายงานพิเศษขององค์การสหประชาชาติ¹⁰⁸ เกี่ยวกับการบังคับทางศาล คำบังคับการโดยย่อ หรือคำบังคับการที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีหน้าที่ในการเฝ้าระวังการใช้การใช้โทษประหารชีวิต ได้กระตุ้นให้รัฐบาลหลายๆ ประเทศภาคีสมาชิกที่ยังไม่เคยเลิกการลงโทษประหารชีวิต เพื่อร่วมกันเติมเต็มความสมบูรณ์ของปณิธานแห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในขณะเดียวกันก็ต้องให้ความคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลที่เสี่ยงที่ประเทศภาคีสมาชิกจะใช้อำนาจลงโทษประหารชีวิต ทั้งการเฝ้าระวังและควบคุมการทำให้มาตรฐานสากลที่มีอยู่มั่นคงยิ่งขึ้นเพื่อจำกัดและให้ความคุ้มครองไม่ให้การใช้โทษประหารชีวิตควรจะดำเนินต่อไป

ผู้รายงานพิเศษยังได้เน้นย้ำบทวิจารณ์ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nation Commission on Human Rights: UNCHR) ได้ทำการวิจารณ์การอภิปรายข้อที่ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งปกป้องสิทธิในการมีชีวิต นอกจากนี้ ผู้รายงานพิเศษยังได้กระตุ้นเลขาธิการสหประชาชาติให้ดำเนินการเพื่อความมั่นใจว่า มาตรฐานขั้นต่ำของสิทธิมนุษยชนจะได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

นอกจากนี้ สำหรับรัฐบาลของประเทศภาคีสมาชิกที่ยังยืนยันที่จะใช้กฎหมายที่มีการลงโทษประหารชีวิตแก่คนวิกลจริตก็ย่อมได้รับการตักเตือนเป็นพิเศษที่จะเปลี่ยนกฎหมายภายในประเทศของตนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติยังได้เรียกร้องให้ประเทศภาคีสมาชิกต่างๆ มีกำหนดเวลาอย่างน้อย 6 เดือนก่อนจะดำเนินการลงโทษประหารชีวิตแก่บุคคลใดๆ เพื่อให้แน่ใจว่า ผู้ถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิตมีเวลาเพียงพอที่จะเตรียมตัวอุทธรณ์การลงโทษประหารชีวิตของตน และรัฐบาลในประเทศภาคีสมาชิกที่ยังมีการใช้การลงโทษประหารชีวิตอยู่ยังถูกเรียกร้องให้เร่งกระบวนการที่จะทำไปสู่การยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต

¹⁰⁸ ohchr.org, "Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions," [Online].

Available from: <http://www2.ohchr.org/english/issues/executions/>

3.2.1 มติในของประชุมแห่งองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับ การลงโทษประหารชีวิต

องค์การสหประชาชาติโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้มีมติสำคัญเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต¹⁰⁹ โดยเรียกร้องประเทศภาคีสมาชิกที่ยังไม่ได้ยกเลิก การลงโทษประหารชีวิตให้พักการลงโทษประหารชีวิตไว้ก่อนในระหว่างที่ดำเนินกระบวนการยกเลิก โทษประหารชีวิต และยังสามารถเรียกร้องให้จำกัดจำนวนฐานความผิดที่กำหนดให้ลงโทษประหาร ชีวิตเอาไว้ และเรียกร้องให้จัดทำเผยแพร่ข้อมูลการลงโทษประหารชีวิตเป็นรายงานต่อสาธารณะ

ทั้งนี้ การจัดประชุมประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติใน ระยะเวลาหลังจากมติดังกล่าว ก็มีวาระสำคัญที่การนำมติเรื่องโทษประหารชีวิตไปใช้ในประเทศภาคี สมาชิก โดยปัจจุบันได้เน้นย้ำไปที่การเรียกร้องให้ประเทศภาคีสมาชิกที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต พักการบังคับใช้โทษประหารชีวิตไว้ก่อน

3.2.3 การดำเนินการของสหประชาชาติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต

ในปี ค.ศ. 1959 ประเด็นเรื่องการลงโทษประหารชีวิตได้ปรากฏในวาระ (agenda) ขององค์การสหประชาชาติ¹¹⁰ เมื่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้เรียกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม แห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council: ECOSOC) เข้าร่วมการศึกษาประเด็น การลงโทษประหารชีวิตในทางกฎหมายและทางปฏิบัติในแต่ละประเทศภาคีสมาชิก และพยายามที่จะ วัดระดับผลกระทบของการยกเลิกโทษประหารชีวิตต่ออัตราการเกิดอาชญากรรม โดยผลการศึกษา สำเร็จในปี ค.ศ. 1962 เมื่อรายงานชื่อ The Capital Punishment ได้ถูกนำเสนอโดยนักกฎหมาย ชาวฝรั่งเศสนามว่า Marc Ancel ข้อเสนอที่สำคัญข้อหนึ่งจากรายงานฉบับดังกล่าว คือ การยกเลิกโทษ ประหารชีวิตจะไม่ทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมสูงขึ้น ซึ่งนำไปสู่การดำเนินการในประเด็นนี้โดย สหประชาชาติ โดยการรายงานข้อมูลสู่สาธารณะชนในปี ค.ศ. 1967

¹⁰⁹ un.org, "Commission on Human Rights Report on the Fifty-Third Session,"(1997).

¹¹⁰ William Schabas, *War Crimes and Human Rights: Essays on the Death Penalty, Justice and Accountability* (United Kingdom: Cambridge University Press, 2008). page 81

ในปี ค.ศ. 1966 องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยิ่งยวดขึ้น โดยออกเป็นกติกาที่มีค่าบังคับทางกฎหมาย อันถือเป็นความสำเร็จจากซึ่งมีพื้นฐานมาจากข้อกำหนดของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้สิทธิในการมีชีวิตได้ถูกนิยามอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและทำให้ขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้น และได้มีการจำกัดการใช้การลงโทษประหารชีวิตอีกด้วย¹¹¹ กล่าวคือ

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต สิทธินี้จะถูกปกป้องโดยกฎหมาย ไม่มีผู้ใดสามารถพรากไปได้
2. ในประเทศภาคีสมาชิกที่ยังไม่ได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจมีได้เฉพาะกับอาชญากรรมที่ร้ายแรงอย่างยิ่งยวดเท่านั้น เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายในเวลาที่เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นและต้องพึงระลึกเสมอไม่ให้ขัดแย้งกับข้อกำหนดในอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษความผิดอาญาฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Convention on the Prevention and Punishment of Crime of Genocide) อีกด้วย
3. เมื่อมีการพรากชีวิตไปโดยอาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เป็นที่เข้าใจได้ว่าไม่มีกติกาข้อใดที่จะให้อำนาจรัฐใดนำกติกาซึ่งเป็นข้อยกเว้นนี้มาบั่นทอนพันธกรณีในการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษความผิดอาญาฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์
4. ผู้ใดที่ถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตมีสิทธิที่จะขอลดหย่อนโทษได้ และสามารถมีการนิรโทษกรรม ลดหย่อนโทษ หรือเปลี่ยนแปลงการลงโทษประหารชีวิตได้ทุกคดี
5. ไม่สามารถลงโทษประหารชีวิตแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีและสตรีมีครรภ์ได้
6. ไม่มีข้อใดในกติกานี้ที่จะนำไปใช้เป็นข้อกล่าวอ้างในการชะลอหรือหลีกเลี่ยงการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในประเทศภาคีสมาชิกที่เป็นภาคีสมาชิกในกติกาปัจจุบัน

¹¹¹ claiminghumanrights.org, "Definitions of the Right to Life," [Online]. Available from: http://www.claiminghumanrights.org/right_to_life_definition.html

นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้ขยายความผูกพันเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตที่ยังไม่ชัดเจนนักในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยกติกาได้เพิ่มเติมรายละเอียดในย่อหน้าที่หนึ่งของข้อที่ 6¹¹² ซึ่งได้รับการแถลงว่า สิทธิที่จะมีชีวิตของปัจเจกชนย่อมได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย ซึ่งหมายรวมถึงการคุ้มครองจากนานาปัจจัย และรัฐย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องบัญญัติกฎหมายภายในของตนเพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมการเกิดอาชญากรรม กล่าวคือ การฆาตกรรมย่อมไม่ใช่การกระทำที่ชอบธรรมในรัฐที่มีกฎหมายใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความเป็นจริงแล้ว ย่อมไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การฆาตกรรมเป็นอาชญากรรมขั้นรุนแรง และรัฐอธิปไตยย่อมไม่นิ่งเฉยและปล่อยให้อาชญากรรมเหล่านี้ดำเนินต่อไป แต่รัฐก็ย่อมจะต้องปฏิบัติการในเชิงบวกด้วย โดยผ่านการนิติบัญญัติและใช้อำนาจเพื่อให้ประชาชนไม่ต้องเผชิญกับอาชญากรรม กล่าวคือ รัฐย่อมมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมร้ายแรงขึ้นในสังคมของตน ไม่ใช่เพียงการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุด้วยการลงโทษประหารชีวิตแก่อาชญากรเหล่านั้น

เมื่อปรากฏว่า วรรคที่สองกำหนดเงื่อนไขว่า การลงโทษประหารชีวิตจะกระทำได้เฉพาะในอาชญากรรมที่ร้ายแรงอย่างยิ่งเท่านั้น ซึ่งไม่ได้มีการนิยามอย่างชัดเจนเอาไว้ว่า อาชญากรรมที่ร้ายแรงอย่างยิ่งคืออะไร แต่ก็เป็นการแสดงออกที่ชัดเจนว่า ประเทศภาคีสมาชิกไม่สามารถลงโทษประหารชีวิตในฐานะบทบังคับที่เป็นปกติธรรมดา เนื่องด้วยเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน และต้องพึงระลึกเสมอว่า ข้อยกเว้นดังกล่าวนี้ใช้ได้เพียงในประเทศภาคีสมาชิกที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต และตามพิธีสารเลือกรับดังกล่าวนี้แล้วประเทศภาคีสมาชิกไม่สามารถหลีกเลี่ยงข้อห้ามการลงโทษประหารชีวิตโดยการอ้างว่า อยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินได้

¹¹² Ibid.

3.2.4 ข้อคัดค้านขององค์การสหประชาชาติไม่ให้นำการลงโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้อีก

องค์การสหประชาชาติได้คัดค้านไม่ให้ประเทศภาคีสมาชิกที่ได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตแล้วนำการลงโทษดังกล่าวนี้กลับมาบังคับใช้อีก โดยกติกาได้บังคับไว้ชัดเจนตามข้อที่ 6 วรรค 6¹¹³ ทั้งนี้กฎหมายที่บังคับใช้อู่ในขณะที่การกระทำความผิดเกิดต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกติการะหว่างประเทศ หรืออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษความผิดอาญาฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โดยยืนยันว่า ประเทศภาคีสมาชิกที่กระทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่สามารถนำกระบวนการในข้อที่ 6 มากกล่าวอ้างได้ หากรัฐได้ทำการเช่นฆ่าสมาชิกในรัฐโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รัฐนั้นก็ไม่สามารถอ้างได้ว่าคนกลุ่มนี้ก็จะถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิตอยู่นั่นเองหลังจากผ่านกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย

จากคำแนะนำของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในปี ค.ศ. 1980 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้เสนอพิธีสารเลือกรับเข้าไปในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมีเจตนารมณ์ไปที่การยกเลิกโทษประหารชีวิต ผลคือพิธีสารเลือกรับแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองฉบับที่ 2 ได้เปิดให้มีกระบวนการลงนามในวันที่ 15 ธันวาคม 1989 ซึ่งพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองนี้ได้ห้ามให้มีการลงโทษประหารชีวิตในประเทศภาคีสมาชิก¹¹⁴ นอกจากนั้นประเทศภาคีสมาชิกยังต้องยอมรับการกระทำที่จำเป็นเพื่อที่จะยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอีกด้วย โดยประเทศภาคีสมาชิกที่ให้สัตยาบันไว้ในพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 นี้ได้ถูกตั้งข้อเรียกร้องไม่ให้นำการโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้ในภายหลังอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมอีกว่า กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้สร้างกลไกตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งมีอำนาจในการตรวจสอบรายงานจากประเทศภาคีสมาชิกเพื่อทำให้การดำเนินการต่างๆ ตามเจตนารมณ์ของกติกาสำเร็จอย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการที่ให้ประเทศภาคีสมาชิกสามารถแจ้งข้อมูลไปยังคณะกรรมการ

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ ohchr.org, "Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Aiming at the Abolition of the Death Penalty," [Online]. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/2ndOPCCPR.aspx>

สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ ในกรณีที่พบเห็นการฝ่าฝืนกติการะหว่างประเทศหรือพิธีสารเลือกรับที่เกี่ยวข้องกับกติการะหว่างประเทศดังกล่าวนี้

3.2.5 แนวนโยบายขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต

การดำเนินการที่สำคัญยิ่งขององค์การสหประชาชาติในการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตคือ มติของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1971 โดยมีเป้าหมายไปที่การลดการใช้การลงโทษประหารชีวิตให้น้อยลงเรื่อยๆ จนท้ายที่สุดให้มีการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในทุกประเทศทั่วโลก¹¹⁵ เพื่อให้รัฐอธิปไตยเคารพอย่างนอบน้อมในสิทธิในการมีชีวิตซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 อนึ่งร่างของมติดังกล่าวได้รับการยอมรับจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติหลังจากมีการแก้ไขเล็กน้อย

ในปี ค.ศ. 1984 คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติได้เพิ่มความคุ้มครองแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตขึ้นอีก¹¹⁶ โดยมีมติดังนี้

1. ประเทศภาคีสมาชิกที่ไม่ได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต้องกำหนดโทษประหารชีวิตไว้สำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงอย่างยิ่งเท่านั้น ซึ่งมีข้อจำกัดว่า จะต้องไม่เกินไปกว่าการกระทำความผิดโดยเจตนา และเป็น การกระทำความผิดด้วยอาวุธ หรือการกระทำความผิดอื่นที่ส่งผลให้มีการล้มตายเป็นจำนวนมาก
2. สามารถลงโทษประหารชีวิตได้เฉพาะในกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษถึงการลงโทษประหารชีวิตไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้นแล้ว หรือความผิดเกิดขึ้นในขณะที่กฎหมายมีผลบังคับ
3. บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ในขณะกระทำความผิด สตรีมีครรภ์ และคนวิกลจริตจะไม่ถูกตัดสินโทษถึงประหารชีวิต
4. การตัดสินลงโทษประหารชีวิตจะกระทำต่อเมื่อปรากฏหลักฐานแน่ชัด

¹¹⁵ deathpenaltyinfo.org, "United Nations High Commissioner for Human Rights," [Online].

Available from: <http://www.deathpenaltyinfo.org/united-nations-high-commissioner-human-rights>

¹¹⁶ umn.edu, "Safeguards Guaranteeing Protection of the Rights of Those Facing the Death

Penalty," [Online]. Available from: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/i8sgspr.htm>

5. หากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต จะต้องปรากฏอย่างชัดแจ้งเสียก่อนว่า ได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างเป็นธรรม โดยประกอบไปด้วยมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อที่ 14 ทั้งจำเลยต้องอุทธรณ์ไปด้วยการได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ในทางกฎหมายตลอดกระบวนการดำเนินคดี
6. ผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษา
7. ผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องมีสิทธิร้องขอการนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนโทษ ในทุกกรณี
8. การลงโทษประหารชีวิตจะไม่ถูกนำไปขยายการอุทธรณ์หรือเปิดช่องให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ หรือกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการขอการนิรโทษกรรมหรือขอลดหย่อนโทษ
9. หากจำเป็นต้องมีการลงโทษประหารชีวิตจริงๆ การลงโทษประหารชีวิตนั้นจะต้องใช้วิธีการที่เจ็บปวดน้อยที่สุด

ทั้งนี้ ความคุ้มกันเหล่านี้ได้รับฉันทามติจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติซึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วฉันทามติเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อที่ 6 และข้อที่ 14

นอกจากนี้ยังมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมว่า ศาลอาญาระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (International Criminal Tribunal) ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเฮก (Hague) โดยมีอำนาจหน้าที่ฟ้องบุคคลที่ได้กระทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และผู้ก่ออาชญากรรมอื่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีตยูโกสลาเวียและรวันดา ยังไม่มีการใช้หรือแม้แต่การกำหนดการลงโทษประหารชีวิตต่อทั้งสองกรณีดังกล่าวหรือในอำนาจหน้าที่ของศาลอาญาระหว่างประเทศเอง¹¹⁷ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้ในอาชญากรรมที่ร้ายแรงก็ยังไม่สมควรลงโทษโดยการลงโทษประหารชีวิต ทั้งนี้ กระทั่งการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตยังสามารถถูกนำมาใช้ได้เฉพาะกรณีที่เข้าช้อยกเว้นเท่านั้น

¹¹⁷ icrc.org, "The International Criminal Tribunal for Rwanda: Bringing the Killers to Book," [Online]. Available from: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnz8.htm>

3.2.6 การตรวจสอบขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้การลงโทษ ประหารชีวิต

เพื่อเฝ้าสังเกตการณ์การยกเลิกการลงโทษประหาร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้มีกระบวนการตรวจทานรายงานที่เกี่ยวกับประเทศภาคีสมาชิกหลังจากพิธีสารมีผลบังคับใช้ นอกจากนี้เลขาธิการสหประชาชาติมีหน้าที่ทำการเผยแพร่รายงานเกี่ยวกับกระบวนการในการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศภาคีสมาชิกต่างๆ ทุกๆ 5 ปีต่อหนึ่งครั้ง โดยปรากฏข้อมูลเบื้องต้นที่น่าสนใจ คือ ในวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1995 รายงานที่เผยแพร่สู่สาธารณะนั้นประกอบไปด้วยข้อมูลจาก 63 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีหลายประเทศที่ได้ทำยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตไปแล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อห้าปีก่อนหน้านี้ โดยนับแต่ปี ค.ศ. 1989 จนกระทั่ง 8 มิถุนายน 1995 มี 24 ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดย 22 ประเทศจาก 24 ประเทศดังกล่าว ได้ทำการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตทุกกรณีไม่ว่าจะในภาวะสงบสุขหรือในภาวะสงคราม อย่างไรก็ตามเลขาธิการสหประชาชาติได้บันทึกไว้ว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 1989 มี 4 ประเทศที่นำการลงโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้ง และมี 2 ประเทศที่เคยพักการลงโทษประหารชีวิตไปแล้วแต่นำกลับมาใช้อีก ได้แก่ สาธารณรัฐอิสลามโคมโรวอส และราชอาณาจักรบาห์เรน¹¹⁸

รายงานของเลขาธิการสหประชาชาติยังมุ่งประเด็นไปที่ประสิทธิผลของความคุ้มครองของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติที่ได้รับฉันทามติในปี ค.ศ. 1984 โดยผลสรุปมีอยู่ว่า การลงโทษประหารชีวิตยังปรากฏในคดีนักโทษทางการเมืองและการทำผิดวินัยทางทหารในบางประเทศ ทั้งนี้ ปัญหาอื่นๆ ก็ยังได้รับการเน้นย้ำด้วย ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาของกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่ได้มาตรฐานสากล และในบางประเทศก็หลีกเลี่ยงที่จะจัดให้มีกระบวนการลดหย่อนโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษประหารชีวิตบางราย อนึ่ง ในรายงานฉบับนี้ก็ได้แนะนำว่า ควรมีการนิยาม “คนวิกลจริต” เอาไว้จากมติที่คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติได้ลงมติไว้ในปี ค.ศ. 1989 ซึ่งมีข้อห้ามชัดเจนว่า การลงโทษประหารชีวิตคนวิกลจริตและผู้ป่วยทางจิตจะไม่สามารถกระทำได้¹¹⁹

¹¹⁸ amnesty.org, "Abolitionist and Retentionist Countries," [Online]. Available from: <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/abolitionist-and-retentionist-countries>

¹¹⁹ umn.edu, "Safeguards Guaranteeing Protection of the Rights of Those Facing the Death Penalty." ECOSOC Res.1984/50, UN Doc. E/1984/92 (1984)

รายงานฉบับดังกล่าวนี้ยังได้มีการอธิบายในประเด็นของบทลงโทษทางเลือก (Alternative Punishments) ที่ถูกนำไปใช้ในประเทศภาคีสมาชิกที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตไปแล้ว โดยในหลายประเทศ ศาลมีอำนาจที่จะตัดสินเลือกกระหว่างโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือกำหนดระยะเวลาตามสมควรได้ ซึ่งโดยทั่วไป คือ 15 ถึง 25 ปี และในหลายประเทศใช้ระบบภาคทัณฑ์ ซึ่งมักนำมาใช้เมื่อนักโทษได้รับโทษจำคุกไปแล้ว 2 ใน 3 ของโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา

จากผลการศึกษาขององค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1983 พบว่า ในปี ค.ศ. 1968 – 1983 มีพลเมืองกว่าสองล้านคนตกเป็นเหยื่อของการพิจารณาคดีและจบลงด้วยการพิพากษาลงโทษประหารชีวิต โดยเกิดขึ้นในสาธารณรัฐอุยกันดา ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอาเจนตินา สาธารณรัฐกัวเตมาลา และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ซึ่งพลเมืองถูกทรมานและฆ่าหลังจากกระบวนการพิจารณาพิเศษ¹²⁰ โดยผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติรายงานว่า การลงโทษดังกล่าวนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วและตามอำเภอใจ รวมถึงเป็นการลงโทษในลักษณะที่มีการเตรียมการไว้ก่อน หรือมีการจัดตั้งขึ้น

ในปี ค.ศ. 2010 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) มีมติสนับสนุนมิให้ใช้โทษประหารชีวิตชั่วคราวเป็นครั้งที่ 3 โดยมีประเทศภาคีสมาชิกลงคะแนนรับรอง 107 เสียง มีผู้คัดค้าน 38 เสียง และผู้ไม่ออกเสียง 36 เสียง สำหรับประเทศไทยนั้นเดิมเคยคัดค้านมติดังกล่าวมาโดยตลอดแต่ในครั้งนี้อยู่เปลี่ยนเป็นการงดออกเสียง

กล่าวโดยสรุปแล้วแนวโน้มของประเทศต่างๆที่เป็นประเทศภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิในการมีชีวิตนั้นมีทัศนคติต่อประเด็นการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต 3 ลักษณะ กล่าวคือ

(1) ปฏิบัติตามแนวทางของสหประชาชาติซึ่งที่ประชุมสมัชชาความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ มีมติสนับสนุนที่จะยกเลิกการลงโทษประหาร แต่ถ้าประเทศใดยังคงลงโทษประหารชีวิตต่อไป ก็ขอให้ทำข้อตกลงชั่วคราวเพื่อยุติการลงโทษ และหวังว่าความเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกเหล่านี้เป็นพัฒนาการที่ดี เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนอื่นๆ ในการยกเลิกการลงโทษประหารโดยเร็ว โดยแต่ละประเทศยังจะได้รับอนุญาตให้มีการลงโทษประหารชีวิตอยู่ แต่ต้องเคารพในมาตรฐานสากลที่

¹²⁰ Franck, H. G., *The Barbarian Punishment Abolishing the Death Penalty*. page 58

ปกป้องสิทธิของนักโทษที่ถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิต พร้อมกับเรียกร้องให้ประเทศที่มีการตัดสินโทษประหารชีวิตระงับการประหารชีวิตไว้ชั่วคราว ขณะที่ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตไปแล้วก็อย่าได้นำกลับมาใช้อีก

(2) ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ แต่ใช้เฉพาะกับคดีอุกฉกรรจ์¹²¹ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล รัฐอิสราเอล สาธารณรัฐเปรู และสาธารณรัฐคาซัคสถาน เป็นต้น ซึ่งได้คงเหลือการลงโทษประหารชีวิตไว้เพียงความผิดคดีอุกฉกรรจ์ เช่น การก่ออาชญากรรมภายใต้กฎหมายทหารหรือการก่ออาชญากรรมในสถานการณ์พิเศษ เป็นต้น

(3) ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง เช่น สหพันธ์รัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และราชอาณาจักรสเปน เป็นต้น

3.3 สิทธิในการมีชีวิตกับโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา

ประเด็นเรื่องการลงโทษประหารชีวิตได้มีการกล่าวถึงในศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาในหลายกรณี คำพิพากษาเหล่านี้ไม่ได้ก่อให้เกิดกฏเกณฑ์ระหว่างประเทศ หรือกระทั่งไม่มีคุณค่าในทางระหว่างประเทศ แต่มีความน่าสนใจเพราะว่า เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเห็นที่หลากหลายต่อการลงโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกรณีศึกษาจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและยุทธโปกรณ์อย่างสหรัฐอเมริกา

3.3.1 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา

การลงโทษประหารชีวิตนั้นฝังรากลึกในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกามาอย่างยาวนาน ก่อนที่เริ่มเข้าสู่ยุครัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่เสียอีก ในช่วงเวลาที่เริ่มรับรองการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริการั้งที่ 8 (Eighth Amendment) มาใช้นั้น¹²² การลงโทษประหารชีวิต

¹²¹ Death Penalty Information Center, "Abolitionist and Retentionist Countries," [Online]. Available from: <http://www.deathpenaltyinfo.org/abolitionist-and-retentionist-countries#all%20crimes>

¹²² U.S. Government Printing Office, "Eighth Amendment,"(2014).

ยังคงมีการใช้อยู่ทั่วไปในรูปแบบของการลงโทษในอาชญากรรมต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษประหารชีวิตได้ถูกจำกัดลงโดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ผ่านการตีความของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา

ในช่วงปี ค.ศ. 1878 ผู้พิพากษาในกรณี *Wilkerson v. Utah*¹²³ ถูกร้องเรียนว่าการตัดสินลงโทษประหารชีวิตโดยการยิงเป้านั้นขัดต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 หรือไม่ โดยแม้ศาลจะถือว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิตเอาไว้ แต่ก็ยังกล่าวไว้ว่า “เป็นการยากอย่างยิ่งที่จะนิยามให้ชัดแจ้งไปว่าขอบเขตในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้นั้น การลงโทษที่รุนแรงและผิดปกติกี่จะทำให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกานั้นเป็นเช่นไร” โดยใน 12 ปีถัดมาจากรณี *Wilkerson v. Utah* มุมมองต่อการลงโทษประหารชีวิตและการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ได้ปรากฏความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยในกรณี *In re Kemmler*¹²⁴ ศาลได้รับคำร้องขอให้พิจารณาเรื่องการใช้เก้าอี้ไฟฟ้าในการลงโทษประหารชีวิตตามธรรมนูญของมหานครนิวยอร์ก (New York) ในขณะที่ศาลก็ยังคงการใช้เก้าอี้ไฟฟ้าในการลงโทษประหารชีวิตต่อไปนั้นก็ได้มีการบันทึกว่า บางวิธีการที่ใช้ในการลงโทษประหารชีวิตนั้นก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้เนื่องจากโหดร้ายทารุณและไม่ให้คุณค่าแก่ชีวิตมากเกินไป และอีกกรณีหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นความก้าวหน้าที่ศกศติต่อโทษประหารและการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 คือ กรณี *Weems v. United States*¹²⁵ โดยความรู้ความเข้าใจของศาลต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 นั้นได้พัฒนาและได้รับการฟังความคิดเห็นจากประชาชนมาบ้างแล้ว จึงกลายเป็นการจุดประกายความรู้ต่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

หลังจากที่คดีต่างๆ ก่อนหน้านี้ได้ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 และยังคงใช้การลงโทษประหารชีวิตอยู่นั้น ในปี ค.ศ. 1972 ได้มีคดีหนึ่งที่ได้เปลี่ยนความคิดเรื่องการลงโทษประหารชีวิตให้กลายเป็นทันสมัยขึ้นนั่นคือกรณี *Furman v. Georgia* ซึ่งได้มีการกล่าวถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 และนำข้อเรียกร้องดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา ซึ่งคำพิพากษาจากรณี *Furman* นี้ส่งผลให้มีการยกเลิกการลงโทษประหาร

¹²³ "Wilkerson V. Utah," (1878).

¹²⁴ "In Re Kemmler," (1890).

¹²⁵ "Weems V. United States," (1910).

ชีวิตในสี่สิบมลรัฐ และมีการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้การลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกาที่อาจขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามในคดี Furman นั้นเป็นเพียงการชะลอโทษการลงโทษประหารชีวิตออกไปชั่วคราวเท่านั้น อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1976 ศาลได้ยึดถือความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในกรณี Gregg v. Georgia ซึ่งคดีเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นของการจำกัดการใช้ลงโทษประหารชีวิตต่อไป โดยการใช้การตีความรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา

ในปี ค.ศ. 1977 ศาลได้มีข้อกำหนดเพื่อจำกัดการลงโทษประหารชีวิตขึ้น โดยกำหนดว่าห้ามใช้กับผู้กระทำความผิดในฐานะข่มขืนกระทำชำเรา ที่เหยื่อไม่ได้โดนกระทำจนถึงแก่ความตาย ทั้งในปี ค.ศ. 1982 ในกรณี Enmund v. Florida¹²⁶ ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยอย่างชัดเจนว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ส่งผลให้ห้ามใช้การลงโทษประหารชีวิตกับคดีข่มขืน ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 เมื่อศาลตัดสินกรณี Thompson v. Oklahoma¹²⁷ ว่า ตามบรรทัดฐานทางจริยธรรมนั้น รัฐไม่สามารถลงโทษประหารชีวิตบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบหกปีได้

แนวโน้มในการจำกัดการใช้การลงโทษประหารชีวิตได้มีการพัฒนาขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1989 เมื่อผู้พิพากษาได้แตกความเห็นออกเป็นสองทางว่า จะมีการใช้การลงโทษประหารชีวิตกับบุคคลวิกลจริตและบุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีหรือไม่ กล่าวโดยเจาะจงแล้ว คือในกรณี Penry v. Lynaugh¹²⁸ ศาลตัดสินว่า ความวิกลจริตนั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาชญากรรมนั้นจริง แต่ไม่ใช่เหตุที่กำหนดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ว่า เป็นเหตุยกเว้นการลงโทษประหารชีวิต โดยในกรณี Stanford v. Kentucky¹²⁹ ผู้พิพากษาก็ไม่วินิจฉัยว่า ข้อกำหนดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ได้ห้ามการใช้การลงโทษประหารชีวิตต่อบุคคลอายุสิบหกหรือสิบเจ็ดปีในขณะที่กระทำความผิด แม้ว่าความเห็นเหล่านี้จะสวนทางกับแนวโน้มของผู้พิพากษารายอื่นๆ ในเรื่องการใช้การลงโทษประหารชีวิต แต่อย่างไรก็ตามคดีเหล่านี้ก็มีความสำคัญสำหรับก้าวแรกในการก่อตัวของมุมมองของศาลต่อการใช้การลงโทษประหารชีวิต

¹²⁶ "Enmund V. Florida," (Supreme Court, 1982).

¹²⁷ "Thompson V. Oklahoma,," (Supreme Court, 1988).

¹²⁸ "Penry V. Lynaugh," (1989).

¹²⁹ "Stanford V. Kentucky," (1989).

ต่อมาในปี ค.ศ. 2002 ศาลได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่น่าสนใจผ่านคำพิพากษาในกรณี Penry ว่าการตัดสินการลงโทษประหารชีวิตบุคคลวิกลจริตนั้นเป็นการฝ่าฝืนการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 โดยผู้พิพากษาได้บันทึกไว้ท้ายคำพิพากษาว่า รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติข้อจำกัดที่สำคัญในเรื่องอำนาจของรัฐในการพรากชีวิตของจำเลยผู้วิกลจริตเอาไว้ และต่อมาในปี ค.ศ. 2005 ผู้พิพากษาได้มีประเด็นในข้อวินิจฉัยในกรณี Roper ที่ยกกรณี Stanford มาอ้างว่าการลงโทษประหารชีวิตแก่เด็กอายุสิบหกปี ว่าขัดต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 เช่นกัน

ในปี ค.ศ. 2008 ผู้พิพากษาในกรณี Kennedy v. Louisiana¹³⁰ กล่าวว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 ได้ห้ามการใช้การลงโทษประหารชีวิตในคดีข่มขืนกระทำชำเราผู้เยาว์ ถ้าการกระทำชำเรานั้นไม่ได้เป็นเหตุให้ถึงแก่ชีวิต แม้ว่าศาลในคดีนี้จะยืนยันว่าการลงโทษประหารชีวิตยังคงมีการกล่าวอธิบายว่า สามารถกระทำได้ตามการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาครั้งที่ 8 แต่ก็ยังมีบันทึกไว้ท้ายคำพิพากษาว่า ควรจำกัดวิธีการลงโทษประหารชีวิต

3.3.2 ข้อคัดค้านการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา

สำหรับเหตุผลในการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกานั้น ปรากฏเป็นความเห็นของผู้พิพากษาศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา กรณีหนึ่งที่ทำให้เหตุผลไว้นำพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง คือ กรณี Troy Leon Gregg v. State of Georgia¹³¹ โดยผู้พิพากษาได้ให้ความเห็นไว้โดยสรุปว่า การลงโทษประหารชีวิตนั้นคงอยู่เพื่อสนองหลักการทางสังคม 2 ประการ คือ หลักผลของกรรม และหลักการยับยั้งอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นโดยผู้ต้องโทษประหารชีวิตอีก ทั้งการลงโทษประหารชีวิตยังเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกของสังคมภายนอกกระบวนการยุติธรรม เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกในเชิงรุกต่อการกระทำผิดที่ร้ายแรง ซึ่งกระบวนการลงโทษประหารชีวิตนี้อาจไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก แต่ก็ยังเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ประชาชนได้เห็นรู้สึกว่

¹³⁰ "Kennedy V. Louisiana," (2008).

¹³¹ "Troy Leon Gregg V. State of Georgia ", (1976).

ควรจะพึงพากระบวนการยุติธรรมดีกว่าดำเนินตนเป็นศาลเตี้ยเสียเองซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดต่อกระบวนการยุติธรรม

โดยผู้พิพากษาได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แม้หลักผลของกรรมจะไม่ใช้วัตถุประสงค์หลักในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ต้องห้ามเมื่ออยู่ภายใต้ความเคารพในหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตอาจจะเป็นการลงโทษที่เหมาะสมในคดีที่มีความร้ายแรงอย่างยิ่ง และเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของประชาคมที่ว่า ในบางอาชญากรรมก็เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงและคุกคามต่อความเป็นมนุษย์ในตัวเองอยู่แล้ว โดยการลงโทษประหารชีวิตก็สามารถนำมาทดแทนเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันได้

ทั้งผู้พิพากษายังได้อภิปรายต่อไปถึงหลักการยับยั้งอาชญากรรมว่า การพยายามอธิบายในเชิงสถิติถึงหลักการยับยั้งอาชญากรรมว่า การคงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตก่อให้เกิดผลในทางยับยั้งอาชญากรรมร้ายแรงขึ้น แต่ในปัจจุบันผลของการสำรวจก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ จึงไม่อาจสรุปในทำนองที่ว่า การลงโทษประหารชีวิตจะนำไปสู่ผลร้ายของสังคมได้ แม้ว่าจากผลการศึกษาต่างๆ ได้ผลสรุปเป็นข้อสันนิษฐานว่า การลงโทษประหารชีวิตอาจไม่บรรล่วัตถุประสงค์ในการยับยั้งได้ดีไปกว่าการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต แต่ก็ไม่มีหลักฐานอันใดที่สนับสนุนว่าการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตจะเป็นผลดีมากกว่า ซึ่งในทางข้อเท็จจริงประชาคมอาจจะรับไม่ได้ที่ต้องพึงระวังเสมอว่า ในชุมชนของตนนั้นมีฆาตกรที่เคยฆ่าคนเพื่อสนองความต้องการส่วนตัวอยู่ และฆาตกรนั้นยังไม่ได้รับการยับยั้งโดยกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นในทัศนะของคนหมู่มาก การลงโทษประหารชีวิตก็ยังสมควรเป็นการลงโทษที่สามารถยับยั้งการก่ออาชญากรรมที่ได้ผลดีที่สุด

อยู่

3.3.3 คำพิพากษาเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา

ก. กรณี Furman v. Georgia¹³²

ตามระบบกฎหมายในสหรัฐอเมริกา การลงโทษประหารชีวิตจะถูกยกเลิกไปหากศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกามีคำพิพากษาว่า การลงโทษดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเหตุผลที่หลายๆ กรณีที่มีประเด็นเรื่องการลงโทษประหารชีวิตยังรอคำพิพากษาของศาลสูงสุด ดังนี้หลังจากช่วงปี ค.ศ. 1960 การตัดสินใจของ Furman จึงกลายเป็นการตัดสินใจที่สำคัญของกรณีตัวอย่างนี้ ซึ่งส่งผลให้มีการพักการลงโทษประหารชีวิตไว้ชั่วคราว

กรณีนี้มีอยู่ว่า ตามกฎหมายของมลรัฐจอร์เจีย ผู้พิพากษาและคณะลูกขุนมีอิสระในการตัดสินจำนวนโทษของอาชญากร และผู้ข่มขืนก็สมควรได้รับการลงโทษถึงชีวิต ศาลที่ตัดสินคดีได้พิพากษาลงโทษประหารชีวิต แต่ศาลสูงสุดบอกว่าเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้มีคำวินิจฉัยว่า การลงโทษประหารชีวิตย่อมไม่ได้รับการสนับสนุนหากบังคับใช้อย่างไม่ถูกต้องตามกระบวนการ

ศาลยังได้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปว่า อิสระในการตัดสินใจของคณะลูกขุนที่สามารถตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องสักเท่าไรนัก อิสระดังกล่าวนี้เป็นการฝ่าฝืนหลักนิติรัฐและหลักความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย

ผู้พิพากษา Douglas ให้ความเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการก่อให้เกิดการลงโทษที่โหดร้ายและผิดปกติขึ้น และในทุกๆ กฎหมายแม้ว่าจะจะเป็นกฎหมายที่แสดงชัดว่าไม่เลือกปฏิบัติ ก็ยังสามารถใช้ไปในแนวทางที่เลือกปฏิบัติได้ การที่กฎหมายปล่อยให้อิสระในการตัดสินใจของศาลมีการเลือกปฏิบัติปะปนอยู่เท่ากับเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยตรง

ผู้พิพากษา Brennan เห็นว่ารัฐไม่ควรกำหนดโทษที่รุนแรงและเป็นไปในทางที่เป็นอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เพราะมันไม่มีวิธีการที่สมเหตุสมผลที่จะใช้ตัดสินว่า ผู้ใดสมควรถูกลงโทษประหารชีวิต หรือผู้ใดควรถูกนำไปจำคุกแทนการลงโทษประหารชีวิต ดังนั้นโทษประหารชีวิตจึงไม่ควรมียุ เพราะเท่ากับเป็นการปฏิเสธคุณค่าของความเป็นมนุษย์

ผู้พิพากษา Stewart แสดงความเห็นโดยมีฐานความคิดที่ว่า การลงโทษประหารชีวิตอาจกลายเป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ เพราะการนำโทษประหารชีวิตมาใช้กับมนุษย์ก็

¹³² "Furman V. Georgia," (1972).

เท่ากับเป็นการปฏิเสธทุกอย่างที่มีความหมายต่อคำว่าความเป็นมนุษย์ จากการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์จะพบว่า การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้มีส่วนช่วยต่อสังคมเลย ในขณะที่การนำไปจำคุก มีผลดีมากกว่า

ข. กรณี Gregg v. Georgia¹³³

หลังจากการตัดสินกรณี Furman หลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกาได้พิจารณา กฎหมายของตนเพื่อกำจัดการเลือกปฏิบัติและการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ในกรณีของการลงโทษประหารชีวิต ในการตัดสินคดีของ Gregg ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาพบว่า การลงโทษประหารชีวิตบางครั้งก็ไม่ได้เป็นการกระทำที่โหดร้าย หรือขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญเสมอไป เสี่ยงส่วนใหญ่ในศาลพบว่า การลงโทษประหารชีวิตยังคงมีความจำเป็นอยู่เพื่อรองรับอาชญากรรมบางประเภท ไม่พบสิ่งใดแสดงอย่างแน่ชัดว่าการลงโทษประหารต่อฆาตกรชีวิตจะเป็นการกระทำที่ไม่ยุติธรรมอย่างไร

ผู้พิพากษา Brennan แสดงความเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะสร้างระบบขึ้นมา เพื่อจัดการกับการใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ในความเป็นจริงคือการลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ทำเหมือนคนไม่ใช่คน ตามความเห็นของ Brennan การลงโทษประหารชีวิตนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาอย่างแจ้งชัด โดยเฉพาะกับการแก้ไขเพิ่มเติมที่ 8 และ 14 (8, 14 Amendments) เพราะการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานของข้อห้ามการลงโทษที่ร้ายแรง

ผู้พิพากษา Stewart ที่คราวนี้สนับสนุนให้มีการลงโทษประหารชีวิต แสดงความเห็นว่าการพัฒนาการจากคดี Furman สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าอเมริกันชนจำนวนมากยังมองว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นและเหมาะสมที่จะนำมาใช้อย่างถูกต้อง โดยชี้ให้เห็นว่า มี 35 มลรัฐที่ผ่านกฎหมายอนุญาตให้มีการลงโทษประหารชีวิตได้ในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา

ค. กรณี McCleskey v. Kemp¹³⁴

ในปี ค.ศ. 1987 ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชาวผิวสีที่มาจาก Georgia นามว่า Warren McCleskey เขาได้โต้แย้งว่า การลงโทษประหารชีวิตนี้

¹³³ "Gregg V. Georgia," (1976).

¹³⁴ "McCleskry V. Kemp," (1987).

เป็นการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติอย่างร้ายแรงมากที่สุด เพราะเขาพบว่า จากสถิติโอกาสที่ชาวผิวสีจะถูกตัดสินประหารชีวิตในคดีที่คล้ายคลึงกันมีมากกว่าคนขาว แต่จากผลการศึกษพบว่า ยังไม่แน่ชัดว่าเชื้อชาติของคนจะเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพิจารณาคดีที่มีโทษถึงการลงโทษประหารชีวิต แต่มีคดีตัวอย่างจำนวนมากที่ทำให้พบว่า คนขาวถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตมากกว่าชาวผิวสีถึง 20 เท่า และผลการโหวตคะแนนเสียงข้างมากของศาลก็ลงความเห็นว่าเป็นกรณีของ McCleskey นี้ไม่ใช่การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

ง. กรณี *Callins v. Collins*¹³⁵

ในกรณีนี้ ผู้พิพากษาอนุรักษนิยมอย่างผู้พิพากษา Blackmun ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิต ในกรณีนี้มีการร้องเรียนเข้ามาในนาที่สุดท้ายโดยนักโทษประหารใน Texas ต่อมาเสียงข้างมากในศาลสูงสุดยกคำร้องนี้ไป แต่ผู้พิพากษา Blackmun ยอมรับเหตุผลในคำร้องนี้ โดยตั้งข้อสงสัยเกตว่ามันเป็นไปไม่ได้เลยที่จะสร้างกรอบมาเพื่อควบคุมการลงโทษประหารชีวิต ทั้งที่ควรจะเป็นสิ่งที่รับประกันความยุติธรรมให้ปัจเจกชน โดยการลงโทษที่สมเหตุสมผลและปราศจากความผิดพลาด

เขายังกล่าวอีกว่า ไม่มีกฎหมายหรือกระบวนการใดที่จะแก้ไขความขัดกันด้วยรัฐธรรมนูญของการลงโทษประหารชีวิตได้ คำถามพื้นฐานของเรื่องนี้คือ ระบบกฎหมายสามารถตัดสินได้หรือไม่ว่าจำเลยคนใดสมควรตาย และผู้พิพากษา Blackmun ตอบว่าไม่ และได้กล่าวว่าการทดลองนำการลงโทษประหารชีวิตมาใช้มันได้ล้มเหลวลงแล้ว

จ. กรณี *Atkins v. Virginia*¹³⁶

มติในปี ค.ศ. 1989 ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council) ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิตต่อคนวิกลจริต ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้เคยได้รับการนำมาใช้ก่อนหน้านี้แล้วในศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา แต่ไม่ได้ถูกนำไปใช้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 2002 ในกรณี *Atkins* ศาลสูงสุดได้ยื่นแย้งตนเอง กล่าวคือ คำพิพากษาถูกมองว่า เป็นแสงสว่างแห่งความหวังที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาจะถูกพูดถึงในการประชุมนานาชาติ โดยในระหว่างการแทรกแซงในฐานะ amici curiae ในกรณีสหภาพยุโรป เสียงส่วนมากอ้างอิงอย่างระมัดระวังถึงการประชุมของสหภาพยุโรป บันทึกว่า ในโลกนี้ การลงโทษ

¹³⁵ "Callins V. Collins," (1994).

¹³⁶ "Atkins V. Virginia," (2002).

ประหารชีวิตคนวิกลจริตเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ ซึ่งผู้พิพากษาศายอนุรักษ์นิยม Antonin กล่าวถึงเสียงส่วนมากในเหล่าผู้มีอำนาจนานาชาติที่อธิบายอย่างไม่สัมพันธ์กัน และประกาศว่า ความรู้สึกแห่งความยุติธรรมอาจไม่ตอบโจทย์ความรู้สึกของประชาชนส่วนมาก

ฉ. กรณี Baze v. Rees¹³⁷

กรณีนี้ ผู้ร้องชื่อ Ralph Baze และ Thomas C. Bowling ซึ่งถูกศาลแห่งมลรัฐ Kentucky พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต โดยผู้ร้องกล่าวอ้างว่า การลงโทษโดยวิธีการฉีดยาให้ตายเป็นการโหดร้ายทารุณที่ขัดต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ครั้งที่ 8 (Eighth Amendment) ซึ่งต่อมาศาลสูงสุดแห่งมลรัฐ Kentucky ได้มีคำพิพากษารับรองว่า การลงโทษประหารโดยใช้วิธีฉีดยานั้นไม่ใช่วิธีการที่ทารุณโหดร้าย หรือก่อให้เกิดความเจ็บปวดโดยไม่จำเป็น หรือเป็นการเน้นไปที่ทัณฑ์ฆาตกรรมแต่อย่างใด ดังนั้น การลงโทษประหารโดยวิธีการฉีดยาให้ตายจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

โดยมลรัฐ Kentucky ได้มีนโยบายรับวิธีการลงโทษประหารชีวิตโดยการฉีดยาให้ตายนี้มาใช้เช่นเดียวกับอีก 35 มลรัฐในสหรัฐอเมริกาที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิตเอาไว้ โดยเมื่อพิจารณาตามประวัติศาสตร์ของการลงโทษประหารชีวิตแล้ว นักนิติศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าการลงโทษประหารชีวิตด้วยการฉีดยาให้ตายเป็นวิธีการประหารชีวิตที่เคารพความเป็นมนุษย์มากที่สุด

ดังนั้น จากตัวอย่างคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาจะพบว่า การลงโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกานั้น แม้จะยังไม่ได้ถูกบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในระดับรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา แต่เมื่อพิจารณาคำพิพากษาแล้ว สิทธิในการมีชีวิตก็ยังคงปรากฏอยู่ในหลายสำนวนคำพิพากษา โดยศาลสูงสุดได้ยอมรับการดำรงอยู่ แต่ยังมีความเห็นที่หลากหลายในการบังคับใช้การลงโทษประหารชีวิต เนื่องด้วยระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ถูกออกแบบมาให้หยิ่งเสียดของ

¹³⁷ "Baze V. Rees," (U.S. Supreme Court, 2008).

ประชาชนด้วยว่า ต้องการให้กระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างไร และในบางกรณีประชาชนในสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้มีการลงโทษประหารชีวิตแก่อาชญากรที่ได้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงบางราย

จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงแนวคิดและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตในสหภาพยุโรป องค์การสหประชาชาติ และสหรัฐอเมริกา จะพบว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่นานาประชาชาติพยายามเร่งรัดให้ประเทศต่างๆ ยกเลิก ด้วยเห็นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีชีวิต และเป็นที่ยึดมั่นว่า มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในระดับสากลที่จะควบคุมหรือยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตเพื่อปกป้องสิทธิในการมีชีวิตซึ่งต่างยอมรับกันเป็นสากลว่า เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สุดสิทธิหนึ่งของมนุษยชาติ โดยผ่านทั้งการแสดงออกโดยสมาชิกของที่ประชุมสมานานาชาติ บทความทางวิชาการ คำพิพากษาของศาล หรือกระบวนการในการตรวจสอบและการเฝ้าระวังการบังคับใช้การลงโทษประหารชีวิตในประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิตไว้อยู่

บทที่ 4

การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในกฎหมายและทัศนะของนักนิติศาสตร์ในสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และองค์การสหประชาชาติ ต่างมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยนิตินโยบาย การนิติบัญญัติ ตลอดจนคำพิพากษาของศาล ต่างแสดงออกถึงการเอาใจใส่ที่จะพัฒนาหลักสิทธิในการมีชีวิตให้มีความสำคัญ และได้รับการยอมรับในระดับกฎหมายธรรมชาติที่ไม้อาจล่วงละเมิดได้ไม่ว่าโดยกฎหมายใดๆ ที่บัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติ

สำหรับประเทศไทย การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตอาจแสดงออกได้โดยผ่านลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ในกฎหมายลำดับพระราชบัญญัติ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้คุณและให้โทษแก่ประชาชนอย่างแท้จริงกับบัญญัติรับรองการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิในการมีชีวิต โดยแม้แต่ในระดับเวทีระหว่างประเทศนั้น ประเทศไทยก็ยังไม่สามารถให้การรับรองอย่างชัดเจนได้ว่า รัฐบาลกำลังพยายามดำเนินการให้มีการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต กล่าวคือ ไม่มีสัญญาณในทิศทางที่เป็นผลดีแก่การยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตจากรัฐบาลไทยแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาสืบเนื่องจากทิศทางของประชาคมโลกในบทก่อนหน้าต่อความเป็นปฏิกิริยาของสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตแล้ว ในบทนี้ จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยว่า สิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องหรือเป็นปฏิกิริยากันอย่างไร โดยประการแรกพิจารณาผ่านการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในทัศนะของนิติศาสตร์ว่า นิติศาสตร์มีทฤษฎีหรือความคิดเห็นอย่างไรต่อสิทธิในการมีชีวิตและสามารถพิจารณากับการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้อย่างไร ประการที่สอง พิจารณาผ่านการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในระบบกฎหมายไทยว่า ระบบกฎหมายไทยได้ให้การรับรองการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตหรือไม่ อย่างไร ประการที่สาม พิจารณาผ่านข้อขัดแย้งระหว่างสถานะของสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยว่า สถานะของหลักการทั้งสองขัดแย้งกันอย่างไร และนำไปสู่ผลเช่นไร และประการสุดท้าย คือ การพิจารณายกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยโดยสิทธิในการมีชีวิต โดยพิจารณาว่า

จะนำไปสู่ผลดีหรือผลเสียอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในประเทศไทย ต่อไป

4.1 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในทัศนะของนักนิติศาสตร์

เมื่อพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตนั้น มีความจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของสิทธิมนุษยชนโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ด้วยเหตุว่า สิทธิในการมีชีวิตเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในหลักสิทธิมนุษยชน จากการศึกษาความหมายของสิทธิมนุษยชน ปรากฏว่า สิทธิมนุษยชนเป็นถ้อยคำที่โดยธรรมชาติของตนเอง ประกอบไปด้วยธรรมชาติเบื้องต้น คือ การเป็นสิทธิตามธรรมชาติ การเป็นสิทธิที่ไร้พรมแดน การเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน การเป็นสิทธิที่เป็นนิรันดร์ การเป็นสิทธิเฉพาะตัวของมนุษย์ และการเป็นสิทธิที่ปราศจากสภาพบังคับหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เป็นต้น

สิทธิในการมีชีวิตก็เช่นกันกับสิทธิประเภทอื่นๆ ในหลักสิทธิมนุษยชน โดยการมีธรรมชาติร่วมกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในทัศนะของนิติศาสตร์ ได้ปรากฏขึ้นเมื่อปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนถือกำเนิดขึ้นโดยประเทศภาคีสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ โดยการสถาปนาขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรและถ้อยคำครั้งแรกในเอกสารระหว่างประเทศ ซึ่งเมื่อแรกเริ่ม สิทธิในการมีชีวิตยังไม่มีสถานะเป็นกฎหมายซึ่งเป็นเครื่องมือและหลักการสำคัญของนิติศาสตร์ แต่ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้ถูกส่งเสริมจากประเทศภาคีสมาชิกในที่ประชุมระหว่างประเทศต่างๆ ให้ประเทศภาคีสมาชิกนำไปบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายภายในประเทศ ทั้งผ่านการส่งเสริม การสนับสนุน การผลักดัน การตั้งเป็นเงื่อนไขการเข้าเป็นภาคีสมาชิก หรือวิธีการอื่นใดในที่ประชุมระหว่างประเทศ

นอกจากการดำรงอยู่ในฐานะของถ้อยคำและหลักการในข้อตกลงระหว่างประเทศแล้ว การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตนั้น อาจพิจารณาได้อย่างปฏิเสธได้อย่างยากยิ่งว่า ได้ดำรงและมีความสำคัญอย่างยิ่งมานานหนาหนา โดยในแดนของศาสนา ซึ่งเป็นบ่อเกิดประการหนึ่งของนิติศาสตร์ ก็ได้กล่าวถึงและยืนยันการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิต สำหรับพระพุทธรูปศาสนา นอกจากการยืนยันผ่านพระธรรมบทว่า “ทุกคนกลัวตาย ทุกคนรักชีวิต ดังนั้นจึงไม่ควรฆ่าหรือเป็นต้นเหตุแห่งความตาย” แล้ว ฉิคคพสุตที่ 2 ก็ยืนยันความสำคัญของชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

ด้วยการถือกำเนิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากเป็นอย่างยิ่ง ทั้งตามหลักความเชื่อของพระพุทธศาสนาก็ปรากฏว่า การบรรลุพระนิพพานนั้นก็เกิดได้แก่กับมนุษย์เท่านั้น อันนำไปสู่กฎของสังคมนตรีที่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งเสมือนกฎหมายหนึ่งที่ต่อมาถูกพัฒนาโดยหลักการทางนิติศาสตร์ กฎในสังคมนตรีดังกล่าว คือ การฆ่ามนุษย์ด้วยกันเป็นความผิดบาป และไม่ควรถูกประณามขึ้นไม่ว่าจะโดยวิธีการใดๆ และนอกจากนี้ในทัศนะของพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อนิติศาสตร์ในสังคมนตรีที่นับถือพระพุทธศาสนาแล้วยังพบว่า ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นสมควรได้รับการอภัย เพื่อให้เขาตระหนักในสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว และพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองกระทำความผิดในอนาคต ซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนทฤษฎีเยียวยาแก้ไข ตามหลักอาชญาวิทยาอีกด้วย

ในดินแดนของความเชื่อตามหลักศาสนาคริสต์ เมื่อศาสนาคริสต์ได้ยืนยันความเชื่ออย่างหนักแน่น และเป็นความเชื่อที่เป็นนิรันดร์ว่า มนุษย์เป็นสิ่งที่พระเป็นเจ้าสร้างขึ้น และเป็นสิ่งสร้างที่ประเสริฐที่สุด ดังนั้น ศาสนจักรไม่ว่าจะโดยนิกายใดในศาสนาคริสต์ จึงมีพันธกิจจำเป็นที่จะต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชีวิตของมนุษย์ และสร้างสรรค์ไม่ว่าจะโดยวิธีทางใดๆ ให้มนุษย์ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตอย่างอุดมไปด้วยศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ โดยศาสนจักรได้แสดงตนอย่างต่อเนื่องและชัดเจนต่อท่าทีของประเทศต่างๆ ในการยืนยันถึงการดำรงอยู่สิทธิในการมีชีวิตที่ควรจะได้รับ การบัญญัติคุ้มครองทางกฎหมายซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งยวดในการดำรงไว้ซึ่งพระสิริของพระเป็นเจ้า

ปรัชญาทางนิติศาสตร์ได้ยืนยันการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตผ่านทางหลักศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ หลักสัญญาประชาคม หลักนิติรัฐ และหลักความยุติธรรม โดยปรัชญาทางนิติศาสตร์เหล่านี้ได้ยืนยันอยู่ในตนเองว่า ได้ก่อกำเนิดขึ้นเพื่อพิทักษ์รับรองการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยการส่งเสริมและปกป้องจากภัยอันตรายใดๆ โดยรัฐที่มนุษย์ซึ่งเป็นปัจเจกชนนั้นเป็นสมาชิกอยู่ด้วยวิธีการทางนิติศาสตร์ ได้แก่ การบัญญัติกฎหมาย การพิพากษา อรรถคดี และการมอบสวัสดิการที่จำเป็นต่างๆ เป็นต้น โดยปรัชญาทางนิติศาสตร์เหล่านี้ เรียกร้องให้รัฐในฐานะผู้ปกป้องคุ้มครองต้องดำเนินการใดๆ ด้วยการคำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตของปัจเจกชนด้วยกฎกติกาซึ่งปรากฏอยู่ในหลักต่างๆ ข้างต้น โดยเรียกร้องไม่ให้รัฐกระทำการประทุษร้ายต่อชีวิตมนุษย์ หรือกระทำการใดๆ ด้วยวิธีการอันไร้มนุษยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่มนุษย์ไม่ควรจะกระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน เนื่องด้วยรัฐก็ถือกำเนิดขึ้นจากมนุษย์ ดังนั้น เมื่อมนุษย์ไม่สมควรจะกระทำการคร่ำสิทธิในการมีชีวิตของปัจเจกชนอื่นแล้ว เหตุใดรัฐจึงจะสามารถอ้างสิทธิของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ไป

กระทำการคร่ำลิดในการมีชีวิตของปัจเจกชนซึ่งต่างก็ได้ยินยอมอยู่ใต้การปกครองของรัฐโดยคาดหวังว่า รัฐจะปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตน

นอกจากหลักการทางนิติศาสตร์แล้ว การทำข้อตกลงระหว่างประเทศ การนิติบัญญัติ และคำพิพากษาของศาลในโลกตะวันตกยังได้ยืนยันว่า การลงโทษที่โหดร้ายทารุณจะกระทำไม่ได้ เพราะขัดต่อหลักสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ว่ารัฐใดๆ ก็ไม่สมควรที่จะอ้างอำนาจหน้าที่ใดๆ ในการพรากไปซึ่งสิทธิอันเด็ดขาดถึงนั้น โดยองค์การสหประชาชาติได้ผลักดันทุกวิถีทางในการส่งเสริมให้ประเทศภาคีสมาชิกคำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตในการนิติบัญญัติ หรือการมีคำพิพากษาใดๆ ทั้งให้ความร่วมมือทั้งทางวิชาการหรือการให้ความรู้ และการออกมาตรการที่สำคัญต่างๆ ในการโน้มน้าวให้ประเทศภาคีสมาชิกปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิต

สหภาพยุโรปเป็นหนึ่งในการรวมตัวของประเทศภาคีสมาชิกในด้านเศรษฐกิจและสังคมองค์การหนึ่ง ที่ยืนยันหนักแน่นเป็นอย่างยิ่งถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิต โดยการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศต่างๆ และออกมาตรการในการโน้มน้าวตลอดจนบังคับเป็นข้อต่อรองแก่ประเทศสมาชิกให้คำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตในการกระทำใดๆ โดยรัฐในทุกกรณี โดยการลงโทษประหารชีวิตจัดเป็นการกระทำที่ไม่อาจยอมรับได้ในที่ประชุมประเทศภาคีสมาชิกแห่งสหภาพยุโรป และยังได้มีการจัดทำงานวิจัยทางวิชาการ การส่งเสริมประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ให้ยึดถือและปฏิบัติตามอย่างแข็งขัน ทั้งนี้ แนวนโยบายดังกล่าวของสหภาพยุโรปไม่ได้เป็นไปเพียงในทางนามธรรมเท่านั้น แต่ยังได้แสดงออกผ่านทางกระบวนการต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตผ่านทางเอกสารและขั้นตอนต่างๆ มากมาย ตลอดจนการแสดงออกผ่านทางคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป เช่น การมีคำพิพากษาว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปยังประเทศที่ยังดำรงการลงโทษประหารชีวิตไว้อยู่จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับคำรับรองจากพนักงานอัยการของประเทศนั้นๆ ว่า ผู้ร้ายข้ามแดนดังกล่าวจะไม่ได้รับคำพิพากษาให้ได้รับการลงโทษประหารชีวิต เป็นต้น

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแม้หลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกาก็ยังดำรงการลงโทษประหารชีวิตไว้ในธรรมนูญแห่งมลรัฐอยู่ ด้วยยังไม่ปรากฏความชัดเจนในการตีความรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาคือ การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่โหดร้ายทารุณและย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันขัดต่อหลักสิทธิในการมีชีวิตซึ่งได้ถูกบัญญัติห้ามไว้หรือไม่ แต่จากการแสดงออกผ่านคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาสหรัฐอเมริกานั้นปรากฏว่า ในกรณีที่มลรัฐใดยังดำรง

การลงโทษประหารชีวิตเอาไว้ การที่ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐจะพิพากษาลงโทษประหารชีวิต จะต้องเป็นกรณีที่ทำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และยังปรากฏต่อไปอีกว่า ในบางกรณีผู้พิพากษาในศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาได้มีความเห็นว่า นอกจากการลงโทษประหารชีวิตจะได้ขัดต่อหลักสิทธิในการมีชีวิตซึ่งได้ถูกบัญญัติรับรองเพื่อพิทักษ์ป้องกันไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแล้ว ยังถือเป็นการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากการจะมีคำพิพากษาว่า ผู้ใดสมควรจะได้รับการลงโทษประหารชีวิตหรือสมควรได้รับการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น อาจเป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจของผู้พิพากษา ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตไม่ว่าจะในด้านข้อตกลงระหว่างประเทศ ศาสนา ปรัชญาทางนิติศาสตร์ หรือนโยบายของประเทศในโลกตะวันตก อันส่งผลต่อมายังทัศนะทางนิติศาสตร์แล้ว ย่อมปรากฏเป็นข้อเท็จจริงได้ว่า สิทธิในการมีชีวิต เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่จริงและได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งในทัศนะทางนิติศาสตร์ของนานาประเทศ โดยการยอมรับว่า สิทธิในการมีชีวิตได้ดำรงอยู่จริงและมีความสำคัญยิ่งนี้ ส่งผลให้นักนิติศาสตร์ในนานาประเทศเหล่านี้ต่างเร่งรัดให้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต เนื่องจากเป็นวิถีทางซึ่งละเมิดสิทธิในการมีชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเป็นการกระทำที่บ่งบอกถึงความไม่เป็นอารยะชน ไม่ก้าวทันยุคสมัย และไม่อาจยอมรับได้ในเวทีระหว่างประเทศ โดยในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต หรือพักการใช้การลงโทษประหารชีวิต หรือยังไม่มีท่าทีว่าจะพิจารณาให้มีการดำเนินการเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต อาจมีความสับสนเสี่ยงที่จะถูกกีดกันในทางเศรษฐกิจและสังคมในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการโน้มน้าวและกดดันให้ประเทศเหล่านั้นดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศโดยเร็วที่สุด

4.2 การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในระบบกฎหมายไทย

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 มาตรา 26 และมาตรา 32¹³⁸ ได้บัญญัติรับรองไว้ชัดเจนว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของ

¹³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2550

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และการทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ ดังนั้น จึงพิจารณาได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นฉบับที่บังคับใช้ในฐานะกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของรัฐในปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรองการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตว่า ระบบกฎหมายไทยรู้จักและยอมรับสิทธิในการมีชีวิตในระดับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีอาจพรากไปได้โดยอำนาจผู้ใดแม้แต่รัฐ โดยการรู้จักและยอมรับดังกล่าว อาจเนื่องมาจากการที่รัฐไทยมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะอภิวัฒน์ตนเองให้เป็นไปตามอย่างนานาประเทศที่มีนโยบายรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ เพื่อให้ประเทศไทยจะได้ถูกยอมรับในเวทีระหว่างประเทศว่า ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปัจเจกชน มิได้ชะล่าใจในความเปลี่ยนแปลงด้านนิติศาสตร์ของสังคมโลก และพร้อมจะดำเนินนโยบายและการนิติบัญญัติของรัฐให้เป็นไปตามความเห็นส่วนใหญ่ของที่ประชุมระหว่างประเทศเสมอ

แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 วรรคสอง ส่วนท้าย ยังได้บัญญัติต่อไปอีกว่า การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม ดังนี้ การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยนั้น แม้จะเป็นการลงโทษที่ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือเป็นการใช้อำนาจของรัฐโดยไม่คำนึงสิทธิและเสรีภาพ ก็ยังสามารถกระทำได้ในประเทศไทยโดยผ่านทางคำพิพากษาและการนิติบัญญัติ ด้วยรัฐสภาย่อมสามารถนิติบัญญัติกฎหมายที่อนุญาตให้ศาลมีคำพิพากษาให้มี

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

การลงโทษประหารชีวิตได้เสมอโดยอ้างมาตราดังกล่าว ซึ่งการดำรงอยู่ของบทบัญญัติที่อนุญาตให้รัฐสภาสามารถนิติบัญญัติกฎหมายที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรมอย่างยิ่งในทัศนะของนานาชาติเนื่องจากละเมิดสิทธิในการมีชีวิต และทำลายหลักการอันจะนำไปสู่สิทธิและเสรีภาพอื่นใดที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการดำรงอยู่ของบทบัญญัติที่ย้อนแย้งอย่างยิ่งระหว่างถ้อยคำซึ่งเป็นลายลักษณ์อักษรกับแนวนโยบายหรือท่าทีของประเทศไทยที่มีต่อการลงโทษประหารชีวิต

การที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติที่อนุญาตรัฐสภาและศาลให้กระทำการดังกล่าวได้ เป็นเสมือนการอนุญาตให้องค์กรของรัฐทั้งสองที่จะใช้อำนาจในการกระทำการฆ่าสมาชิกของรัฐตามอำเภอใจ หรือเสมือนการใช้ดุลพินิจโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงการตรวจสอบใดๆ จากภายในประเทศที่จะคร่าสิทธิในการมีชีวิตไปจากปัจเจกชนซึ่งเป็นประชาชนที่องค์กรของรัฐต้องให้ความคุ้มครอง ทั้งรัฐสภาย่อมสามารถนิติบัญญัติให้การกระทำความผิดใดๆ ต้องถูกลงโทษด้วยการลงโทษประหารชีวิตก็ได้ และศาลย่อมสามารถใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษประหารชีวิตหรือพิจารณาพิพากษาจำคุกประหารชีวิตแก่บุคคลใดๆ ได้เสมอ เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้เปิดช่องว่างเอาไว้อย่างชัดเจน เสมือนหนึ่งว่า ประเทศไทยไม่ได้สมัครใจที่จะให้ความรับรองการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิต ด้วยการรับรองให้การลงโทษใดๆ ก็ตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ว่าจะโหดร้ายทารุณหรือไร้มนุษยธรรมเพียงใดย่อมสามารถกระทำได้ ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องอย่างยิ่งในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสิทธิในการมีชีวิต

นอกจากนี้ แม้ในเวทีระหว่างประเทศยังมีข้อเท็จจริงที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า มีรัฐบาลบางประเทศไม่มั่นใจกับการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต โดยอ้างความเห็นของประชาชนทั่วไปว่า เป็นอุปสรรค เนื่องจากประชาชนเหล่านั้นยังเห็นชอบที่จะให้การลงโทษประหารชีวิตยังคงดำรงอยู่ แต่สถานะของการลงโทษประหารชีวิตของประเทศไทยในทัศนะของเวทีระหว่างประเทศนั้น ค่อนข้างเป็นที่ชัดเจนว่า เป็นการนิติบัญญัติและการพิพากษาที่ขัดต่อหลักสิทธิในการมีชีวิต โดยพิจารณาจากกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ซึ่งเป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติทุกประเทศที่ริเริ่มขึ้นใหม่พร้อมกับการจัดตั้งคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council) ขึ้นแทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Commission on Human Rights) ที่มีอยู่

เดิม¹³⁹ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศภาคีสมาชิก และปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศภาคีสมาชิกให้ดีขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้มีรูปแบบวิธีการแบบให้ประเทศภาคีสมาชิกตรวจสอบกันเอง (Peer Review) โดยพิจารณาจากพันธกรณีระหว่างประเทศ ได้แก่ กฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทย เป็นประเทศภาคีสมาชิก คำมั่นในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่ประเทศภาคีสมาชิกแถลงในโอกาสต่างๆ และกฎหมายมนุษยชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยได้เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามกระบวนการ UPR ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งคณะผู้แทนไทยได้เสนอรายงานต่อคณะทำงาน UPR ในการประชุมครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2554¹⁴⁰ โดยภายหลังการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย คณะทำงาน UPR ได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยในประเด็นต่างๆ รวมทั้งสิ้น 172 ข้อ ซึ่งโดยสรุปแล้วประเทศไทยไม่ยอมรับข้อเสนอแนะดังกล่าว 38 ข้อ¹⁴¹ ทั้งนี้ประเทศไทยจะเข้าสู่การตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามกระบวนการ UPR ต่อไปอีกครั้งในปี พ.ศ. 2559

โดยข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยไม่รับทั้ง 38 ข้อ จากจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมด 172 ข้อ นั้น มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตเป็นจำนวนถึง 11 ข้อ¹⁴² ดังนี้

1. ย้ายการกระทำผิดที่ไม่ใช้ความรุนแรงออกจากกลุ่มที่ต้องการการลงโทษประหารชีวิต (สาธารณรัฐฮังการี)
2. ออกกฎหมายเพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ

¹³⁹ ohchr.org, "Welcome to the Human Rights Council," [Online]. Available from:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

¹⁴⁰ ohchr.org, "Universal Periodic Review – Thailand," [Online]. Available from:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/PAGES/THSession12.aspxo>

¹⁴¹ ohchr.org, "Human Rights Council Adopts Outcomes of Universal Periodic Review on

Swaziland, Trinidad and Tobago and Thailand," [Online]. Available from:

<http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11964&LangID=E>

แห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการทบทวนการใช้การลงโทษประหารชีวิต
สำหรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (สาธารณรัฐตุรกี)

3. เปลี่ยนการลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษโดยวิธีอื่น และระงับการใช้
การลงโทษประหารชีวิตโดยเร็วที่สุด เพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตใน
ที่สุด (สาธารณรัฐฝรั่งเศส)
4. ระงับการใช้การลงโทษประหารชีวิตโดยทันที เพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษ
ประหารชีวิตโดยสมบูรณ์ตามที่ระบุในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วย
สิทธิมนุษยชน (สาธารณรัฐสโลวัก)
5. หันกลับไปสู่การระงับการบังคับใช้การลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ
และเสริมสร้างการหารือสาธารณะที่จำเป็นในเรื่องนี้ เพื่อเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่
การยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในที่สุด (ราชอาณาจักรสเปน)
6. ระงับการบังคับใช้การลงโทษประหารชีวิตในทุกกรณี และยกเลิกการลงโทษ
ประหารชีวิตในที่สุด (สมาพันธรัฐสวิส)
7. ทบทวนการใช้การลงโทษประหารชีวิต (สาธารณรัฐสโลวีเนีย)
8. พิจารณายกเลิกการลงโทษประหารชีวิต (สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล)
9. พิจารณายกเลิกการลงโทษประหารชีวิต (สาธารณรัฐอาร์เจนตินา)
10. ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง แม้ในกรณีความผิดร้ายแรง
(สาธารณรัฐนิการากัว)

จะเห็นได้ว่า สิทธิในการมีชีวิตและการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยถูกเฝ้ามอง
และให้ความสนใจอย่างยิ่งจากเวทีระหว่างประเทศ โดยตามทัศนะของนานาชาติแล้ว การดำเนินการ
เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของประเทศไทยยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และถูกเรียกร้องให้มีความ
เปลี่ยนแปลงเพื่อดำเนินการไปสู่การพักการลงโทษประหารชีวิตเพื่อนำไปสู่การยกเลิกการลงโทษ
ประหารชีวิตในที่สุด

ในปัจจุบัน ที่ประชุมระหว่างประเทศหลากหลายองค์กรที่ประเทศไทยเป็นประเทศภาคี
สมาชิก องค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนทั้งภายนอกและภายในประเทศ (Non-Government
Organisation : NGO) หรือแม้แต่หน่วยงานของรัฐ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น
ยังมีความพยายามอย่างแรงกล้าที่จะใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น รายงาน ข้อเสนอแนะ การจัดประชุม
การโน้มน้าว การกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม หรือการเข้าร่วมประชุม เป็นต้น เพื่อประชาสัมพันธ์

เหตุผลสำหรับการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และกดดันให้ประเทศไทยทำตามพันธสัญญาที่นานาประเทศให้ไว้ด้วยความสมัครใจ โดยเน้นมิติไปที่การเชิญชวนอย่างละมุนละม่อม เช่น การให้การศึกษา การจัดการสัมมนาทางวิชาการ หรือการเผยแพร่ผลดีและผลเสีย เป็นต้น

4.3 ข้อขัดแย้งระหว่างสถานะของสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

การลงโทษประหารชีวิต คือ การลงโทษสูงสุดตามระบบกฎหมายของประเทศไทย ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน ข้อถกเถียงเรื่องการลงโทษประหารชีวิตว่า มีคุณค่าแก่การดำรงอยู่ยิ่งกว่าการยึดมั่นถือมั่นในหลักสิทธิในการมีชีวิตซึ่งก็คือการให้คุณค่าของชีวิตมนุษย์โดยการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตนั้น เป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งการพิจารณาว่า การลงโทษประหารชีวิตนำไปสู่เป้าหมายที่เป็นประโยชน์เพื่อความสุขของสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร นั้น ยังเป็นปัญหาที่ไม่ได้ข้อยุติทั้งในทางประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมหรือในทางสถิติ หรือในทางประโยชน์ที่เป็นนามธรรมหรือทางจริยศาสตร์ แต่ในที่นี้การพิจารณาถึง แนวความคิดและความเชื่อของสังคมไทย ปัญหาอาชญากรรม และปัญหากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตนั้น ย่อมสามารถนำไปสู่แนวทางในการอภิปรายเพื่อองค์ความรู้ในด้านสิทธิในการมีชีวิตกับการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณาของการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิต ต่อไป

4.3.1 แนวความคิด และความเชื่อของสังคมไทยกับการลงโทษประหารชีวิต

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผูกพันกับแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมตามทัศนะคติของสังคมพระพุทธศาสนาซึ่งสืบทอดและฝังรากลึกลงมาอย่างยาวนานโดยเฉพาะเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งกฎแห่งกรรมนั้นหากนำมาตีความจะสามารถเป็นไปได้ทั้งในทิศทางของการสนับสนุนและการคัดค้านการลงโทษประหารชีวิต แต่สำหรับสังคมไทยนั้นกลับไปในทิศทางของการสนับสนุนการใช้การลงโทษประหารชีวิตเสียยิ่งกว่า โดยที่ว่า พระพุทธศาสนาสอนว่า มนุษย์เราเกิดมาก็เพราะกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ทำไว้ ทำให้มีชาติกำเนิด มีความเป็นอยู่ มีสุขภาพร่างกายจิตใจ มีความประพฤติที่แตกต่างกัน โดยกรรมของบุคคลใดเป็นของบุคคลนั้น เพราะบุคคลนั้นเป็นผู้เลือกเหมือนกลีกรเป็น

ผู้หว่านเมล็ดพันธุ์ หากหว่านพืชใดก็ได้ผลผลิตเป็นพืชผลนั้น เช่นเดียวกัน คือ บุคคลทำกรรมใดไว้ก็ย่อมได้รับผลกรรมนั้น ไม่เร็วก็ช้าสุดแต่กรรมนั้นจะส่งผลเมื่อใด ไม่มีผู้ใดเลี่ยงพ้นผลกรรมที่ตนกระทำไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว

กฎของรัฐหากมองในแง่กฎแห่งกรรมของสังคมไทยแล้ว ก็คือกลไกทางสังคมที่ทำให้กฎแห่งกรรมส่งผลในชาติภพนี้ เป็นกลไกที่เป็นรูปธรรมที่ทำให้กรรมชั่วของบุคคลนั้นๆ ลงโทษตัวของเขาเอง คือ เขาเลือกทำกรรมที่อาจถูกลงโทษตามกฎหมายของรัฐในชาติภพนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ที่ถูกกฎหมายของรัฐลงโทษนั้น แท้จริงแล้วคือผู้ที่ถูกรับกรรมของตนลงโทษ แม้แต่ผู้ที่ถูกลงโทษเพราะกระบวนกรายุติธรรมของรัฐบกพร่องก็อธิบายได้ว่า กรรมทำให้ตนต้องมารับโทษต่างๆ ที่ไม่ได้ทำความผิดในกรณีหรือคดีนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกลไกของรัฐแม้มีส่วนในการก่อเวร แต่ก็มิใช่เป็นผู้มีเจตนาก่อเวรเป็นการส่วนตัวกับบุคคลนั้น

ในแง่พระพุทธานุศาสนตามทัศนะของสังคมไทยกฎของรัฐจึงเป็นสิ่งที่ต้องมีตามความจำเป็นของรัฐ ซึ่งก็เกิดมาจากการทำกรรมชั่วของมนุษย์ ทำให้รัฐต้องออกกฎหมายควบคุมแก้ไขตามความหนักเบาของโทษที่กระทำ รัฐมิได้ออกกฎหมายก่อนการกระทำของประชาชน การลงโทษตามกฎหมายจะหนักหรือเบาที่สุดแต่การกระทำของบุคคลว่า เป็นความชั่วที่หนักหรือเบา ในฐานะเป็นกฎควบคุมความประพฤติของมนุษย์แล้ว กฎของรัฐกับกฎของกรรมจึงไม่ขัดแย้งกัน เป็นกฎที่ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยการลงโทษให้พอดีกับการกระทำนั้นๆ

การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้มีไว้เพื่อแก้แค้นแทนผู้ถูกละเมิด แต่เป็นการลงโทษเพื่อชดเชย ไม่ใช่เพื่อความพึงพอใจของผู้ถูกละเมิด แต่เพื่อความพึงพอใจของสังคม ที่หน่วยหนึ่งของสังคมได้ถูกปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของสังคมในภาพรวม โดยแนวความคิดทางพระพุทธานุศาสนาดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีความประสงค์จะฆ่าประชาชนของตนให้ล้มหายตายจากไป การยกเลิกการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตย่อมเป็นเรื่องดี แต่สังคมก็ต้องกระทำเมื่อมีความพร้อมเพียงพอ

ทัศนะของสังคมไทยซึ่งฝังรากลึกเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมตามคำสอนของพระพุทธานุศาสนาในแนวทางดังกล่าวข้างต้น มีความขัดแย้งกับหลักสิทธิในการมีชีวิตและการยกเลิกโทษประหารชีวิต เนื่องจากสังคมไทยยังมองว่า การลงโทษประหารชีวิตนั้น ก็ได้สำเร็จไปตามกฎแห่งกรรมที่มนุษย์ได้กระทำ สังคมไม่ได้มีส่วนทำให้มนุษย์ต้องกระทำผิด แต่มนุษย์ได้เลือกเส้นทางนั้นเองและก็ย่อมต้องยอมรับผลของกฎแห่งกรรมนั้นๆ ซึ่งหากจะพิจารณาอีกทัศนะหนึ่งแล้ว สังคมไทยยังขาดการฝังรากลึกในเนื้อหาของคำสอนเรื่องความกรุณาปราณีซึ่งก็เป็นพระพุทธานุธรรมที่

สำคัญยิ่ง และยังสามารถคำนวณความการดำรงอยู่ของสังคมได้ยิ่งกว่า ทั้งจะช่วยส่งเสริมให้สังคมให้โอกาสผู้กระทำความผิด อันจะส่งผลให้สังคมมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติต่อการลงโทษประหารชีวิตไปในอีกทิศทางหนึ่ง

4.3.2 การลงโทษประหารชีวิตกับปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทย

อาชญากรรมเป็นปัญหาที่กระทบต่อการดำเนินอย่างปกติสุขของสังคม ซึ่งเป็นผลผลิตในด้านลบจากเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยธรรมชาติของสังคมนั้น และส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และทรัพย์สินของประชากรในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่เว้นแม้แต่สังคมไทย โดยประเทศไทยเองก็มีพื้นฐานเช่นเดียวกับสังคมอื่นๆ คือ อาชญากรรมเกิดจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และการขาดการยับยั้งชั่งใจ โดยอาจพิจารณาโดยละเอียดได้ เช่นว่า สภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การว่างงาน ความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีสถิติอาชญากรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น และรูปแบบ หรือวิธีการในการกระทำความผิดก็มีความรุนแรง หลากหลาย และมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น อันเป็นผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งปัญหาอาชญากรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งความโหดเหี้ยมของวิธีการก่ออาชญากรรมที่โหดร้ายทารุณมากกว่าในอดีต เช่น การฆ่าตัดคอ การฆ่าหั่นศพ การเผาทั้งร่าง ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังกล่าวได้ว่า เป็นอาชญากรรมสะเทือนขวัญ นอกจากนี้รูปแบบของอาชญากรรมยังเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม กล่าวคือ เกิดอาชญากรรมข้ามชาติ การฟอกเงิน การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และในปัจจุบันยังได้เกิดอาชญากรรมรูปแบบที่ต้องใช้ความชำนาญเป็นพิเศษยิ่งขึ้น เช่น อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม และอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

นอกจากนี้สภาพสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยยังปรากฏข้อเท็จจริงอย่างชัดเจน เช่นว่า พบกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่มั่นคงมานับทศวรรษ ความเครียด ความวิตกกังวล ความเกลียดชังที่สั่งสมมาจากวาทะที่ปลุกปั่นความคิด การเกิดการจลาจล เป็นต้น ยังได้นำพาไปสู่การทะเลาะวิวาทและนำไปสู่อาชญากรรม ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลและอุดมการณ์

ทางการเมืองเข้าไปปิดกั้นศีลธรรม จริยธรรมในจิตใจของสมาชิกในสังคม ทำให้ขาดความยั้งคิด และไม่เกรงกลัวการลงโทษ หรือยิ่งไปกว่านั้น กลับกระทำความผิดไปโดยความภาคภูมิใจเนื่องจากการส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของตน จึงได้ทำลายฝ่ายตรงข้ามที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป โดยไม่ตระหนักด้วยซ้ำว่า การกระทำดังกล่าวของตนถือเป็นอาชญากรรม

อย่างไรก็ตามได้มีผู้สรุปทัศนคติต่อสาเหตุของอาชญากรรมในประเทศไทยไว้¹⁴³ ดังนี้

1. ความบันดาลโทสะของผู้กระทำความผิด จากอารมณ์ชั่ววูบ ความโกรธแค้น และความกดดันทั่วไปหรือความกดดันภายในจากสภาพครอบครัวหรือสังคม
2. การที่มีอาวุธโดยสภาพไว้ในครอบครอง ซึ่งเป็นเครื่องเสริมแรงให้กล้าที่จะกระทำความผิด
3. การกระทำความผิดของอาชญากรส่วนใหญ่เกิดมาจากการไตร่ตรอง พิจารณาถึงผลที่จะได้รับว่า มีความคุ้มค่าเพียงใด หากเห็นว่า ผลดีมากกว่าผลเสีย มีความคุ้มค่าที่จะกระทำ หรือหลุดรอดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ก็อาจจะเลือกที่จะก่ออาชญากรรม
4. ภาวะเศรษฐกิจ ความโลภ
5. พื้นฐานเบื้องต้นของแต่ละบุคคล เช่น ความผิดปกติของอาการบกพร่องทางจิตใจ ความคิดที่ชั่วร้ายของตัวบุคคลผู้กระทำความผิด การขาดการศึกษา ความรู้ เป็นต้น
6. สังคมไม่มีตัวยับยั้งการกระทำผิด
7. การหล่อหลอมให้ใช้ความรุนแรงของสังคม

ดังนี้ เมื่อพิจารณาจากเหตุแห่งปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ปัจจัยในทำให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคมไทย ไม่ได้เกิดมาจากปัจจัยด้านการลงโทษที่ต่ำ หรือมีความรุนแรงน้อยเกินไป แต่ปัจจัยนั้นประกอบขึ้นด้วยหลากหลายมิติ ซึ่งส่งผลให้สมาชิกในสังคมกระทำความผิด ไม่ว่าจะความเครียด พื้นฐานทางสังคม หรือสภาวะทางจิตใจ โดยเฉพาะด้านอารมณ์ในขณะกระทำความผิดแล้ว เมื่อพิจารณาจะพบว่า เมื่ออาชญากรก่ออาชญากรรมขึ้น การกำหนดโทษของฐานความผิดต่างๆ ไม่ได้เป็นปัจจัยให้ยั้งคิดที่จะไม่กระทำแต่อย่างใด ด้วยส่วน

¹⁴³ กนกวรรณ ขวัญดี, "การยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย," หน้า. 134 – 135.

ใหญ่กระทำไปเพราะความบันดาลโทสะ หรืออารมณ์ชั่ววูบ หรือความต้องการอื่นที่ไม่ได้รับการสนองตอบเท่าที่ควร ดังนั้น การกำหนดให้ฐานความผิดใดๆ มีบทลงโทษประหารชีวิต จึงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สมาชิกในสังคมไม่ก่ออาชญากรรมร้ายแรง ซึ่งเมื่อปรากฏว่า การกำหนดโทษไม่ใช่ปัจจัยสำคัญแล้ว ดังนั้น การกำหนดโทษซึ่งขัดอย่างขัดแจ้งกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิสมบูรณ์และสำคัญยิ่งของมนุษย์แล้ว จึงเป็นการกระทำโดยรัฐที่ไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่นำไปสู่การตอบสนองตามวัตถุประสงค์ในการกำหนดโทษแต่อย่างใด

4.3.3 การลงโทษประหารชีวิตกับปัญหากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย

กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่อำนวยให้ความยุติธรรมกำเนิดและดำรงอยู่ในสังคมหนึ่งๆ โดยที่มนุษย์ได้สร้างสังคมขึ้นโดยมีความคาดหวังว่า สังคมนั้นจะจัดให้มีบริการสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งบริการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งยวด คือ การประสาทความยุติธรรม แก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น สังคมซึ่งต่อมาได้พัฒนารูปแบบขึ้นเป็นรัฐสมัยใหม่ คือ ประเทศ จึงได้สร้างกระบวนการยุติธรรมขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ ของประชาชน โดยผ่านกระบวนการยุติธรรมซึ่งประกอบขึ้นด้วยองคาพยพมากมาย เช่น กฎหมาย ศาล พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ พนักงานบังคับคดี เป็นต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กระบวนการยุติธรรมยังประสบปัญหาในทางปฏิบัติมากมาย ทั้งปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณ การพิจารณาคดี เป็นต้น โดยสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้¹⁴⁴

1. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมยังขาดความรู้ เช่น ความรู้ต่ออาชญากรรมในรูปแบบที่ซับซ้อน มีอัตรากำลังที่ไม่สมดุลกับภาระงาน ทั้งจากระบบราชการในกระบวนการยุติธรรมยังส่งผลให้บุคลากรขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ และขาดการปฏิรูปองค์กรให้ทันต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน เป็นต้น

¹⁴⁴ Ibid. หน้า 99 - 110.

2. งบประมาณ กล่าวคือ การที่รัฐไทยให้ความสำคัญน้อยต่อกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากเป็นภารกิจของรัฐที่ยากแก่การประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานต่อสาธารณชน ทำให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีปัญหาอย่างยิ่งในด้านของงบประมาณ เช่น การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขัง การเพิ่มหรือพัฒนาระบบการฟื้นฟูภายในเรือนจำ การจัดสายตรวจเพื่อป้องกันอาชญากรรม การติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในพื้นที่เสี่ยงภัยอันตราย การขาดแคลนงบประมาณในการสืบหาพยานหลักฐาน ค่าตอบแทนพยานผู้เชี่ยวชาญหรือการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนถึงการวิจัยทางวิชาการด้านการกระบวนการยุติธรรมที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญอย่างแท้จริง เป็นต้น
3. การพิจารณาคดี กล่าวคือ บางครั้งผู้พิพากษามีอคติต่อการกระทำ ความผิดของผู้ต้องหา การใช้ระบบอุปถัมภ์ในการพิจารณาคดีนับแต่ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจไปจนถึงชั้นราชทัณฑ์ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ยังไม่ดำเนินการอย่างเต็มที่และไร้ประสิทธิภาพ ความล่าช้าของกระบวนการพิจารณาคดีที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และการเคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนพยานหลักฐานที่สำคัญในคดี ตลอดจนระบบศาลชำนัญพิเศษในประเทศไทยที่ยังไม่สามารถคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในด้านนั้นๆ อย่างแท้จริง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดปัญหากระบวนการยุติธรรม ไม่ได้มาจากการกำหนดโทษ โดยเฉพาะการกำหนดให้มีการลงโทษประหารชีวิตแต่อย่างใด แต่เกิดจากศักยภาพของกระบวนการยุติธรรมเอง ซึ่งการป้องกันแก้ไขที่ถูกต้องย่อมต้องป้องกันแก้ไขที่ต้นเหตุ คือ พัฒนาการกระบวนการยุติธรรมให้มีศักยภาพ เช่น การบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพโดยเจ้าหน้าที่ต้องมีศักยภาพมากพอที่จะสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม หรือการเห็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสนับสนุน ด้านงบประมาณ การทำวิจัยด้านสังคมศาสตร์เพื่อค้นหาและแก้ไขปัญหา การดำเนินการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังและรอบด้าน เป็นต้น ซึ่งย่อมนำไปสู่สังคมที่สงบสุขตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และ

ความต้องการของสมาชิกในสังคม ไม่ใช่การแก้ปัญหาด้วยปลายเหตุ คือ การกำจัดสมาชิกของสังคม อันเป็นหนึ่งในสมาชิกที่ทำให้กำเนิดสังคมออกไปเสีย ซึ่งเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมอันเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของรัฐไปในทางที่ไม่ควร คือ การละเมิดสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งนอกจากจะไม่ได้ส่งผลดีใดๆ ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมแล้ว ยังเป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของการก่อกำเนิดกระบวนการยุติธรรมเป็นที่ยิ่ง

4.4 การพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทยโดยสิทธิในการมีชีวิต

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยมักจะถูกหยิบยกขึ้นมาอภิปรายและประเมินอย่างเป็นเอกเทศโดยไม่บูรณาการกับประเด็นอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น การอภิปรายด้วยวิธีการดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสมควร การกำหนดทิศทางการกำหนดโทษประหารชีวิตโดยการพิจารณาประกอบกับคุณค่าของหลักสิทธิในการมีชีวิต จึงเป็นการเลือกว่า สังคมลักษณะใดที่สมาชิกในสังคมพอใจที่จะดำรงอยู่ และสมาชิกในสังคมพอใจที่สังคมของตนจะให้คุณค่าของชีวิตมนุษย์และความเป็นอารยะชนที่นับถือและเชิดชูศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับใด

การพิจารณาว่า การลงโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นการไม่คำนึงถึงหลักสิทธิในการมีชีวิตนั้น สมควรที่จะดำรงอยู่ในระบบการลงโทษของประเทศไทยซึ่งเป็นรัฐสมัยใหม่หรือไม่นั้น การใช้การสำรวจความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ย่อมเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่หลักสิทธิมนุษยชนโดยอ้างหลักการประชาธิปไตย เนื่องด้วยบางครั้งเสียงส่วนใหญ่อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของเสียงส่วนน้อย เช่น สิทธิสตรี สิทธิของผู้ป่วยทางจิต สิทธิของคนจน หรือคนกลุ่มอื่นๆ เป็นต้น ดังนั้นแล้วการพิจารณาถึงการลงโทษประหารชีวิตและสิทธิในการมีชีวิตในประเทศไทย จึงสมควรพิจารณาประกอบกับประเด็นอื่นๆ ดังนี้

4.4.1 ผลกระทบของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต่อกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐทุกรัฐในการคุ้มครองสมาชิกในสังคมให้มีความสุข ไม่ต้องหวาดระแวงต่อการเกิดอาชญากรรม และดำเนินชีวิตได้อย่างปกติเต็มตาม

ศักยภาพของตนเอง โดยเครื่องชี้วัดประการหนึ่งของความสำเร็จในด้านกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ย่อมได้แก่ ความสามารถในการยับยั้งอาชญากรรมภายในสังคมนั้นๆ เป็นต้น

ในปัจจุบันประเทศที่ยังไม่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะประเทศไทยมีความคุ้นเคยกับข้ออ้างที่ว่า การลงโทษประหารชีวิตสามารถยับยั้งการเกิดอาชญากรรมได้ ซึ่งในประเทศไทยนั้น ย่อมพิสูจน์สามารถสมมติฐานนี้ได้โดยการพิจารณาจากอัตราการเกิดอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ อัตราการเกิดอาชญากรรมในความผิดร้ายแรง ดังนี้

ตารางที่ 4.1

สถิติการรับแจ้งกลุ่มคดีอาชญากรรมและสะเทือนขวัญ

จำนวนตามประเภทคดีที่รับแจ้งทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2546 – 2555¹⁴⁵

ประเภทคดี พ.ศ.	จำนวนคดีที่รับแจ้ง (คดี)					
	ฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา	ปล้นทรัพย์	ชิงทรัพย์	ลักพาเพื่อ เรียกค่าไถ่	วางเพลิง	รวม
2546	6,435	1,712	2,538	20	370	11,075
2547	4,278	1,571	2,461	9	681	9,010
2548	4,806	1,408	2,749	12	615	9,590
2549	4,687	1,244	2,319	11	477	8,738
2550	4,436	932	2,034	21	574	7,997
2551	3,974	711	1,732	16	204	6,637
2552	3,703	579	1,415	5	225	5,927
2553	3,654	471	1,167	7	231	5,530

¹⁴⁵ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, "คดีอาญาที่สำคัญ," [Online]. Available from:

<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries13.html>

ประเภทคดี พ.ศ.	จำนวนคดีที่รับแจ้ง (คดี)					
	ฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา	ปล้นทรัพย์	ชิงทรัพย์	ลักพาเพื่อ เรียกค่าไถ่	วางเพลิง	รวม
2554	3,178	283	791	9	297	4,557
2555	3,217	383	951	9	200	4,760

สถิติการรับแจ้งคดีอาชญากรรมรุนแรงและสะเทือนขวัญที่วราขอาณาจักรย้อนหลัง 10 ปี ได้ยืนยันซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า การดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมรุนแรงและสะเทือนขวัญเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น การรับแจ้งคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนทั้งสิ้น 6,435 คดี พ.ศ. 2547 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,278 คดี และ พ.ศ. 2548 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,806 คดี ดังนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการรับแจ้งคดีแล้วจะพบว่า อัตราการเกิดคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาซึ่งเป็นฐานความผิดที่มีอัตราลงโทษสูงสุด คือ การลงโทษประหารชีวิต ไม่ได้มีผลในการดำรงอยู่ของอาชญากรรมประเภทดังกล่าวแต่อย่างใด แม้อัตราการรับแจ้งคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาในหลายปีจะมีจำนวนลดน้อยลง แต่ก็ไม่สามารถพิจารณาได้ว่า การดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตในฐานความผิดดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้อาชญากรรมเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิด เนื่องด้วยยังมีปัจจัยอื่นอีกหลากหลายปัจจัยที่อาจส่งผลให้สถิติการรับแจ้งคดีดังกล่าวลดน้อยลง เช่น สภาพเศรษฐกิจที่พัฒนาขึ้น การที่ประชาชนได้รับการศึกษามากขึ้นจนก่อให้เกิดทักษะในการยับยั้งชั่งใจ หรือการเฝ้าระวังตรวจตราของเจ้าหน้าที่รัฐที่เพิ่มและสม่ำเสมอมากขึ้นเนื่องจากอาชญากรรมมักจะมุ่งความสนใจไปที่การหลีกเลี่ยงการถูกพบเห็น การจับกุมและการถูกตัดสินลงโทษมากกว่าความรุนแรงของการลงโทษที่จะได้รับ เป็นต้น

นอกจากประเภทคดีที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ยังมีประเภทคดีอีก 2 ประเภทที่สังคมไทยให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากละเอียดอ่อนต่อสภาพจิตใจของสมาชิกในสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญต่อการปกป้องคุ้มครองสตรีประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง คือ ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงอยู่ของสถาบันครอบครัว โดยประเภทคดีทั้ง 2

ประเภท ดังกล่าว ได้แก่ กลุ่มคดีข่มขืนและฆ่า และคดีกลุ่มยาเสพติด ซึ่งปรากฏสถิติการรับแจ้งกลุ่มคดีทั้งสอง ในปี พ.ศ. 2549 – 2553 ดังนี้

ตารางที่ 4.2

สถิติการรับแจ้งกลุ่มคดีข่มขืนและฆ่า และคดียาเสพติด พ.ศ. 2549 – 2553¹⁴⁶

พ.ศ.	ประเภทคดี	จำนวนคดีที่รับแจ้ง (คดี)		
		ข่มขืนและฆ่า	ยาเสพติด	หมายเหตุ
2549		6	110,904	
2550		8	141,837	
2551		2	202,852	
2552		12	236,008	
2553		9	266,010	

จากสถิติการรับแจ้งกลุ่มคดีข่มขืนและฆ่า และกลุ่มคดียาเสพติด ดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วจะพบความคล้ายคลึงกับกลุ่มคดีสะท้อนขวัญ กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการเกิดอาชญากรรมเหล่านี้ในแต่ละปี ไม่ได้เป็นการเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่เป็นการดำรงอยู่อย่างปกติของอัตราการเกิดอาชญากรรมเหล่านี้ กล่าวคือ แม้จะมีการเพิ่มหรือลดจำนวนลงในแต่ละปี แต่การเพิ่มหรือลดจำนวนลงของสถิติดังกล่าวนี้ก็เกินไปโดยปกติ และไม่สามารถอนุมานได้ว่า เกี่ยวข้องอย่างไรกับการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยแต่อย่างใด

เมื่อมีการอ้างว่า การลงโทษประหารชีวิตสามารถยับยั้งการเกิดอาชญากรรม โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า อาชญากรที่ก่ออาชญากรรมรุนแรงต่างๆ ได้ใช้เหตุผลในการไตร่ตรอง

¹⁴⁶ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, "ข้อมูลที่สำคัญระดับประเทศ," [Online]. Available from:

<http://service.nso.go.th/nso/thailand/dataFile/08/J08W/J08W/th/0.htm>

ล่วงหน้าเกี่ยวกับผลได้ผลเสียของการกระทำของตนเอง โดยได้รวมโอกาสที่ตนเองจะถูกประหารชีวิตในการไตร่ตรองไว้ด้วย สมมติฐานดังกล่าวนี้เกิดจากจินตนาการในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ยังมีความเป็นไปได้และยากที่จะปฏิเสธว่า อาชญากรรมรุนแรงอาจเกิดขึ้นจากอารมณ์ชั่ววูบ หรือในขณะที่มีอารมณ์ตึงเครียดอย่างรุนแรง หรือภายใต้อิทธิพลของยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ในช่วงเวลานั้น ซึ่งแน่นอนว่า การคิดและการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลของอาชญากรอาจจะไม่ถูกนำมาใช้ หรือในบางครั้งผู้ประกอบอาชญากรรมอาจเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางสภาพจิตใจและความคิดในสถานการณ์เหล่านี้ก็เป็นได้

การดำรงอยู่หรือการพิจารณายกเลิกการลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญของการยับยั้งอาชญากรรมเพื่อแสดงศักยภาพของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย แต่ศักยภาพของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย หรือในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ที่จะแสดงผ่านการป้องกันการก่ออาชญากรรมควรมุ่งเป้าไปที่ประสิทธิภาพขององค์กรที่บังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ ความเชื่อมั่นของสาธารณชนว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะได้รับการสืบสวนสอบสวนอย่างรวดเร็วและเป็นมืออาชีพโดยกระบวนการยุติธรรม และประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาบรรยากาศของความถูกต้องตามกฎหมาย โดยการปลูกฝังจิตสำนึก ความเชื่อ ค่านิยม หรือการให้การศึกษา อันจะนำไปสู่สังคมที่เป็นระเบียบจะสามารถช่วยป้องกันการก่ออาชญากรรมอันเป็นการแสดงศักยภาพของกระบวนการยุติธรรมได้เป็นที่ยิ่งกว่าการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตซึ่งนอกจากจะไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนากระบวนการยุติธรรมแล้ว ยังอาจพิจารณาได้ว่า การดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตนั้น ชัดต่อกระบวนการยุติธรรมเสียอีก เนื่องจากการละเมิดซึ่งสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ ก็เสมือนหนึ่งได้ว่า ได้ตัดแล้วซึ่งหลักสำคัญของกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ ต่อชีวิตของผู้ถูกลงโทษประหารชีวิตนั้นๆ เช่น การอุทธรณ์ การพิจารณาคดีใหม่ หรือหากต่อไปในภายหน้าได้ปรากฏว่า ฐานความผิดที่ผู้ถูกลงโทษประหารชีวิตได้กระทำความผิดไป ได้ถูกยกเลิกโดยกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น

4.4.2 ผลกระทบของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต่อสังคมไทย

สังคมไทยได้ยอมรับโดยปริยายว่า ตนเองได้ยึดมั่นและแสวงหาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่เชื่อกันในปัจจุบันว่า มีคุณที่สุดและยังไม่สามารถหา

ระบอบการปกครองที่ดีไปกว่านี้สำหรับรัฐสมัยใหม่ซึ่งแสวงหาการปกครองที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปได้ยิ่งกว่านี้ ดังนั้น จึงสมควรพิจารณาอย่างยิ่งว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่มีความสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร

การลงโทษประหารชีวิตอาจจะถูกใช้ไปในทางที่ก่ออันตรายต่อสังคม เช่น กรณีความเห็นต่างการเมือง หรือนักโทษทางความคิด เป็นต้น ได้กระตุ้นให้หลายประเทศยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมที่มีแรงจูงใจทางการเมือง ด้วยธรรมชาติของการลงโทษประหารชีวิตที่ไม่อาจดำรงคู่กับคุณค่าประชาธิปไตยได้ เป็นคำตอบว่า เหตุใดประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยส่วนใหญ่จึงไม่มีการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิต โดยส่วนใหญ่การลงโทษประหารชีวิตมักถูกบัญญัติในรัฐเผด็จการหรือในวัฒนธรรมที่ยังขาดแคลนธรรมเนียมประชาธิปไตย แม้จะปรากฏว่า สหรัฐอเมริกาซึ่งประกาศตัวว่าเป็นประเทศตัวอย่างทางประชาธิปไตยที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ก็ตาม

การลงโทษประหารชีวิตนั้นโดยปกติแล้วขัดกับหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการเคารพในปัจเจกบุคคล โดยการลงโทษมนุษย์นั้นรัฐได้กีดก้องความเคารพต่อชีวิตมนุษย์ของสาธารณชน โดยการพิจารณาเสมอว่า ในความเป็นประชาธิปไตย พลังทางการเมืองจะอยู่ในกลุ่มมือของพลเมืองปัจเจกชน มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่ากันและไม่มีใครมีสิทธิไปริบซึ่งชีวิตผู้อื่น เป็นประเด็นการพิจารณาที่มีคุณค่ายิ่งและไม่อาจเพิกเฉยได้

ทั้งนี้ เมื่อไม่พิจารณาถึงกรณีที่ว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นเครื่องมือในการป้องปรามการกระทำความผิด ผู้สนับสนุนการลงโทษประหารชีวิตยังคงเชื่อในการแก้แค้นอย่างบริสุทธิ์ ดังนั้นการลงโทษประหารชีวิตจึงกลายมาเป็นพิธีล้างมลทินทางสังคม เมื่ออาชญากรถูกริบซึ่งสิทธิในชีวิตของเขาเนื่องจากการทำความผิดที่แยกเขาออกจากชุมชนมนุษย์ ในทัศนะของฝ่ายสนับสนุนมองว่า อาชญากรมีอาจกล่าวอ้างการปกป้องสิทธิมนุษยชนใดได้อีก แต่มุมมองนี้มีอาจใช้กล่าวอ้างได้ ด้วยเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การดีนรนเพื่อให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในนานาประเทศทั่วโลกได้เชื่อมเข้ากับการดีนรนเพื่อสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย กล่าวคือ เป็นการดีนรนเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว

4.4.3 ผลกระทบของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตต่อผู้กระทำความผิด

สังคมที่สงบสุข ย่อมได้แก่สังคมที่ปราศจากอาชญากรซึ่งจะนำอาชญากรรมทั้งที่ร้ายแรงและไม่ร้ายแรงมาก่อปัญหาและรบกวนความสงบสุขของสังคม ดังนี้ เมื่อพิจารณาจากหลักการธรรมชาติและสัจจะอันเป็นนิรันดร์แล้ว มนุษย์ที่เสียชีวิตไปแล้วย่อมไม่สามารถก่ออาชญากรรมได้อีก แต่ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ว่า ทฤษฎีในทางทัณฑวิทยานั้นมิได้มีเพียงการแก้แค้นทดแทน หรือการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม และเมื่อพิจารณาจากหลักสิทธิในการมีชีวิตซึ่งได้พิจารณาไปแล้วในบทก่อนหน้าเช่นกัน จะพบว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการที่ทำให้ร้ายชีวิตของมนุษย์ และเป็นเผด็จการในการป้องกันอาชญากรรม โดยที่สังคมสามารถแยกอาชญากรที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรงออกจากสังคมได้โดยไม่ต้องใช้การลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิตปฏิเสธความดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของมนุษย์ และแน่นอนว่า เป็นการกระทำของรัฐที่ปฏิเสธหลักของการฟื้นฟูความประพฤติ โดยการมองอาชญากรเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์และควรจะต้องถูกกำจัดออกจากสังคม เป็นนโยบายที่บั่นทอนหลักสิทธิในการมีชีวิตอย่างปฏิเสธได้ยาก ซึ่งโดยแท้จริงแล้วอาชญากรไม่ใช่คนชั่วแต่เป็นมนุษย์ที่เป็นผลผลิตของสังคม และไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า บ่อยครั้งอาชญากรรมเกิดขึ้นจากสภาวะการฉุดฉุดทางจิตใจไม่เท่ากันในชีวิตของผู้กระทำความผิดนั้น โดยอาจเกิดขึ้นภายใต้ภาวะความเครียดสูง หรืออาจเกิดขึ้นจากผลพวงของความทุกข์ทรมานที่ถูกล่วงละเมิดหรือทำร้ายมาเป็นเวลานานไม่ว่าจะโดยบุคคลอื่น หรือโดยสภาพสังคมที่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเผชิญมาเป็นเวลานาน

การลงโทษประหารชีวิตมีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในผู้บริสุทธิ์ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ โดยอาจเกิดจากความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเมื่อชีวิตถูกพรากไปแล้วย่อมไม่สามารถเอาคืนกลับมาได้ ทั้งความเสี่ยงดังกล่าวนี้สำหรับประเทศไทยซึ่งอยู่ในกระบวนการสร้างระบบกฎหมายที่เป็นอิสระและเป็นธรรมอย่างแท้จริงยังเป็นมีอัตราความเสี่ยงสูงยิ่งขึ้น เนื่องด้วยในประเทศไทยยังไม่สามารถรับประกันศักยภาพของคำแนะนำด้านกฎหมายสำหรับจำเลยผู้ยากจนโดยระบบทนายอาสาได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณที่จ่ายเป็นเบี้ยเลี้ยงทนายอาสา และจำนวนคดีที่เพิ่มเรื่อยๆ ซึ่งอาจสร้างโอกาสให้การช่วยเหลือทางกฎหมายของทนายอาสาไม่เป็นไปตามประสิทธิภาพที่สมควร นอกจากนี้ข้อเท็จจริงหนึ่งที่ทราบโดยทั่วกัน คือ อาชญากรรมที่ถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตเป็นเพียงอาชญากรส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนอาชญากรทั้งหมด และไม่มีทฤษฎีหรือเหตุผลใดที่เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า อาชญากรที่ก่ออาชญากรรมรุนแรงมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมซ้ำมากไป

กว่าอาชญากรประเภทอื่นๆ หรืออาจพิจารณาได้อีกในแง่มุมหนึ่งว่า การลงโทษประหารชีวิต คือ การฆ่ามนุษย์เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมสมมติที่ไม่อาจพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดว่า จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

การลงโทษตามระบบกฎหมายไม่ควรมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อจะลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ว่าการกระทำความผิดนั้นจะรุนแรงหรือสะท้อนขวัญเพียงใด แต่ควรมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูพฤติกรรมและอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดกลับเนื้อกลับตัวแล้วสามารถกลับมาอยู่ร่วมกับสังคมอันจะก่อประโยชน์ให้แก่สังคมไม่ว่าจะในด้านทรัพยากรบุคคล หรือด้านสถาบันครอบครัวที่จะก่อให้เกิดครอบครัวของผู้กระทำความผิดได้มีสมาชิกครอบครัวอย่างพร้อมหน้า โดยการดำเนินการตามวัตถุประสงค์เหล่านี้ไม่อาจพิจารณาได้ว่า เป็นการอ่อนข้อให้กับอาชญากร แต่สามารถพิจารณาได้ว่า ส่งผลให้อาชญากรรมอยู่ในมุมมองทางสังคมที่กว้างขึ้น อันจะส่งผลกระทบในทางบวกของพัฒนาการของสังคมต่อไป กล่าวคือ สังคมมีพัฒนาการที่จะเรียนรู้การก่อกำเนิดขึ้นของอาชญากร ไม่ว่าจะโดยการสังสมทางจิตใจ สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรต่อการพัฒนาการทางอารมณ์ การยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิด หรือสังคมอาจเรียนรู้ที่จะป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าการกำจัดอาชญากรออกจากสังคม ซึ่งเป็นเพียงการตัดผู้กระทำความผิดนั้นออกไปโดยไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันสังคมในระยะยาว

กล่าวถึงการวิเคราะห์โดยสรุปย่อมปรากฏได้ว่า สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งซึ่งดำรงอยู่ในสถานะสิทธิเด็ดขาด ทั้งได้รับการยอมรับและรับรองถึงการดำรงอยู่ในระบบกฎหมายของนานาชาติ และเป็นหลักการประการสำคัญที่ถูกตั้งเป็นประเด็นข้อหาหรืออย่างสม่าเสมอและต่อเนื่องในแนวนโยบายขององค์การระหว่างประเทศ ทั้งยังถูกตั้งเป็นประเด็นข้อแม้ในการให้ความร่วมมือทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย โดยในลำดับกฎหมายภายในของโลกตะวันตกนั้น นอกจากจะถูกนำมาบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายภายในประเทศบางฉบับแล้ว ยังได้ปรากฏการดำรงอยู่และความสำคัญของสิทธิในการมีชีวิตในเอกสารทางนิติศาสตร์ เช่น คำพิพากษาของศาลสูง เป็นต้น โดยการให้ความสำคัญกับสิทธิในการมีชีวิตโดยการคัดค้านการลงโทษประหารชีวิตเช่นนี้กลับไม่ได้ทำให้สภาพสังคมหรือกระบวนการยุติธรรมของโลกตะวันตกเหล่านั้นอ่อนแอหรือด้อยศักยภาพแต่อย่างใด แต่ในทางกลับกันประเทศเหล่านั้นกลับได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่า

เป็นประเทศที่เจริญแล้วทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม การดำรงอยู่ของสังคมและการดำเนินชีวิตของประชาชนก็ดำเนินไปอย่างสงบสุข และนอกจากรัฐจะเห็นความสำคัญของสิทธิในการมีชีวิตแล้วประชาชนภายในประเทศเหล่านั้นก็ยังเห็นความสำคัญของสิทธิในการมีชีวิตผ่านการปลูกฝังโดยแนวนโยบายของรัฐอีกด้วย ซึ่งเป็นการปกป้องคุ้มครองสังคมโดยผ่านการใช้นิติศาสตร์เป็นเครื่องมือประการหนึ่ง นอกจากการข่มขู่ให้กลัวและการฆ่าชีวิตซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใด ทั้งรัฐและประชาชน นอกไปเสียจากการแก้แค้นทดแทนแก่ผู้กระทำความผิด และความสะใจของสังคม ทั้งยังสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่าสำหรับการดำรงอยู่ของรัฐ และในประการที่สำคัญที่สุด คือการลงโทษประหารชีวิตโดยไม่คำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตนั้น เป็นการกระทำที่บ่งบอกอย่างชัดเจนว่ารัฐได้อำนาจอำนาจของประชาชนซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งรัฐเพื่อคร่าชีวิตของประชาชนภายในรัฐของตนเอง

สำหรับประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรม สังคม และความเชื่อความคิดแล้ว ย่อมปรากฏได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้สภาพสังคมหรือกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยพัฒนาขึ้น ทั้งการดำรงไว้ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยก็เป็นเพียงการจินตนาการไปเองถึงอนาคตซึ่งไม่มีความแน่นอนว่า จะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ของรัฐ โดยการจินตนาการดังกล่าวไม่มีข้อรับรองที่เด่นชัดในทางสถิติหรือทฤษฎีที่หนักแน่นเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตจะสามารถยับยั้งการเกิดอาชญากรรมภายในประเทศไทยได้ ทั้งยังไม่คำนึงถึงท่าทีของนานาประเทศที่มีต่อระบบกฎหมายไทยว่า ไม่ได้ให้ความจริงจังกแก่การพัฒนา ระบบกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองการดำรงอยู่ของสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการมีชีวิตอย่างแท้จริง อันเป็นแนวนโยบายที่ไม่เท่าทันต่อปรากฏการณ์ของแนวคิดด้านนิติศาสตร์ในระดับสากล และส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนไทย และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกระบวนการยุติธรรมไทยไม่ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สิทธิมนุษยชนเป็นถ้อยคำที่ประกอบไปด้วยธรรมชาติเบื้องต้น คือ การเป็นสิทธิ ตามธรรมชาติ การเป็นสิทธิที่ไร้พรมแดน การเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน การเป็นสิทธิที่เป็นนิรันดร์ การเป็นสิทธิเฉพาะตัวของมนุษย์ และการเป็นสิทธิที่ปราศจากสภาพบังคับหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เป็นต้น โดยสิทธิในการมีชีวิตก็เช่นกันกับสิทธิประเภทอื่นๆ ในหลักสิทธิมนุษยชน โดยการ มีธรรมชาติร่วมกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในทัศนะของนิติศาสตร์ ได้ปรากฏขึ้นเมื่อปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนถือกำเนิด ซึ่งเมื่อแรกเริ่ม สิทธิในการมีชีวิตยังไม่มี สถานะเป็นกฎหมาย แต่ก็ได้ถูกส่งเสริมจากประเทศภาคีสมาชิกในที่ประชุมระหว่างประเทศต่างๆ ให้ประเทศภาคีสมาชิกนำไปบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายภายในประเทศ ทั้งผ่านการส่งเสริม การสนับสนุน การผลักดัน การตั้งเป็นเงื่อนไขการเข้าเป็นภาคีสมาชิก หรือวิธีการอื่นใดในที่ประชุม ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตนั้น ในแดนของศาสนา ก็ได้กล่าวถึงและ ยืนยันการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิต อันนำไปสู่กฎของสังคม คือ การชามนุษย์ด้วยกันเป็น ความผิดบาป และไม่ควรถูกประณามไม่ว่าจะโดยวิธีการใดๆ

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสัญญาประชาคม หลักนิติรัฐ และหลักความยุติธรรม ได้ยืนยันอยู่ในตนเองว่า ได้ก่อกำเนิดขึ้นเพื่อพิทักษ์รับรองการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อที่จะสามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยเรียกร้องให้รัฐในฐานะผู้ปกป้องคุ้มครองต้องดำเนินการใดๆ การคำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตของปัจเจกชน และเรียกร้องไม่ให้รัฐกระทำการประทุษร้ายต่อ ชีวิตมนุษย์ นอกจากนี้ การทำข้อตกลงระหว่างประเทศ การนิติบัญญัติ และคำพิพากษาของศาล ในโลกตะวันตกยังได้ยืนยันว่า การลงโทษที่โหดร้ายทารุณจะกระทำไม่ได้เพราะขัดต่อหลักสิทธิใน การมีชีวิต

องค์การสหประชาชาติได้ผลักดันทุกวิถีทางในการส่งเสริมให้ประเทศภาคีสมาชิกคำนึงถึงสิทธิ ในการมีชีวิต ทั้งให้ความร่วมมือทั้งทางวิชาการ การออกมาตรการที่สำคัญ ตลอดจนการโน้มน้าว ประเทศภาคีสมาชิกให้ยึดมั่นในหลักสิทธิในการมีชีวิต สำหรับสหภาพยุโรปได้ยืนยันหนักแน่นถึง การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิต โดยออกมาตรการในการโน้มน้าวตลอดจนบังคับเป็นข้อต่อรองแก่

ประเทศภาคีสมาชิกให้คำมั่นถึงสิทธิในการมีชีวิตโดยรัฐในทุกกรณี และสำหรับสหรัฐอเมริกา นั้น ในหลายมลรัฐยังคงดำรงการลงโทษประหารชีวิตไว้ในธรรมนูญแห่งมลรัฐอยู่ แต่จากการแสดงออกผ่านคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกานั้น ปรากฏว่า ในกรณีที่มลรัฐใดยังคงดำรงการลงโทษประหารชีวิตเอาไว้ การที่ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐจะพิพากษาลงโทษประหารชีวิต จะต้องเป็นกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และยังปรากฏต่อไปอีกว่า นอกจากการลงโทษประหารชีวิตจะได้ขัดต่อหลักสิทธิในการมีชีวิตแล้ว ยังถือเป็นการเลือกปฏิบัติว่า ผู้ใดสมควรจะได้รับการลงโทษประหารชีวิตหรือสมควรได้รับการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตอีกด้วย

สำหรับประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรม สังคม และความเชื่อความคิดแล้ว การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้สภาพสังคมหรือกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยพัฒนาขึ้น โดยไม่มีข้อรับรองที่เด่นชัดในทางสถิติหรือทฤษฎีที่หนักแน่นเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตจะสามารถยับยั้งการเกิดอาชญากรรมภายในประเทศไทยได้ ทั้งยังไม่ได้ให้ความจริงจังแก่การพัฒนาระบบกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองการดำรงอยู่สิทธิในการมีชีวิตอย่างแท้จริง อันเป็นนิตินโยบายที่ไม่เท่าทันต่อปรากฏการณ์ของแนวคิดด้านนิติศาสตร์ในระดับสากล

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตไม่ว่าจะในด้านข้อตกลงระหว่างประเทศ ศาสนา ปรัชญาทางนิติศาสตร์ หรือนโยบายของประเทศในโลกตะวันตก อันส่งผลต่อมายังทัศนคติของนักนิติศาสตร์ สรุปโดยรวมได้ว่า สิทธิในการมีชีวิต เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่จริงและได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งในทัศนะทางนิติศาสตร์ของนานาประเทศ โดยการยอมรับว่า สิทธิในการมีชีวิตได้ดำรงอยู่จริงและมีความสำคัญยิ่งนี้ ส่งผลให้นักนิติศาสตร์ในนานาประเทศเหล่านี้ต่างเร่งรัดให้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต เนื่องจากเป็นวิถีทางซึ่งละเมิดสิทธิในการมีชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเป็นการกระทำที่บ่งบอกถึงความไม่เป็นอารยะชน ไม่ก้าวทันยุคสมัย และไม่อาจยอมรับได้ในเวทีระหว่างประเทศ โดยในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต หรือพักการใช้การลงโทษประหารชีวิต หรือยังไม่มีท่าทีว่าจะพิจารณาให้มีการดำเนินการเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต อาจมีความเสี่ยงที่จะถูกกีดกันในทางเศรษฐกิจและสังคมในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการโน้มน้าวและกดดันให้ประเทศเหล่านั้นดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศโดยเร็วที่สุด

ในทัศนะของโลกตะวันตก การดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์นั้นควรปฏิเสธการลงโทษประหารชีวิต กล่าวคือ มนุษย์เป็นสิ่งที่ชีวิตที่ทรงคุณค่า ปัจจุบันชนยอมมีลำดับความสำคัญเท่าเทียมกัน

โดยความสำคัญและคุณค่าของชีวิตมนุษย์นั้นอาจถูกสั่งสมมาด้วยประสบการณ์ของแต่ละปัจเจกชน ซึ่งสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันนี้ย่อมก่อให้เกิดมุมมองต่อความสำคัญและคุณค่าของชีวิตที่หลากหลาย ทั้งสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิที่ก่อกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับชีวิตมนุษย์ โดยการยืนยันโดยหลักการทางนิติศาสตร์ต่างๆ และได้รับการรับรองโดยกฎหมายบ้านเมืองทั้งในระดับนานาชาติและทั้งในระดับกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งหลากหลายประเทศได้ให้การรับรองการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตโดยแสดงผ่านทางกฎหมายและคำพิพากษาต่างๆ อันพิจารณาได้ว่า สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิเด็ดขาดและพรากไม่ได้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า คุณค่าและความสำคัญนั้นเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้ปฏิเสธทัศนะของทัศนะของโลกตะวันตกเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตอย่างสิ้นเชิง โดยหากชีวิตของปัจเจกชนหนึ่งสามารถถูกฆ่า สิทธิในการมีชีวิตในประเทศไทยก็ย่อมไม่สามารถนิยามได้ว่า เป็นสิทธิเด็ดขาดและพรากไม่ได้อีกต่อไป โดยบ่อยครั้งที่ความสำคัญและคุณค่าของชีวิตถูกนำไปอภิปรายในหลายแง่มุมทั้งในทางกายภาพ และในทางจิตวิญญาณและความรู้สึก ซึ่งคุณค่าเหล่านี้ล้วนแต่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ ไม่มีใครสามารถดำรงอยู่ได้เพียงเพราะคุณค่าด้านเดียว ดังนั้น ความสำคัญและคุณค่าของชีวิตมนุษย์ควรยึดถือไว้เป็นสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกพรากไปได้ และเป็นสิ่งที่เติมเต็มความต้องการของสังคม โดยหากไม่มีสิทธิในการมีชีวิต ย่อมไม่มีสิทธิใดที่จะมีคุณค่าเพียงพอที่จะเป็นสิทธิเด็ดขาดอีก และประเทศไทยก็ย่อมเสมือนว่า อยู่ในโลกแห่งประโยชน์นิยม ให้ความสำคัญเพียงเฉพาะกับสิ่งที่จับต้องได้ จะไม่มีการก่อกำเนิดความเป็นธรรมที่เป็นมโนสำนึกขั้นพื้นฐาน หรือส่งผลให้ไม่มีการดำรงอยู่ของสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ถ้าสิทธิในการมีชีวิตไม่ใช่สิทธิเด็ดขาดแล้ว ประชาชนไทยย่อมขาดความสามารถในการไขว่คว้ามาซึ่งสิทธิพื้นฐานอื่นในการจัดหาเครื่องอุปโภคและบริโภคมาสนองความต้องการอื่นๆ และขาดมาตรฐานในการกำหนดความสำคัญของสรรพสิ่ง หรือหากจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เมื่อสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ เป็นสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้แม้โดยรัฐแล้ว สิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ ในประเทศไทยจึงจะได้รับประกันถึงคุณค่าในตนเอง

เมื่อพิจารณาได้ว่า สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิเด็ดขาดมีความจำเป็นอย่างสูงในการที่จะให้ความสำคัญกับชีวิตของประชาชนไทยอย่างสมควรนั้น ประเทศไทยยังคงสามารถสร้างเครื่องมือทางกฎหมายขึ้นมาป้องกันสังคมได้ แต่ไม่ใช่การกำหนดโทษประหารชีวิต แมแต่ในสถานการณ์อันฉุกเฉิน ซึ่งจะต้องมีเครื่องมือป้องกันสังคมอย่างที่ยัง การฆ่าชีวิตของมนุษย์โดยรัฐาธิปัตย์ก็เป็นเพียงแค่สิ่งที่

เลวร้ายน้อยกว่าการที่ปัจเจกชนฆ่ากันเองในสถานการณ์ปกติเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเอง ดังนั้น การสนับสนุนการคงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตโดยการกล่าวอ้างว่า รัฐชาติไทยมีสิทธิในการตัดสินฆ่าชีวิตของมนุษย์ เพราะรัฐชาติไทยมีอำนาจหน้าที่และภาระรับผิดชอบที่จะต้องปกป้องชีวิตของประชาชนชาวไทย การกล่าวอ้างเช่นนี้เป็นการปฏิเสธคุณค่าของชีวิตอย่างแท้จริง และยังเป็น การปฏิเสธมาตรฐานเด็ดขาดที่รองรับสิทธิมนุษยชนและคุณค่าของสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ ของมนุษย์ที่ รัฐต้องผูกพันตนเองกับคุณค่าเหล่านั้น

ปรัชญาของนักนิติศาสตร์ อธิบายว่า ในชีวิตของปัจเจกชนประกอบไปด้วยปัจจัยทางชีววิทยา สังคม ความต้องการและความสามารถทางจิตวิญญาณ นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว ความสามารถทาง จิตวิญญาณของมนุษย์ก็ก่อให้เกิดความต้องการอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุด หาก สิทธิในการมีชีวิตไม่เป็นสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจพรากได้แล้ว ชีวิตอาจถูกนำไปให้คุณค่าเหมือนเสื้อผ้า หรืออาหารที่นำไปใช้ซื้อขายแจกจ่ายได้ หรือในบางสถานการณ์ชีวิตอาจถูกตีเป็นราคาและกดราคาได้ ซึ่งในที่สุดแล้วย่อมเป็นการกระทำที่โหดร้ายอย่างยิ่ง เพราะเป็นการกระทำที่ผลักให้ชีวิตอาจถูกตีค่าไป ในทิศทางเดียวกับวัตถุสิ่งของ และจะเกิดการปฏิเสธคุณค่าของชีวิตโดยสังคมนิกายที่สุด ซึ่ง การตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตนี้ก็ก่อให้เกิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นมา แต่การใช้การลงโทษ ประหารชีวิตเป็นการปฏิเสธและทำลายคุณค่าเหล่านี้ทั้งหมดลงอย่างสิ้นเชิง

นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อพิจารณาที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งว่า สิทธิในการมีชีวิตจัดเป็นสิทธิ เด็ดขาดหรือไม่ กล่าวคือ การพิจารณาว่า สิทธิขั้นพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นสิทธิเด็ดขาดนั้น ก็ ต่อเมื่อสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นไม่มีทฤษฎีใดที่สามารถลบล้างหรือเหนือกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานนั้น หากสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิเด็ดขาด ย่อมเพียงพอที่จะแสดงให้ประจักษ์ชัดว่า การดำรงอยู่ของ การลงโทษประหารชีวิตละเมิดต่อสิทธิในการมีชีวิต และส่งผลต่อเนื่องไปว่า การลงโทษประหารชีวิต เป็นวิธีปฏิบัติที่ไม่สมควรถูกยอมรับในทางกฎหมาย ดังนี้ เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับสิทธิใน การป้องกันตนเอง ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของสิทธิตามธรรมชาติอันได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปว่า หากมนุษย์มีสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิตามธรรมชาติ มนุษย์ก็มีสิทธิป้องกันตนเอง อันเป็นสิทธิใน การต่อต้านมิให้ตกเป็นเหยื่ออันไม่สมควรของผู้ใดที่จะรุกรานไม่ว่าจะโดยไตร่ตรองไว้ก่อนหรือไม่ เมื่อถึงกรณีที่มีการรุกรานอันจวนตัว และมีอาจหลีกเลี่ยงได้ และมีเหตุผลพอที่จะเชื่อว่าจะไม่หนทางใดที่ น้อยกว่าแล้ว การทำอันตรายต่อผู้รุกรานถึงตายเพื่อให้สามารถปกป้องตนเองจากการตกเป็นเหยื่อ

ของฆาตกรได้ยอมไม่ใช่เรื่องผิดมโนธรรม โดยที่มนุษย์ยอมมีสิทธิที่จะป้องกันตนเองจากผู้อื่นโดยให้ผู้นั้นถึงตายโดยเจตนาได้หากมีความจำเป็นที่เพียงพอ อันสิทธิในการป้องกันตนเองนี้แม้จะก่อกำเนิดขึ้นโดยการเจตนาในการฆ่า แต่ก็ไม่อาจส่งผลให้ผู้ฆ่าเป็นฆาตกร เมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้ว อาจสรุปได้ว่าสิทธิในการมีชีวิตไม่ใช่สิทธิเด็ดขาดเนื่องจากสามารถลบล้างได้โดยสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น แต่อย่างไรก็ตาม การกล่าวอ้างดังกล่าวก็เป็นการกล่าวอ้างที่ยกตัวอย่างได้แตกต่างกับธรรมชาติของสิทธิในการมีชีวิต และการลงโทษประหารชีวิต กล่าวคือ การลงโทษประหารชีวิตไม่สามารถเทียบเคียงได้กับสิทธิในการป้องกันตนเองจากอันตรายของมนุษย์ เนื่องด้วยการลงโทษประหารชีวิตเป็นการปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์ที่มีการวางแผนไว้ก่อนอย่างเจตนาให้ชีวิตมนุษย์นั้นตายลง โดยอันตรายที่มนุษย์นั้นได้ก่อขึ้นหรืออาจจะก่อขึ้นได้จบสิ้นลงไปแล้วหรือยังไม่กำเนิดขึ้น และสิทธิในการป้องกันตนเองก็เป็นกรณีของปัจเจกชนกับปัจเจกชน ซึ่งแตกต่างกันอย่างยิ่งกับการกระทำของรัฐกับปัจเจกชน เนื่องด้วยปัจเจกชนไม่ได้มีภาระหน้าที่โดยตรงในการปกป้องชีวิตมนุษย์อื่น แต่การก่อกำเนิดขึ้นของรัฐนั้นมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การปกป้องคุ้มครองชีวิตของปัจเจกชนไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้ใดก็ตาม

โดยพื้นฐานแล้ว มาตรฐานของการใช้การลงโทษประหารชีวิตเพื่อการฆ่ามนุษย์ในประเทศไทยถูกอ้างว่า เป็นไปเพื่อดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมสาธารณะ ซึ่งมีความเชื่อว่า การลงโทษประหารชีวิตดำรงอยู่ในประเทศไทยเพื่อการยับยั้งอาชญากรรม โดยจากสถิติอธิบายได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตไม่เคยยับยั้งอาชญากรรมในประเทศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญเลย โดยทำที่ที่สุดผลกระทบของการใช้การลงโทษประหารชีวิตต่อการยับยั้งอาชญากรรมในประเทศไทย ก็ยังเป็นข้อถกเถียงที่ไม่เคยได้รับการพิสูจน์อย่างจริงจัง โดยไม่สามารถทราบได้เลยว่า จะมีสมาชิกในสังคมไทยตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมอีกหรือไม่ เพียงใด หากมีการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยในขณะเดียวกัน ปัจจัยสำคัญของการเกิดอาชญากรรมรุนแรงในประเทศไทย อาจเกิดขึ้นโดยไม่ได้ผ่านการไตร่ตรองอย่างแท้จริง คือ ในขณะที่จิตใจของมนุษย์มีความโกรธหรือความเกลียดชัง ผลของการกระทำซึ่งอาจเกิดขึ้นตามมา คือ การได้รับการลงโทษประหารชีวิต อาจจะไม่ได้นำเข้ามาในสามัญสำนึกของผู้ที่จะกระทำความผิดเลย ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะกล่าวว่า การลงโทษประหารชีวิตมีผลต่อการกระทำความผิดในประเทศไทย และข้อถกเถียงนี้ยังมีความสัมพันธ์กับเหตุผลทางมโนธรรม กล่าวคือ การลงโทษประหารชีวิตนั้นมีผลกระทบในเชิงลบต่อศีลธรรมของสังคมไทยอย่างมาก เช่น

ท้ายที่สุดแล้ว การลงโทษประหารชีวิตอาจนำไปสู่การทำให้สมาชิกอื่นในสังคมไทยรู้สึกได้ว่า การที่ปัจเจกชนหนึ่งจะถูกพรากชีวิตนั้นกลายเป็นเรื่องปกติ

เมื่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏตลอดมาและยากจะปฏิเสธได้ว่า กระบวนการยุติธรรมที่บกพร่อง อาจจะไปทำร้ายผู้บริสุทธิ์ได้ เช่น แพะรับบาป การรับสินบนโดยการฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นต้น ซึ่งข้อบกพร่องนี้ บางส่วนก็เป็นที่รับรู้กันเฉพาะบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเอง ดังนั้น การแก้ไขข้อบกพร่องจึงต้องแก้ไขโดยพิจารณาทุกฝ่ายด้วย ไม่ใช่เฉพาะส่วนที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้ ซึ่งต้องดำเนินการโดยหน่วยงานที่มีอำนาจปรับปรุงแก้ไข คือ รัฐสภา โดยทำงานร่วมกับฝ่ายปฏิบัติ เช่น หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจ ศาล พนักงานอัยการ เป็นต้น โดยต้องฟังเสียงของประชาชน และผู้มีความรู้ความสามารถในภาคส่วนอื่นๆ ซึ่งการแก้ไขกระบวนการยุติธรรมนี้จะก่อให้เกิดความมั่นใจต่อกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ความรู้สึกของประชาชนที่กล่าวหาว่ากระบวนการยุติธรรมไม่ยุติธรรมอาจลดลง และการลดโทษต่างๆ ก็จะได้รับการยอมรับมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์เป็นสิทธิเด็ดขาดเพราะว่ามนุษย์ มีความคิด จิตวิญญาณ และความมหัศจรรย์ อันก่อให้เกิดข้อถกเถียงและการอภิปรายมากมายถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งก็ยังไม่สามารถนิยามลักษณะหรือธรรมชาติของสิทธิในการมีชีวิตได้อย่างชัดเจน โดยแม้ศีลธรรมซึ่งเป็นนามธรรมอาจไม่ได้รับการยอมรับในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐาน แต่สิทธิขั้นพื้นฐานอื่นใดก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้หากปราศจากความเคารพในสิทธิในการมีชีวิต การใช้การลงโทษประหารชีวิตย่อมปฏิเสธคุณค่าทั้งหมดนี้ เพราะสังคมของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นมาบนฐานของความสำนึกในคุณค่าของชีวิต ดังนั้น พื้นฐานของการก่อกำเนิดของรัฐก็อยู่บนสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และกฎหมายก็ถูกบัญญัติและรับรองขึ้นขึ้นเพื่อตอบสนองการคงอยู่ของความเป็นมนุษย์ด้วยกัน

เมื่อพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตซึ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งของการดำรงไว้ซึ่งสังคมมนุษย์แล้ว ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิตอย่างจริงจัง โดยจัดให้เป็นวาระแห่งชาติ ทั้งโดยการอภิปรายในระดับการอภิปรายกลุ่มย่อย การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางวิชาการอย่างจริงจัง นอกจากมายาคติที่อุดมไปด้วยอคติและความเชื่อ อันจะนำไปสู่การประชาพิจารณ์ถึงการดำรงอยู่ของการลงโทษประหารชีวิต

อย่างมีประสิทธิภาพ และทั้งยังต้องพิจารณาต่อไปว่า เมื่อกระบวนการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต สำเร็จแล้ว กระบวนการยุติธรรมไทยจะต้องเตรียมการใดเพื่อรองรับการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอย่างไรบ้าง เช่น การพิจารณาการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต การลดโทษผู้ต้องขังซึ่งถูกพิพากษาให้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตเพื่อให้มีความแตกต่างจากการลงโทษประหารชีวิตเดิม หรือการปฏิรูปกระบวนการราชทัณฑ์โดยอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนยิ่งขึ้น เป็นต้น และศาลควรมีคำพิพากษาโดยอาศัยหลักสิทธิในการมีชีวิตในการพิจารณาวินิจฉัยมากยิ่งขึ้น เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมการปกป้องสิทธิในการมีชีวิตไว้ในเอกสารทางกฎหมาย ซึ่งอาจนำไปสู่การดำรงอยู่ของสิทธิในการมีชีวิตในระบบกฎหมายไทยในลักษณะของกฎหมายจารีตประเพณี เพื่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นผลผลิตของการศึกษานิติศาสตร์ และการเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชน

นอกจากนี้ เมื่อประเทศไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า สมควรยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ก็ควรพิจารณาถึงการกำหนดโทษขั้นต่ำให้สมเหตุสมผลอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้เกิดการลงโทษนั้น ถูกลดทอนคุณค่ามากเกินไป จนฝ่ายที่ถูกละเมิดเกิดความรู้สึกว่าไม่เป็นธรรม โดยกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะการราชทัณฑ์ต้องดำเนินทั้งทางนโยบายและทางปฏิบัติอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

หากประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องใช้การลงโทษประหารชีวิตต่อไป ประเทศไทยต้องมีแนวทางให้คิดใช้การลงโทษประหารชีวิตไว้มาก่อน กล่าวคือ การนำวิธีการของสหราชอาณาจักร มาปรับใช้ ด้วยการดำเนินการทางนิติบัญญัติเพื่อออกกฎหมายระดับพระราชบัญญัติบังคับให้มีการชะลอการลงโทษประหารชีวิตไว้เป็นการชั่วคราวกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ 5 ปี หรือ 10 ปี เพื่อศึกษาผลดีและผลเสียของการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต อันจะนำไปสู่กระบวนการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในการวิจัยผลกระทบ และเตรียมกระบวนการยุติธรรมในการรองรับการยกเลิกประหารชีวิตอย่างถาวร ต่อไป

รายการอ้างอิง

- amnesty.org. Abolitionist and Retentionist Countries [Online]. 2014. Available from: <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/abolitionist-and-retentionist-countries>
- amnestyusa.org. Death Penalty and Human Rights Standards [Online]. 2014. Available from: <http://www.amnestyusa.org/our-work/issues/death-penalty/international-death-penalty/death-penalty-and-human-rights-standards>
- assembly.coe.int. Position of the Parliamentary Assembly as Regards the Council of Europe Member and Observer States Which Have Not Abolished the Death Penalty [Online]. 2014. Available from: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=17462&lang=EN>
- . Recommendation 1044 (1986) on International Crime [Online]. 2014. Available from: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta86/EREC1044.htm>
- . Recommendation 1246 (1994) on the Abolition of Capital Punishment [Online]. 2014. Available from: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta94/EREC1246.htm>
- . Russia's Application for Membership of the Council of Europe [Online]. 2014. Available from: <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=7397&Language=en>
- "Atkins V. Virginia." 2002.
- "Baze V. Rees." U.S. Supreme Court, 2008.
- BOROBUDUR.TV. The Story of Prince Sudhana and Manohara [Online]. 2010. Available from: http://www.borobudur.tv/avadana_05.htm
- "Callins V. Collins." 1994.
- claiminghumanrights.org. Definitions of the Right to Life [Online]. 2008. Available from: http://www.claiminghumanrights.org/right_to_life_definition.html
- conventions.coe.int. Protocol No. 6 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Concerning the Abolition of the Death Penalty [Online]. 2014. Available from: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/114.htm>

- Cressey, E. H. S. a. D. R. Principle of Criminology. New York: J.B. Lippincott Company, 1966.
- Death Penalty Information Center. Abolitionist and Retentionist Countries [Online]. 2012. Available from: <http://www.deathpenaltyinfo.org/abolitionist-and-retentionist-countries#all%20crimes>
- deathpenaltyinfo.org. United Nations High Commissioner for Human Rights [Online]. 2014. Available from: <http://www.deathpenaltyinfo.org/united-nations-high-commissioner-human-rights>
- "Enmund V. Florida." Supreme Court, 1982.
- Equality and Human Rights Commission. Right to Life [Online]. 2013. Available from: <http://www.equalityhumanrights.com/human-rights/what-are-human-rights/the-human-rights-act/right-to-life/>
- Fletcher, G. P. The Grammar of Criminal Law: American, Comparative, and International. New York: Oxford University Press, 2007.
- Franck, H. G. The Barbarian Punishment Abolishing the Death Penalty. The Netherlands: Kluwer Law International, 2003.
- "Furman V. Georgia." 1972.
- "Gregg V. Georgia." 1976.
- HOR, M. "The Death Penalty in Singapore and International Law ", 2004.
- icrc.org. The International Criminal Tribunal for Rwanda: Bringing the Killers to Book [Online]. 2014. Available from: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jnz8.htm>
- ilaw. ยกเลิกโทษประหาร? เราอยู่ตรงไหนในกระแสโลก [Online]. 2554. Available from: <http://ilaw.or.th/node/954>.
- "In Re Kemmler." 1890.
- "Kennedy V. Louisiana." 2008.
- "McCleskry V. Kemp." 1987.
- ohchr.org. Human Rights Council Adopts Outcomes of Universal Periodic Review on Swaziland, Trinidad and Tobago and Thailand [Online]. 2014. Available from: [http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11964&LangID](http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11964&LangID=E)
=E

- . Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Aiming at the Abolition of the Death Penalty [Online]. 2014. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/2ndOPCCPR.aspx>
- . Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions [Online]. 2014. Available from: <http://www2.ohchr.org/english/issues/executions/>
- . Universal Periodic Review – Thailand [Online]. 2014. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/PAGES/THSession12.aspx>
- . Welcome to the Human Rights Council [Online]. 2014. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>
- "Osman V United Kingdom." 1998.
- Paust, J. J. The Right to Life in Human Rights Law and the Law of War. Saskatchewan Law Review (2002).
- "Penry V. Lynaugh." 1989.
- "Pretty V United Kingdom." 2002.
- Sandal, M. J. ความยุติธรรม Justice: What's the Right Thing to Do? แปลโดย อาชนันทกุล., ส. กรุงเทพฯ: โอเพนเวิร์ลด์, 2554.
- Schabas, W. War Crimes and Human Rights: Essays on the Death Penalty, Justice and Accountability. United Kingdom: Cambridge University Press, 2008.
- Scott, G. R. The History of Capital Punishment, Including an Examination of the Case for and against the Death Penalty. London: Torchstream Books, 1950.
- "Soering V. United Kingdom." 1989.
- "Stanford V. Kentucky." 1989.
- Thai Fund Foundation. ทั่วโลกร่วมคัดค้านโทษประหารชีวิต [Online]. 2007. Available from: http://www.thaingo.org/board_2/view.php?id=909
- The Holy Sea. Documents of the li Vatican Council [Online]. 2012. Available from: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/
- The United States Conference of Catholic Bishops. A Good Friday Appeal to End the Death Penalty [Online]. 2013. Available from: <http://www.usccb.org/issues-and-action/human-life-and-dignity/death-penalty-capital-punishment/good-friday-appeal.cfm>

- theyworkforyou.com. Murder (Abolition of Death Penalty) [Online]. 2014. Available from: <http://www.theyworkforyou.com/debates/?id=1969-12-16a.1148.0>
- "Thompson V. Oklahoma,," Supreme Court, 1988.
- "Troy Leon Gregg V. State of Georgia ". 1976.
- U.S. Government Printing Office. "Eighth Amendment." 2014.
- umn.edu. Safeguards Guaranteeing Protection of the Rights of Those Facing the Death Penalty [Online]. 2014. Available from: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/i8sgpr.htm>
- un.org. "Commission on Human Rights Report on the Fifty-Third Session." 1997.
- . General Assembly Adopts Landmark Text Calling for Moratorium on Death Penalty [Online]. 2014. Available from: <http://www.un.org/News/Press/docs/2007/ga10678.doc.htm>
- United Nations Treaty Collection. Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Aiming at the Abolition of the Death Penalty [Online]. 2013. Available from: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-12&chapter=4&lang=en
- Vitae, E. The Gospel of Life [Online]. Available from: http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_25031995_evangelium-vitae_en.html
- Walker, N. Punishment, Danger and Stigma. Oxford: Basil Blackwell, 1917.
- "Weems V. United States." 1910.
- "Wilkerson V. Utah." 1878.
- William Andrews, F. R. H. S. Old-Time Punishments. London: The Tabard Press.
- กนกวรรณ ขวัญดี. การยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม), คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550.
- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. พื้นฐานความรู้หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2537.
- กรมราชทัณฑ์. การประหารชีวิตด้วยการฉีดยา [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th/mu/index8.html>

- กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน. "เฉลิม"ต้นแก้ม.ให้ประหารนักโทษค้ายาภายใน 60 วัน หากศาล
ชั้นต้น-อุทธรณ์สั่งประหารห้ามฎีกา [Online]. 2555. Available from:
http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1329132738&grpId=00&catid=&subcatid=
- . "ยูเอ็นหนุนเลิกโทษ." หนังสือพิมพ์มติชน, 22 ธันวาคม 2555.
- เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วย รัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย.
 กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.
- ณัฐพร นครอินทร์. วิวัฒนาการของกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย และปัจจัยที่ส่งผล
 ต่อความเปลี่ยนแปลง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551.
- ทิพรัตน์ เต็มเพชร. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ : ศึกษากรณีการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และ
ตามกฎหมายภายใน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 2550.
- นคร วัลลิภาพกร. โทษประหารชีวิตในประเทศไทย ศึกษาแนวคิดในการยกเลิก. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
 มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2549.
- บรรเจิด สิงคนดี. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ: วิญญูชน,
 2552.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2549.
- ปกรณ์ มณีปกรณ์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม. ที. เพลส, 2553.
- ประตุสุธรรม. ประวัติพระองค์สิมมาเถระ [Online]. 2012. Available from:
http://www.dharma-gateway.com/monk/great_monk/pa-ong-kulee-marn.htm
- ปรีดี เกษมทรัพย์. นิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพียว ศรีแสงทอง. การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำผิด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2554.
- ไพฑูริย์ ดัสเช่. การแบ่งแยกเชื้อชาติและสีผิวกับปัญหาสิทธิมนุษยชน. ใน กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยคณะ
 รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป. กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์, 2555.
- สกายโรป. โทษประหารชีวิตไม่ใช่ความยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทย
 แลนด์, 2554.
- สมยศ เชื้อไทย. ทฤษฎีกฎหมาย นิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.

- . นิติปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2553.
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. โทษประหารชีวิตในทฤษฎีทางศาสนา. กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพลส, 2551.
- . ยาเสพติดและโทษประหารชีวิต ทำไมต้องยุติโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาสเตอร์เพลส, 2553.
- สทธร รัตน์ไพจิตร. ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2527.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. พุทธวจนะในธรรมบท [Online]. 2553. Available from: http://www.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=122&Itemid=362
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ข้อมูลที่สำคัญระดับประเทศ [Online]. 2556. Available from: <http://service.nso.go.th/nso/thailand/dataFile/08/J08W/J08W/th/0.htm>
- . คดีอาญาที่สำคัญ [Online]. 2556. Available from: <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries13.html>
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.
- แอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ไทยแลนด์. โทษประหาร คำถามและคำตอบ. กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ไทยแลนด์, ม.ป.ป.
- . โทษประหารชีวิตกับสังคมไทย. KEEP THE PROMIES (2555). กรุงเทพมหานคร: แอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2555.
- แอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ประเทศไทย. ภาพรวมสถานการณ์การใช้โทษประหารชีวิตปี 2551 [Online]. 2551. Available from: <http://www.amnesty.or.th/en/death-penalty-in-numbers/item/121-%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C-2008?tmpl=component&print=1>.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายฐาปน แสนยะบุตร เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๑ เข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เคยเป็นกรรมการฝ่ายวิชาการสโมสรเยาวชนแห่งธนาคารโลก และคณะที่ปรึกษาเยาวชนแห่งกองทุนประชากร องค์การสหประชาชาติ สำนักงานกรุงเทพมหานคร เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย สำนักงานผลิตภัณฑ์กำลังใจในพระตำริ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เคยรับราชการในตำแหน่งพนักงานคดีปฏิบัติการ สำนักวินิจัยและคดี และนักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติการ ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม